

Tanya's Beauty Salon
85-03 Roosevelt Ave.
Jackson Heights NY 11372

•Threading Waxing •Facial Men & Women •Anti-Aging Facial
•Bleach •Hair Cut, Color and Style

Info: (718) 205-7832
(846) 764-3316

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੋਬੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

(ਸੈਲ): 718-757-7809
ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 516-439-5420
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੋਬੀ
ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

Address: 1st Park Ave., 2FL, Manhasset, NY 11030

Bandna's Beauty Salon
Open 7 days 10:00 am to 8:00 pm

•Threading •Eye Brows & Full Face •Full Body Waxing •Color •Highlights •Hair Styling •Henna •Tattoo •Brazilian Keratin

•Hair Cut •Men's Hair Cut •Facial •Manicure •Pedicure

Gift Certificates Available

Tel: 718.335.1599 Cell: 917.463.8806
71-01 Northern Blvd Jackson Heights NY 11372

Twelfth Year in Publication ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 30, July 23, 2011 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਮੁੰਬਈ ਧਮਾਕੇ: ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੱਕੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮੌਤ

ਮੁੰਬਈ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਕੇ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਣਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਗਾਊਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾਤੇ' ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਚੌਕਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਮੁੰਬਈ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ 186 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਡੱਕਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਜਟ 'ਚ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਰੱਖ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਫੈਜ਼ ਉਸਮਾਨੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ

ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਭ ਧਰਿਆ-ਧਰਾਇਆ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ 'ਚ 21 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 141 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਮਚਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਲਈ ਚੁਣੀਆਂ। ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਜਾਵੇਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ,

ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਦਾਦਰ ਅਤੇ ਓਪੇਰਾ ਹਾਊਸ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਲੀਹ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਵੇਗੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਈ ਪਰ ਇੰਡੀਅਨ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਉਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਧਮਾਕਿਆਂ ਲਈ ਬਾਰੂਦੀ ਛਤਾਂ

(ਆਈ.ਈ.ਡੀ.) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਹਰਕਤ-ਉਲ-ਜਹਾਦੀ ਇਸਲਾਮੀ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ੱਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਚੋਣਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੇ ਸੱਤਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫਿਕਰ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਹੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੁਕਮਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉੱਡ-ਪੁੱਡ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਲਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ 3669 ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨਾ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਲੰਗਰ ਲਈ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਲੁਭਾਊ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਹਨ ਜੋ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ

ਨੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਖੇ ਬਾਲਾ ਜੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੈਲਫ-ਫਾਇਨਾਂਸਿੰਗ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖਰਚਾ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੁਧਾਰ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਲਿਆਉਣੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਆਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਇਕ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਫੇਲ੍ਹ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਚਰਚਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਮਨਪਸੰਦ ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਤਾੜਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਘੱਟ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਤਾਂ ਰਾਜਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਜਸੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਬਦਲੀ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸੇਵਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਿਆ

ਸਰਨਾ ਤੇ ਮੱਕੜ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਦਖਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ. ਸਰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਸੱਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿੱਖੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ

ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਸਿੱਖ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਅਤੇ ਫਗਵਾੜਾ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਕੋਲੋਂ ਛਪਵਾਏ ਸਨ। ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਹ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸੰਗ ਢੇਸੀਆਂ (ਨੇਤ੍ਰੇ ਗੋਰਾਇਆ), ਗੁਰਦੁਆਰਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

\$25 2000 MINUTES*

www.011india.com

ਇਹ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।

✓ No Pin Needed
✓ No Connection Fee
✓ No Monthly Fee

USE FROM HOME OR CELL PHONE

GlobeTel Comm. 1.800.914.1013

ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ

“ਇਨਸਾਫ਼ ਰੈਲੀ”

25 ਜੁਲਾਈ 2011, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ, ਸਮਾਂ: 12 ਤੋਂ 2
ਸਥਾਨ: ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਸਾਹਮਣੇ

ਸਮੂਹ ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਸਾਹਮਣੇ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਸਮੂਹ ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਹੁਮਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਕਤਲ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ
ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਰਭੇਜ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ 347-739-5202

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ-ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਨਿਊ ਯਾਰਕ-ਫਲੌਸਿੰਗ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬੋਨੀ ਸਟਰੀਟ)-ਫਲੌਸਿੰਗ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਬੈਲਰੋਜ਼, ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਕੁਈਨਜ਼ ਵਿਲੇਜ਼, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ-ਗਲੈਨਕੋਵ, ਲੌਂਗ ਆਈਲੈਂਡ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ-ਪਲੇਨਵਿਊ, ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਮੱਝਾ ਸਿੰਘ-ਸਾਊਥ ਓਰੇਨ ਪਾਰਕ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ-ਵੁਡਸਾਈਡ, ਹਡਸਨ ਵੈਲੀ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਮਿਡਲ ਟਾਊਨ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਫ ਵੈਸਟ ਚੈਸਟਰ-ਚੱਪਾਕੂਆ, ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਸਟੇਟਨ ਆਈਲੈਂਡ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਫ ਰੋਚੈਸਟਰ ਪੈਨਫੀਲਡ, ਮਿਡ ਹਡਸਨ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਫਿਸਕਿਲ, ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਅਮੈਰਿਕਨ ਸਿੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਅਮਰੀਕਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ।

ਨੋਟ: ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੱਸਾਂ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਚੱਲਣਗੀਆਂ।

ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਚਾਓ-ਮਾਤਾ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਵਿਰੁਧ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰ ਸਾਹਮਣੇ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਹਾਰ ਲਾਈ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸਲ, ਜਾਤ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ, ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਮਦਦ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਬੇਕਸੂਰ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਭੁੱਲਰ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਨਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਦਾਸਤਾਨ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। 1991 ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਤਸਦਦ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਦੇ ਪਤੀ ਮਨਜੀਤ ਸੋਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੇ ਤਸਦਦ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਮਾਸਤ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਗਵਾਹ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮਾਤਾ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬੇਕਸੂਰ ਪੁੱਤਰ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਖਿਲਾਫ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ

ਫਿਰ ਉਸ 'ਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਲਈ ਤਸਦਦ ਦਾਇਆ ਸੀ, ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਬੀਬੀ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ

ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਲਿਟੈਕਨਿਕ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੰਸਟਰਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਮਾਸਤ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਦੇ ਪਿਛੇ ਹਥ ਧੋ ਕੇ ਪੈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਥੋਂ ਭਜਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। 1995 ਵਿਚ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ

ਡਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਉਸ 'ਤੇ ਅੰਨੇਵਾਹ ਤਸਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਕੌਰੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸਤਾਗਾਸਾ ਪਿਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ 133 ਗਵਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਖਾਮੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਛਲੇ 16 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਅੰਡੇਕਾਰ ਸੈਲ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਏਨੀ ਬਦਤਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਹ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਤੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਬੇਕਸੂਰ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਦਦ ਅਤੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹਥ ਮਿਲਾਇਆ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅੱਗੇ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ। ਰੈਲੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੈ।

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਬੱਸ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਇਥੋਂ ਲਾਗੇ ਹੋਏ ਇਕ ਬੱਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ 35 ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਸ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ. ਤੋਂ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਰੌਕੈਸਟਰ ਤੋਂ 55 ਮੀਲ ਦੂਰ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਅਵੇਕਾ ਨੇੜੇ ਟਾਇਰ ਫਟਣ ਕਾਰਨ ਪਲਟ ਗਈ। ਅਮੈਰਿਕਨ ਬੱਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਡਾਨ ਰੋਨਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੱਸ ਦੇ ਮੁਹਰਲੇ ਟਾਇਰ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਨਵੇਂ ਸਨ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਟੀਮ ਦੇ ਰੋਬਰਟ

ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੰਧ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲੱਖ ਚਾਰਜੇਈਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀ ਕੰਧ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁੜ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਉਸਾਰੀ ਕੋਲ ਗਾਰਦ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਧ ਨੂੰ ਰੁਕਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਵੀ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪੱਧਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇਈ ਲਈ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਵੀ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚਾਰਜੇਈਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੰਧ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਂਜ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕੰਮ ਬੰਦ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਦੋ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਮੁੜ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਛੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੰਧ ਉਸਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਲਏ ਗਏ ਸਖਤ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਉਸਾਰੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੇਪੀ ਵਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਭਰੋਸਾ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ ਨੇ ਵੀਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ

ਦੀ ਇਕੋ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਉਹ ਸੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਵੀਜ਼ਾ। ਸ੍ਰੀ ਕੇਪੀ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮੁਖ ਸਮੱਸਿਆ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ 'ਚ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਕੇਪੀ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਕਰੀਬੀ ਦੋਸਤ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸਿਮਕ (ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਾਂਗਰਸ ਸੇਵਾ ਦਲ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਅਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ, ਜਲੰਧਰ) ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਨਿਊਜਰਸੀ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ., ਬੋਸਟਨ, ਕੁਨੈਕਟੀਕਟ, ਡੈਲਵੇਅਰ, ਫਿਲਾਡੈਲਫੀਆ ਅਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵੀ ਗਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਸ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸਿਮਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ

ਕਾਂਸਲੇਟ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨਿਆਂ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਟੈਕਸਸ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ।

ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਇਕ ਫੈਡਰਲ ਜੱਜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2008 ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਬਾਰੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸੀਲ ਕੀਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਤਹੱਵਰ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਜਿਊਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਜੱਜ ਹੈਰੀ ਲੈਨਿਨਵੈਬਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ 26 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੀਸ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ 39 ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀਲ ਬੰਦ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਆਉਂਦੀ 31 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਵੈਸਟ ਚੈਸਟਰ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ

ਵਿਚ ਪ੍ਰਫੁਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਸੰਨ 1989 ਤੋਂ ਕੋਈ 2008 ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਿਲਾ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਦੇ ਬੰਗਿਆਂ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਕਲਾਲ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬੰਗਾ ਤੋਂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਬੰਗਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਜੋਬਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਸੰਨ 2009 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਓਹਾਇਓ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਮੋਟਲ ਲੈ ਲਿਆ ਪਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਵਾਸਤਾ ਉਥੋਂ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਇਥੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਆਉਂਦੀ 31 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਵਾਲੀਆ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਅਜੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਹੀ ਵਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਿਜਨਸ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 917-862-5000 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ

ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਮਿਸ ਪੂਜਾ, ਰੋਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਅਤੇ ਰਮਨਦੀਪ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਣਗੇ। ਮੇਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ

Satwant Kaur Takk

Lose Weight Feel Great

ਮੇਰੇ ਇਸ ਯਾਤਰੇ ਵਿਚ 40 ਪੌਂਡ ਭਾਰ ਘਟਾਇਆ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਵਜ਼ਨ ਉਥੇ ਹੈ।

Before : 165 Lbs. After : 125 Lbs. Lost 40 Lbs.

All Herbal, American Doctors' formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਜੜੀ ਬੂਟੀਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਨਤੀਜੇ

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area.

For more info. call:

Sukhpreet Kaur Indiana

Ph:317-884-3557

Sharanpreet Kaur

Ph:317-332-1389

spkaurus@yahoo.co.in - www.shopherbalife.com/skaur

ਚੋਣ ਸਟੰਟ: ਬਾਬੇ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਾਦਰੀ ਦਾ ਪਖੰਡ !

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਬਿਊਰੋ): ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਾਦਰੀ ਦੀ ਪੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਪੜੀਆਂ 'ਚ ਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਸੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਸਟੰਟ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਚ ਫਰਕ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਝੋਪੜੀਆਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸਧਾਰਨ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸ. ਬਾਦਲ ਲਈ ਆਮ ਬਾਦ 'ਤੇ ਵੀ 'ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ' ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ. ਬਾਦਲ ਹਿ ਸਿਆਸੀ ਸਟੰਟ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਛਾਪਿਆਵਾਲੀ ਦੇ

ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਲ ਨਾਲ ਸਾਦਾ ਫੁਲਕਾ ਹੀ ਖਾਧਾ ਪਰ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰਾਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚਲੇ ਡੈਸਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਪਿਛਲੀ ਕੰਧ ਭੰਨ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਪਖਾਨਾ ਤੇ ਗੁਸਲਖਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਪਲੰਘ, ਸੋਫਾ, ਲਾਈਟਾਂ ਤੇ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਲਾਏ ਗਏ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ 3500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਪਰ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਉਪ ਮੰਡਲ ਦੇ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ

ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਕਮਾਂਡੋ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਜਵਾਨ ਮੈਟਲ ਡਿਟੈਕਟਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ੇ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਲੰਗਾਹ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਘਿਰਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਘਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ. ਲੰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਵਿਕਾਸ) ਨਵਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਲੰਗਾਹ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਇੰਡਰਸਟਰੀਜ਼ ਨਿਗਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੌਰਾ 25 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 5 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਵਿਕਾਸ) ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਫ਼ਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਵਫ਼ਦ ਇਕ ਮੁਲਕ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕੇ। ਸ੍ਰੀ ਕੰਗ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ। ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ

ਵਫ਼ਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਿਕਾਸ ਗਰਗ, ਨਿਗਮ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਤੇ ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਕੰਸਲਟੈਂਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਗਮ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਟੱਡੀ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਿਕਾਸ ਗਰਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਕਾਰਗੋ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਕ ਹਾਊਸ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੌਰਾ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕਾਫੀ ਲਾਹੇਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਖਰਚ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ 'ਚੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਈ ਦੌਰੇ ਤਾਂ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੀ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਹਲਕੇ 'ਚ 'ਆਪਣਿਆਂ' ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਵੰਗਾਰ

■ ਰੁੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਘਰ-ਘਰ ਫੇਰੀ

ਲੰਬੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਹਲਕੇ 'ਚ 'ਆਪਣਿਆਂ' ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਾਰੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ. ਬਾਦਲ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਰੁੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ 'ਆਪਣਿਆਂ' ਦੇ ਘਰ-ਘਰ ਫੇਰੀ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਤਰੇੜਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਮੇਜਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫੇਰੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ

ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਹਰਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਵੀ ਗਏ।

ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ 10-12 ਮਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਹਰਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਬਾਦਲ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਉਹ 20-25 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਰੁਕੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਇਸ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਬੀ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਆਗੂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਤੋਂ

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤਾਂ ਆਮ ਵਾਂਗ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹੇ। ਦਿਲਚਸਪ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਿਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪਹਿਰ ਤੇ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਇਸ ਅਧੂਰੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰਾਤ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਹੋਏ ਖਰਚ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕੋਟਭਾਈ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ

ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਠਹਿਰਾਅ ਲਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੈਬ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਕਮਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਜਨ ਸਿਹਤ ਵੱਲੋਂ ਖਾਸ ਪਖਾਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਚਾਰ ਏ.ਸੀ. ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਰਾਤ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਹੀ 14000 ਰੁਪਏ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਕੋਟਭਾਈ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ 17 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਤੇ ਫਿਰ ਪੁਲੀਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਾਅ ਲਈ ਖਾਸ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਦਖਲ ਮੰਗਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ 'ਪਖਾਨਿਆਂ' ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਭੁਲੱਥ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਖਲ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਕਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ 7 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਛਾਪਿਆਵਾਲੀ ਤੇ 8 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕੋਟਭਾਈ ਵਿਖੇ ਰਾਤ ਰੁਕਣ ਵੇਲੇ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਜਮਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਣ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ, ਸੋਫਾ ਸੈੱਟ ਤੇ ਡਬਲ ਬੈੱਡ ਆਦਿ ਲਾਏ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸੌਖ ਲਈ ਇਕ ਜਮਾਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਖਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸੀਟ ਵੀ ਫਿੱਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਦੇ ਗਵਾਹ ਕਮਲਜੀਤ ਨੂੰ ਕੇਸ 'ਚ ਫਸਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ 16 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕਪੂਰਥਲਾ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਕਮਲਜੀਤ ਨੂੰ ਜਾਨ ਦੇ ਲਾਲੇ ਪੈ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਲੁੱਕ-ਛਿੱਪ ਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਧੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦਾ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਬੀਬੀ ਕੌਰ ਦੇ ਦਿਨ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ

ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਚਿੱਟ ਕੱਪੜੀਆਂ ਪੁਲੀਸ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭ ਰਹੀ ਸੀ।

30 ਅਪਰੈਲ 2010 ਨੂੰ ਕਮਲਜੀਤ ਤੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਗੱਲ ਆਈ ਗਈ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਪੁਲੀਸ ਨੇ 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਕਰ ਲਿਆ। ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਕ ਵਾਰ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁਣ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਤੇ ਲੁਕ-ਛਿੱਪ ਕੇ ਦਿਨ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਭੈਅ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪਰੈਲ 2010 ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇਗਾ। ਭੁਲੱਥ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਗੁਰੂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਮਹੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਥੰਮ੍ਹ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਾਬਕਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਹਰਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਬਾਦਲ ਵੀ ਮਹੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਥੇ ਨਾਲ ਮੇਥਾ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਇਹ ਫੇਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੰਬੀ ਵਚ ਸਿਆਸੀ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਸਕੱਤਰ ਮੇਜਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਸ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਬਾਦਲ ਖਾਨਦਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਥ 'ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ. ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਗਏ।

ਖੇਤੀ 'ਚ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚੋਂ ਅੱਵਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਦਲੇ ਪਹਿਲਾ ਐਵਾਰਡ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਕਣਕ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰੀਨ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਖੋਜ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ (ਆਈ.ਸੀ.ਏ.ਆਰ.) ਦੇ 83ਵੇਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2020 ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ 28 ਕਰੋੜ ਟਨ ਅਨਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਰ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਾਲ 2010 ਤੋਂ 11 ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖੇਤੀ ਖੋਜ ਤੇ ਪੈਸਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਖੇਤੀ ਖੋਜ 'ਤੇ ਕੇਵਲ 0.6 ਫੀਸਦੀ ਖਰਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਲ 2020 ਤਕ ਖੇਤੀ ਖੋਜ 'ਤੇ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਅਨਾਜ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਟੀਚਾ ਗਿਆਰਵੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਅਨਾਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਾਗਬਾਨੀ ਤੇ ਦਾਲਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਟੀਚੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ।

ਸ਼ੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਡੀ.ਐਸ. ਗੁਰੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲੋਂ ਅਨਾਜ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ

ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਹਾਂਸੀ ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਰੁਕਵਾਉਣ ਤੇ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕਰਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਭੰਡਾਰ ਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਚੁਕਵਾਈ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਾਂਗ ਮੌਕੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵੀ ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ. ਕੋਲੋਂ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲੋਂ 400 ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਾਧੂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਸ. ਬਾਦਲ 17 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਤੇ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਵਹਾਅ ਰੁਕ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਨ ਮਾਲ ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਤਬਾਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦ 'ਤੇ ਅੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਇਕਤਰਫਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਕੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਇਸ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਤੇ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਦਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਕਰਮਨ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਟਰਾਫੀ, ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲੋਂ ਕਣਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਦਲੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਤੇ ਟਰਾਫੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਰਾਜਸਥਾਨ, ਆਸਾਮ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ।

ਐਵਾਰਡ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਕਰ ਲਈ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਲੋੜ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕੀ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 22 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋੜ 49 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਫੌਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਵੀ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਆ ਜਾਣੀ ਹੈ।

Matrimonials

ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ

Seeking jat sikh alliance for Dec 82 born, 5'-6", beautiful, B.E, M.S girl, working with Bank of America, Contact: 704-930-1734, sandhu8332@gmail.com.

Suitable US citizen match for professionally qualified Jatt Sikh handsome boy, 28, 5'8", Contact Cell No. 704 733 8382 or email-kds0083@gmail.com

Looking for a widow/divorcee independent professional lady in 60s to share walk & talk, views & cruises with retired US citizen physician, 78, wife died five years ago. No responsibilities. Call: 315-383-2008

Indian Attorney in 60s, Height 5'-6", slim body, is looking for a sincere, educated, God fearing, companion, caste no bar, serious inquiries only. email: Ph - 323-573-9315, Email: singhb1@yahoo.com

US/Canadian citizen girl sought for Canadian citizen Kamboj Sikh cleanshave boy 27, 5' 7", Chem. engg., working with SNC Lavalin. No bars. Pl. contact: e-mail at: ravhanda@hotmail.com

Akal Immigration

In Association with

Max Berger Law Corporation

Max Berger B.F.A. LL.B.
Immigration Lawyer since 1983

Canadian Immigration

Narinder Paul Singh B.Sc.
(Kashmir University -1971)

ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ/ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ

WE SPECIALIZE IN:

- ⇒ Investor, Business, Self Employed, Skilled Worker
- ⇒ Family Class, Spousal, Parents, Grand-Parents
- ⇒ Student, Visitor Visas, Refugee Cases in Toronto, Montreal
- ⇒ Family, Federal Court Appeals & ADRs
- ⇒ Temporary Work Permits for Cooks, Chefs for Banquet Halls etc.

ਫੋਨ: (905) 795-1516

Need Agents in the USA

Nanak Plaza 1380- Cardiff Blvd. #: 2 Mississauga (On.) L5S1P9 Canada
E-mail: info@akalimmigration.com Website: www.akalimmigration.com

INDO US EXPRESS, INC.

Worldwide Couriers * Freight Forwards

Domestic & Local Delivery

We Thank Our Customers For Their Trust & Loyalty

17 Years of Excellent Customer Service

FOR COMPETITIVE RATES CALL

1-800-870-5845

PICK-UP & DELIVERY

ANYWHERE IN USA

43-50, 11th St., Suite No. 109, LIC, New York, N.Y. 11101

Tel: 212-447-5720 • Fax: 212-213-3622

www.indousexpress.com

Email: GSingh9070@aol.com • Cell: 1-347-538-7041

7 Days A Week

CALL ABOUT OUR SPECIAL RATES TO

INDIA

Punjab Times

Established in 2000
12th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:

Mandeep Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:

Mann Mandeep
661-889-1927
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

New York

Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395
Circulation
Harbhajan Singh
917-856-5229

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, New York, Missouri

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 85 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਛਪਾਈ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਿਆ

ਸੁਖਚੈਨਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਫਗਵਾੜਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਫਗਵਾੜਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਭਖ ਗਿਆ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2008 ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਛਾਪੇਗਾ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਗੰਭੀਰ

ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਤਲਬ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਰੈਲੀ ਨਾ ਕਰਨ। ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਮਿਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਛਪਾਉਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਰੰਗਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮੱਲ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ

ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ 'ਪਦ-ਛੇਦ' ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵੱਡ ਆਕਾਰੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੂਪਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦਾ ਨਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਵੀ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਉਂਜ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਤ ਲੈ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਕੇ

ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਉਧਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਰੂਪ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਸਰਨਾ 'ਤੇ ਪਲਟਵਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤੀ

ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਗਲਤੀ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਦੁਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਪੰਥ ਦੇਖੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਮੱਕੜ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤਰੁਟੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਤੱਥ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਤਰੁਟੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗੁਨਾਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਬੂਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਬੈਠਕ 19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਸੱਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਣੀ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ

ਚੋਣਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾਈ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਧਿਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਟਰਾਂਸਪੇਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਦੀ ਓਵਰਹਾਲਿੰਗ ਦਾ ਅਮਲ ਵਿੱਢਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਟੀਚਾ ਸੀ ਕਿ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੁਧਾਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਵੀਂ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਟਰਾਂਸਪੇਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਪੱਖਾਂ ਭਾਰ ਹੈ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਸਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸੇਵਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਟਰਾਂਸਪੇਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮਕਾਜ ਆਨਲਾਈਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ ਪਰ ਆਨਲਾਈਨ ਫੀਸਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਜੇ ਮਿਲਣੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਹਲੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੇਂ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਆਨਲਾਈਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰਚ 2011 ਮਿਥੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਰੋਲ ਵੀ ਅਹਿਮ ਰਹੇਗਾ।

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਰਿਆਜ਼-ਉਲ ਸਰਕਾਰ ਉਰਦੂ ਆਕਾਸ਼ ਖਾਨ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਮਹਿਤਾਬ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਜਦੋਂ ਇੰਡੀਅਨ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ (ਆਈ.ਐਮ.) ਦੇ ਸੱਕੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਭਰਾ ਫੈਜ਼ ਉਸਮਾਨੀ ਦੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਫੈਜ਼, ਅਫਜ਼ਲ ਉਸਮਾਨੀ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ 2008 ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ

ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਬਾਲ ਰਹੇ ਬੱਚੇ

ਦੋਸ਼ 'ਚ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਹੈ। ਫੈਜ਼ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਤਸੱਦਦ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਅਜੀਤ ਪਰਸਿੰਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਜ਼ ਦਾ ਲੋਕਮਾਨਯ ਤਿਲਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਅਧਰੰਗ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਨੀਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗੋਵੰਡੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਫੈਜ਼ ਨੂੰ ਚੈਂਬੂਰ ਦੇ ਕ੍ਰਾਈਮ ਬਰਾਂਚ ਯੂਨਿਟ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਮਾਨਯ ਤਿਲਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸਖਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਵੇਸਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ 'ਚ ਫਿਰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁੰਬਈ ਦੀਆਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਲੜੀਵਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 186 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਧਮਾਕੇ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਏ ਸਨ। 2003 ਵਿਚ ਇਥੇ ਜਾਵੇਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 54 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 12 ਮਾਰਚ, 1993 ਨੂੰ 13 ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਲੜੀਵਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 257 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ 713 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਇਥੇ ਪਹਿਲੇ ਅਜਿਹੇ ਧਮਾਕੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਮਾਫੀਆ ਸਰਗਨਾ ਦਾਉਦ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਣੇ 'ਚ 13 ਫਰਵਰੀ, 2010 ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕਿਆਂ 'ਚ 17 ਜਣੇ ਹਲਾਕ ਤੇ 60 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੁੰਬਈ 'ਚ 26 ਨਵੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕਿਆਂ 'ਚ 166, ਅਸਾਮ 'ਚ 30 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਨੂੰ 77, ਇੰਫਾਲ 'ਚ 21 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਨੂੰ 17, ਮਾਲੇਗਾਉਂ 'ਚ 29 ਸਤੰਬਰ 2008 ਨੂੰ 5, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ 13 ਸਤੰਬਰ 2008 ਨੂੰ 26, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ 'ਚ 26 ਜੁਲਾਈ 2008 ਨੂੰ 57, ਜੈਪੁਰ 'ਚ 13 ਮਈ 2008 ਨੂੰ 57, ਰਾਮਪੁਰ 'ਚ ਜਨਵਰੀ 2008 ਨੂੰ 8 ਅਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ 'ਚ ਅਗਸਤ 2007 ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕਿਆਂ 'ਚ 30 ਵਿਅਕਤੀ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ੍ਰੀ ਹੋਪੀ ਹੀਰ

1555 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਾਲਾ ਧਨ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ 1555 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤਾ ਸਰਮਾਇਆ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਾਮਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਸਫੇਦ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਭਾਰਤ 'ਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 2009 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰੇਕ ਬਾਸਿੰਦੇ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ 2000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਪਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੀਮਤ ਨਾਲੋਂ 260 ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਕਾਲਾ ਧਨ 1886 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਂ 419 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ। ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਇਹ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਆਲਮੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਹੁਤ ਸੰਕੋਚਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਪੁਣੇ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਇੰਡੀਆ ਫੋਰੈਸਿਕ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਫਰਾਡ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਜੋਖਮ ਘਟਾਓ ਤੇ ਫੋਰੈਸਿਕ ਲੇਖਾ ਖੋਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੱਡੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਿਹੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਜੇ ਸ਼ੁੱਧ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਆਧਾਰਤ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮਾਡਲ ਰਾਹੀਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਮਾਪਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ 'ਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਆਕਾਰ 1555 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਂ 345 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ।

ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰੂਪ 'ਚ ਮਿਲਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਜ਼ਬਤੀ, ਅਪਰਾਧ ਆਧਾਰਤ ਤੇ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਆਧਾਰਤ ਮਾਡਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ। ਫਰਮ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਫਰਾਡ ਤੇ ਕਾਲੇ ਧਨ

ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਬੰਧੀ ਮਾਹਿਰ ਮਯੂਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਮਾਡਲ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੌਮੀ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ (ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਬੀ.) ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਸੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬਹੁ-ਕਰੋੜੀ ਸਤਿਅਮ ਘਟਾਲੇ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੰਪਤੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਆਧਾਰਤ ਮਾਡਲ ਜੇ.ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਬੀ. ਮੁਤਾਬਕ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ 190 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। 2000-2009 ਦੌਰਾਨ ਕੁੱਲ 70773 ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਮਾਡਲ ਤਹਿਤ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਫਰਾਡ, ਤਸਕਰੀ,

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ, ਬੈਂਕ ਫਰਾਡ, ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਿਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ 22528 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਲੀ ਫੰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਦਾ 2 ਤੋਂ 5 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਸਵਿਸ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ 2.5 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਜਮ੍ਹਾਂ

ਜਨੇਵਾ: ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਧਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਤਸਵੀਰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਵਿਸ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 2010 ਤੱਕ ਇੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਖਾਤਾਧਾਰਕਾਂ ਦੇ 2.5 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਨ।

ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦਾ 1.5 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਕਾਲਾ ਧਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਵਿਸ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਾਲਟਰ ਮੇਈਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲਾਨਾ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 2010 ਤੱਕ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਸਵਿਸ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚ 2.5 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਘੁਰਕੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਹਿੰਦੀ-ਸਹਿੰਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਬਾਰੇ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਛੁਪਣਗਾਹਾਂ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੂਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਦੂਜੇ ਸਾਲਾਨਾ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕੀ ਰਣਨੀਤੀ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ.ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਾਲ ਪਰਮਾਣੂ ਸਹਿਯੋਗ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਸਣੇ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।

ਬੀਬੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦਵਾਈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਹੋਏ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਤ

ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਦਬਾਅ ਪਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਿਣਾਉਣੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਕਟੇ ਵੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਦੂਜੇ ਗੇੜ ਦੀ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਰਣਨੀਤਕ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਬੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਬੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ, ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ. ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫੇਰ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ। 19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦਿਨ ਭਰ ਬੈਠਕਾਂ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਕਲਿੰਟਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਬ ਮੁਖਰਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਮਿਲਣ ਗਏ। ਸੀਨੀਅਰ ਅਮਰੀਕੀ ਅਫਸਰਾਂ/ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ 25 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਫ਼ਦ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਆਈ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ ਮੈਨਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੀ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ।

ਅਲਕਾਇਦਾ ਕਮਾਂਡਰ ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਿਊਂਦਾ !

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਅਲਕਾਇਦਾ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਕਮਾਂਡਰ ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਸੀ, ਅਜੇ ਜਿਊਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਤਾਜ਼ਾ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ 'ਡਾਅਨ' ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਕਤ-ਉਲ-ਜੇਹਾਦ-ਅਲ ਇਸਲਾਮੀ ਦਾ ਮੁਖੀ ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਜੇ ਜਿਊਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ

ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੇ ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਹੋਏ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨ ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਕਤ-ਉਲ-ਜੇਹਾਦ-ਅਲ ਇਸਲਾਮੀ (ਹੁਜੀ) ਵੱਲੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਜੋ ਤਸਵੀਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਇਕ

ਅਤਿਵਾਦੀ ਦੀ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਉਦੋਂ ਝੂਠੀ ਨਿਕਲੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਈਅਦ ਸਲੀਮ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਭੇਤਭਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਮਾਹਿਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733
Yuba City Ph:530-383-2785

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ	ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ	ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜ੍ਹਨਾ	ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ	ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚਿਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB

ਔਜਕਲੂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ 'ਸਿਵਲ ਨਾ-ਫਰਮਾਨੀ' ਲਹਿਰ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿਵਲ ਨਾ ਫਰਮਾਨੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 1984 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਵਾਪਸ ਨਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਧਰਨਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜਾਂ 'ਚ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਦੇ

ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਜੇ ਤੱਕ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿੰਦਬਰਮ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 153 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾਤ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ 1984 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲਈ 'ਦੰਗਾ ਪੀੜਤ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ' ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵਿਖੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਵਫਦ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਫਤਰ ਪੁੱਜ ਕੇ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੇ 84 ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੰਗਾ ਪੀੜਤ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮਾਰਚ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕੀਤਾ। ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਲਾਏ ਗਏ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ 17 ਵਰ੍ਹੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਡੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਸਿਵਲ ਨਾ ਫਰਮਾਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਇਕ ਇਕ ਪੱਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼

ਕਰਕੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ 'ਤੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਮੁਹਾਲੀ: ਪਟਿਆਲਾ ਵਾਸੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰਨ ਨਾਲ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਕੋਲ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ 'ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਮੁਹਾਲੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸ. ਵਿਰਕ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਮੁਹਾਲੀ 'ਚ ਜ਼ੋਰੇ ਇਲਾਜ ਔਰਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰਨ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਹਾਲੀ 'ਚ ਖੇਡਣ ਲਈ ਆਈ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸ. ਵਿਰਕ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੋਣਹਾਰ ਖਿਡਾਰਨ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਦੇਣਗੇ। ਔਰਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਲਈ ਵਿਰਕ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਫੋਟੋਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪੈਸੇ ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵਾਪਸ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਬੇ-ਬੁਨਿਆਦ ਕਰਾਰ

ਖਿਡਾਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰ ਹੈ ਤੇ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. 'ਚ ਜ਼ੋਰੇ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਵਿਰਕ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ-43 ਸਥਿਤ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਕਟਰ-17 ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸੈਕਟਰ-8 ਵਿਚ ਗਏ ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਵਿਰਕ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਫੇਜ਼-7 ਸਥਿਤ ਆਪਣੀ ਫੈਕਟਰੀ ਲੈ ਆਇਆ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਨੌਕ 'ਤੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਡਬੀਤੀ ਦੱਸੀ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹਾਲੀ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ

ਦਿੱਤੀ। ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਪੀੜਤ ਔਰਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤੇ। ਉਧਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੇ ਔਰਤ ਵੱਲੋਂ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਤੇ ਬੁਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਸ. ਵਿਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਢਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਨੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਔਰਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ 'ਚ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਔਰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੈਕਟਰ-17 'ਚ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਾ ਦਫਤਰ ਨਹੀਂ ਲਭ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੰਨਮੈਨ ਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨਾਲ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਔਰਤ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਤਿੰਨ ਫੋਟੋਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਨਿਪਟਾ ਕੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ ਪਰ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ।

ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਖੜਾ ਨੰਗਲ ਡੈਮ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਲਸਕਰ-ਏ-ਤਾਇਬਾ ਅਤੇ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਾਵਾ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਡੈਮ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਤਬਾਹੀ ਮੱਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਲਸਕਰ ਨੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਰਤੀ ਡੈਮਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਡੈਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਲਈ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਦਮ ਤੇ ਉਥੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਯੰਤਰ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ।

ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਕਹਿਰ: ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਉਡੀਕਦਿਆਂ 20 ਮਰੀਜ਼ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਫੰਡ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾਈ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਪੀੜਤ ਮੰਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੋਨਿਆਣਾ ਮੰਡੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਿਉਣ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੈਂਸਰ ਕਾਰਨ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਰੀਜ਼ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿਲਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕਦੇ ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਗਲੇ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹਰ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਤੀ ਬੀਕਾਨੇਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਾ ਫਿਕਰ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਢ-

ਇਲਾਜ ਲਈ ਗੰਗਾਨਗਰ ਵਾਲੀ ਰੇਲ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਮਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ।

ਵੱਢ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੀ.ਸੀ. ਦਫਤਰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਖਰਚੇ ਵਾਲੀ ਫਾਇਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ

ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਹਰਪਾਲ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਡੇਢ ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ

ਬੀਕਾਨੇਰ ਤੋਂ ਦਵਾਈ ਚਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਰਪਾਲ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਛਾਤੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ।

ਪਤੀ ਦਾ ਸਾਇਆ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਠ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੱਧਵਰਗੀ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਬੀਕਾਨੇਰ ਦੀ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਟੀ.ਬੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਵੈਦ ਗੋਕਲ ਦਾਸ ਵੀ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਵੈਦ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਸੀ ਪਰ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੈਦ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੋਕਲ ਦਾਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਵੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਗੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਖਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਔਰਤ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵੀ ਪੀਲੇ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਪਰ ਲੜਕੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ

ਫੋਟੋ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਭਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਮਰੀਜ਼ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰਨੈਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 22 ਦਸੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬਹਿਮਣ ਦੀਵਾਨਾ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਫੋਕਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਸਰ ਕਾਰਨ ਪਿੰਡ ਦਾ ਦਿਉਣ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ 10 ਅਪਰੈਲ 2009 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਗਈ। ਲੇਖਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਵਾਰ ਵਾਰ ਗੋਤੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪੱਲੇ ਪਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਫਾਇਲ ਨੰਬਰ 13848, 7 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋ ਕੇ ਬਠਿੰਡਾ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।

ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ 'ਤੇ ਰੋਕ

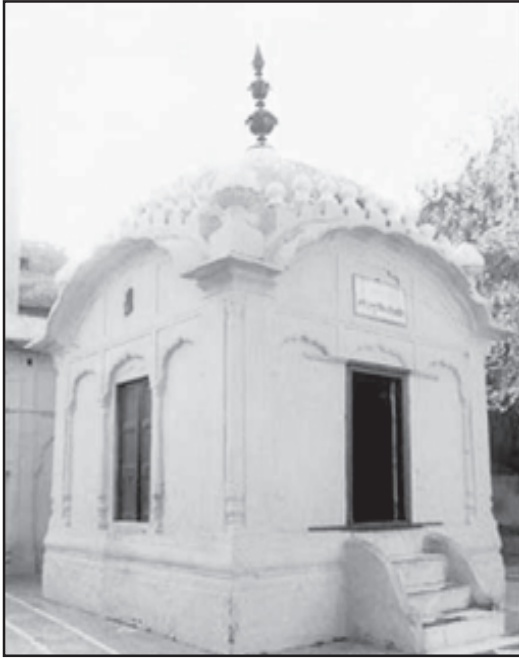
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ):

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਝਗੜੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਉਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਲਾਮੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤਬਕੇ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜਾ 'ਸ਼ਬ-ਏ-ਬਰਾਤ' ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 'ਇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਵਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਜੇ-ਛੈਣੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਬਰੇਲਵੀ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ 'ਸ਼ਬ-ਏ-ਬਰਾਤ' ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਗਲ ਸੂਬੇਦਾਰ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ 1745 ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਨੌਲੱਖਾ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਔਕਾਫ ਟਰੱਸਟ ਬੋਰਡ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਵਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਫਕੀਰ

ਪੀਰ ਸ਼ਾਹ ਕਾਕੂ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬਰੇਲਵੀ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ

ਕਿ ਕਾਕੂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦੁਦੀਨ ਗੰਜੇਸ਼ਕਰ ਦਾ ਪੋਤਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦੁਦੀਨ 1280 ਵਿਚ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ ਜਦਕਿ ਕਾਕੂ ਦੀ ਮੌਤ ਉਸ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 200 ਸਾਲ ਬਾਅਦ 1477 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਔਕਾਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਅਕੀਦਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਦਾਵਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰੇਕ ਵੀਰਵਾਰ ਇਥੇ ਦੂਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 'ਚ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਜਦੋਂ 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸਾਜ਼-ਯੰਤਰ ਉੱਥੇ ਲਗਾਏ ਤਾਂ ਦਾਵਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਜਾਹਰ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਆਗੂ ਸੋਹੇਲ ਬੱਟ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਮਸਜਿਦ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਗਾਉਣ-ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੱਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਾਗਮ

ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਸ਼ਬ-ਏ-ਬਰਾਤ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਕਾਫ ਬੋਰਡ ਨੇ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਔਕਾਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ਬ-ਏ-ਬਰਾਤ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਔਕਾਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਫਰਾਜ ਅੱਬਾਸ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦੇ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਦਾਰ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਇਫਤਿਖਾਰ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਮਨ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਫੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਸਕੈਂਡਲ: ਮਰਡੋਕ ਪਿਓ-ਪੁੱਤ ਨੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ

ਲੰਡਨ: 'ਇ ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਿ ਵਰਲਡ' ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਹੈਕਿੰਗ ਸਕੈਂਡਲ ਬਾਰੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ 'ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰੂਪਰਟ ਮਰਡੋਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜੇਮਸ ਮਰਡੋਕ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਦ ਤੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਰੂਪਰਟ ਮਰਡੋਕ ਉੱਤੇ ਪਲੇਟ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਮਰਡੋਕ ਪਿਓ-ਪੁੱਤਰ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਆਏ ਸਨ।

ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਰੂਪਰਟ ਮਰਡੋਕ ਦੇ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ 15 ਕੁ ਮਿੰਟ ਦਾ ਵਿਘਨ ਪਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੂਪਰਟ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੈਂਡੀ ਡੈਂਗ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਦੇ ਬੱਪੜ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਤੁਰੰਤ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੂਪਰਟ ਮਰਡੋਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜੇਮਸ ਮਰਡੋਕ ਨੇ ਫੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਸਕੈਂਡਲ 'ਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲਈ ਹੈ। ਹਾਊਸ ਆਫ ਕਾਮਨਜ਼ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਖੇਡ ਕਮੇਟੀ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜੇਮਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ

ਰੂਪਰਟ ਮਰਡੋਕ

ਵਾਇਸਮੇਲ ਹੈਕਿੰਗ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖ਼ਿਮਾ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਭ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਾਡੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੌਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਅਜਿਹਾ

ਕਾਂਡ ਨਾ ਵਾਪਰੇ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਰਹੇ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਇਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।"

ਰੂਪਰਟ ਮਰਡੋਕ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ "ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਕ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ: ਇਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾਯੂਸਕਨ ਦਿਨ ਹੈ।" ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜੇਮਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਿਬੈਕਾ ਬਰੂਕਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਰਡੋਕ ਪਿਓ-ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦ ਹੋਏ ਅਖਬਾਰ 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਿ ਵਰਲਡ' ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੂਪਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚੋਂ ਫੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਿ ਵਰਲਡ' ਉਸ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਆਪੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਮਹਿਜ਼ 1 ਫੀਸਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਤ: ਫੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਵਰਤਾਰਾ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਿ ਵਰਲਡ' ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਿਆਨ ਹੋਇਰ ਦੀ ਭੇਤਭਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਦੀਆਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਚ ਮਰਿਆ ਪਿਆ ਮਿਲਿਆ।

ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਤੇ ਸੰਤ ਦਾਦੂਵਾਲ ਦੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ

ਟੋਹਾਣਾ: ਪਿੰਡ ਚਾਂਦਪੁਰਾ ਦੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾਇਰ ਇਸਤਗਾਸੇ 'ਤੇ ਟੋਹਾਣਾ ਦੇ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅੰਵਲ ਦਰਜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਾਲੀਆ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇ. ਸ੍ਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਸੰਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਸਮੇਤ 15 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗੈਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਚਾਂਦਪੁਰਾ ਦੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 2007 ਵਿਚ ਟੋਹਾਣਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ 50 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਤੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸਤਗਾਸੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਸਿੱਖ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਚਾਂਦਪੁਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ

ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੀ। ਪੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 15 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ

ਗੈਰਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਜਾਖਲ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਹੈ ਕਿ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟਾਂ ਦੀ ਜਾਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਸੰਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਵਾਲੇ, ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਧਰਮਪੁਰਾ (ਮਾਨਸਾ) ਚਾਂਦਪੁਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਬਖੀ ਸਿੰਘ, ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ, ਗੋਤੀ ਸਿੰਘ, ਬਿੱਲੂ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਨਾਇਬ, ਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜੇਠੂ ਸਿੰਘ, ਚੰਨਾ ਉਰਫ ਚੰਨੂ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਗਰਜੇਗੀ ਖਾਲਸਾਈ ਟੀਮ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਲੇਨੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਬੱਡੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਵੇਗੀ। ਵਧ ਰਹੇ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦੌਰਾਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਭਾਵੇਂ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਵਾਂਗ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਯਤਨ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਇਹ ਟੀਮ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਟੀਮ ਨੇ ਹੁਣ ਤਕ ਖੇਡੇ ਗਏ ਅੱਠ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਨਤੀਜੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਤੇ ਮਲੂਕਾ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਟੀਮ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਬੱਡੀ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਤਿਆਰ

ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਥੇ 13 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮੈਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਟੀਮ ਹੋਰ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਵੀ ਖੇਡੇਗੀ। ਇਹ ਟੀਮ ਇਸ ਵੇਲੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੈ ਜਿਥੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ

ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇੰਨੀ ਹੀ ਰਕਮ ਹਰੇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਖੁਰਾਕ 'ਤੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ

ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਖੁਰਾਕ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਹਦਾਇਤ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਗਏ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੈਰ-ਕੌਸਾਧਾਰੀ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਹੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ

ਵਿਚ ਵੀ ਕੌਸਧਾਰੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹਨ। ਇਹ ਟੀਮ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਮੋਗਾ ਤੇ ਸਮਰਾਲਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਟੀਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੂਨੀਅਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 2002 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਖਾਲਸਾਈ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜੋ ਹੁਣ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ 75 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਿੱਖ ਖਿਡਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਤਹਿਤ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਮਨਾਏ ਗਏ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਖਿਡਾਰੀ ਉਭਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਓਬਾਮਾ-ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਵਿਚਾਲੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਚੀਨ ਖੜਾ

ਚੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ

ਪੇਇਚਿੰਗ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਵੱਲੋਂ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਚੀਨ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਚੀਨ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ।

ਓਬਾਮਾ ਤੇ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਚੀਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ। ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮਾ ਜੋਕਸੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪੁੱਜੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦਾ ਪੱਖ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ 'ਆਜ਼ਾਦ ਤਿੱਬਤ' ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਚੀਨ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜਲਾਵਤਨ

ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਜੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ 'ਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਦਖਲ ਕਰਾਰ

ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ ਦੇ ਉਪ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੁਈ ਤਿਆਂਕਾਈ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਦੂਤ ਰਾਬਰਟ ਐਸ. ਵਾਂਗ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਕੇ ਓਬਾਮਾ ਵੱਲੋਂ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ। ਚੀਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ

ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਨਾਲ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਕੋਈ 45 ਮਿੰਟ ਚੱਲੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਆਜ਼ਾਦ ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਨੇ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਦਲਾਈ ਲਾਮਾ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਤੇ ਚੀਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਾਲੇ ਛੇਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਜੈ ਕਾਰਨੇ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ-ਚੀਨ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਧਰਮ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਪੁਰਜੋਰ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਤਿੱਬਤੀਅਨਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉਪਰ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ 'ਚੋਂ 14 ਤਾਲਿਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਟਾਏ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ 14 ਸਾਬਕਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ ਸਮਿਤੀ ਨੇ ਇਹ ਕਦਮ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਡਾਟ ਕੋ ਡਾਟ ਯੂਕੇ' ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸੁਲਾਹ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਠੋਸ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 14 ਤਾਲਿਬਾਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਲਈ ਬਣਾਈ ਉੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ 'ਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ 1999 'ਚ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਉੱਤਰ ਐਟਲਾਂਟਿਕ ਸੰਧੀ ਸੰਗਠਨ (ਨਾਟੋ) ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਅਫਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ 2014 ਤੱਕ ਸਫਲਤਾਪੂਰਬਕ ਫੌਜ ਹਟਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਇਥੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ, ਉਥੇ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਦੀ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕ ਉੱਤੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ (ਜੋ 1973 ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀਨਾ ਪੁੰਨੀ ਨੂੰ ਸਭਾ ਨਾਲ ਰੁਬਰੂ ਕਰਾਇਆ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਯੋਧੇ' ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਬੀ ਭਿੰਦਰ ਜਲਾਲਾਬਾਦੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ 'ਬਣਵਾਸ ਬਾਕੀ ਹੈ' ਦੀ ਘੁੰਡ ਚੁਕਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਬਾਦ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਅਗਲਾ ਦੌਰ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਮਨਮੋਹਨ ਪੁੰਨੀ ਨੇ 'ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੱਕ' ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ, ਦਲਜੀਤ ਮੋਖਾ ਅਤੇ ਮਧੂ ਬੇਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਡਾ. ਗਰੇਵਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ-ਬੰਦ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ।

ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੱਠਵੇਂ-ਸੱਤਰਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਰੱਕਤ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ੇਅਰ ਪੜ੍ਹੇ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸਮਾਜੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ

ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਛਪੇ ਲੇਖ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਰੀਤਾ ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਸੁਣਾ ਕੇ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡਿਆਲਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੁਰ, ਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬਾਗਲਾ, ਮਿਸਿਜ਼ ਮਾਨ, ਮਿਸਿਜ਼ ਮੋਖਾ, ਵੀਨਾ ਪੁੰਨੀ, ਰਾਜ ਅਟਵਾਲ, ਪ੍ਰੋ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਰੱਕਤ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਪਾਕਿ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੂੰ ਖੁਫੀਆ ਸੂਚਨਾ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫੀਆ

ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਲੈਫ. ਜਨਰਲ ਅਹਿਮਦ ਸੁਜਾ ਪਾਸ਼ਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਫੀਆ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਟਰੇਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਾਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਪਾਸ਼ਾ ਨੇ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਾਈਕਲ ਮੋਰੇਲ ਤੇ ਹੋਰ ਖੁਫੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਹਿਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਕਿ ਪਾਕਿ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਪਾਸ਼ਾ ਤੇ ਮੋਰੇਲ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਰੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਉਪਰ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਾਸ਼ਾ 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਰਤ ਗਏ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਵੱਲੋਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਲਏ ਬਗ਼ੈਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਪਾਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਪਾਕਿ ਵੱਲੋਂ ਖੁਫੀਆ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ

ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ।

ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ

ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ

ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ: ਪਾਸ਼ਾ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਹਿਮਦ ਸੁਜਾ ਪਾਸ਼ਾ ਨੇ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਮੰਗ ਨੁਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਰਲ ਪਾਸ਼ਾ ਨੇ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮਿਸ਼ੈਲ ਮੋਗੇਲ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਮੀ ਮੁੜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਿਚ ਦੋ ਮਈ ਦੀ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣੂ ਹੈ।

ਮਜੀਠੀਆ 'ਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼

ਜਲੰਧਰ: ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਪੂਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋਪੜ, ਖਮਾਣੋਂ, ਸਮਰਾਲਾ, ਕੁਹਾੜਾ, ਫਿਲੌਰ, ਗੁਰਾਇਆ, ਫਗਵਾੜਾ, ਜਲੰਧਰ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਬਿਆਸ, ਰਈਆ, ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ 11 ਘੰਟੇ ਲੱਗੇ।

ਉਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਭੀੜ

ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖ ਸਰਕਾਰੀਆ ਤੇ ਲਾਲੀ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਮਜੀਠੀਆ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੱਤਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਉਥੇ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਹਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਹਰ ਥਾਂ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਸੜਕਾਂ ਰੋਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਧਰ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਹੋਏ ਸਵਾਗਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਯੂਥ ਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਲਹਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰੇਗਾ।

ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਧਮਕ ਅਤੇ ਨੀਰੋ ਦੀ ਬੰਸਰੀ

ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਚੌਕਸੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ। ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੀ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਆਸ ਰੱਖ ਲਈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹਮਲੇ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹਮਲੇ ਰੋਕਣਾ ਨਹੀਂ, ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਫੋਰਸ ਵੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਦੇ ਮੁੜ ਕੇ ਉਦੋਂ ਵਰਗਾ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਕਿਸੇ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਮਾਂਡੋ ਉਡੀਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲੜਾਕੇ ਮਿਲ ਜਾਣ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਫੋਰਸ ਲੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਮਲੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਲੱਗੀ ਆਮ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫੋਲੋ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਲਾਏ ਗਏ ਆਮ ਸਿਪਾਹੀ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਚੌਕਸ ਰਹੇਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੈਗ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੈਲੇ ਫੋਲੋ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਤੇ ਜਿਸ ਇਕੱਲੇ ਦਾ ਫੋਲੋਆ, ਉਹ ਦੁਰ-ਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦੇਖੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਏਦਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਉੱਤੇ ਲੋਕ ਪੁੱਠਾ-ਸਿੱਧਾ ਵੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੋਲ-ਕੁਬੋਲ ਸੁਣਨਾ ਨਾਕੇ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਬੰਦਾ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਲੈ-ਦੇ ਕੇ ਗੱਲ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਉੱਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਕਮੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਖਾਮੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਰਲ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਖਾਮੀ ਵੀ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਚੇਤਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਾਜ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਈਂ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਸੂਹ ਲਾ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਇਕ ਕਿਸ਼ਤੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੋਕ ਸਕੀਆਂ, ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਏਦਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਕਾ-ਪੁੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਹਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਚੌਕਸੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਰਸਮੀ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਤੀ ਚੌਕਸੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਹੁੰਦੀ।

ਅੱਗਿਓਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਧਮਾਕੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਥੇਰਾ ਦੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਵਿਹਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਚਵਾਨ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਹੀ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਢਿੱਲ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਗਲਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਭਾਈਵਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਕਾਫੀ ਔਖੇ-ਭਾਰੇ

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰੀ ਅਮਿਤਾਬ ਬੱਚਨ ਦੀ ਨੂੰਹ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਦੀ ਦਾਦ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪੰਜ-ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਸੀ। ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਾਜਦੂਤ ਵੀ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਬੱਚਨ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਉਥੇ ਗਈ ਅਤੇ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ, ਪਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁੰਬਈ ਬੰਬਾਂ ਦੇ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹਿੱਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਲੋਕ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਫਿਰ ਉਸੇ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਉੱਤੇ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਲਈ ਦੋ ਮਿੰਟਾਂ ਦਾ ਮੋਨ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹੋਏ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਯੋਗ ਮੌਕੇ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ, ਚੁਰਾਹੇ ਵਿਚ ਢੋਲ ਪਿੱਟ ਕੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੋਛਾਪਣ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਮਹਿਕਮਾ ਦੇਣਾ ਗਲਤ ਸੀ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਮਹਿਕਮਾ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਤਾਜ

ਕਰਨ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਸਾਫ਼ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵੀ ਲੈ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਹੇ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੀ ਦਿਲ-ਵਧੀ ਲਈ ਉਕਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ ਕਿ 'ਬੇਗਾਨੇ ਹੱਥ ਕਹੀ ਹੋਲੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ'। ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਪਰ ਵਾਜਪਾਈ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਡਵਾਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗੇ ਸਖਤ ਪੈਂਤੜੇ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਉਦੋਂ ਇਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕੇ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਉੱਤੇ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਫੌਜਾਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਬਾਦਲ ਗਰਜ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਬਰਸਾਤ ਤੋਂ ਹੋਗੀ ਹੀ'। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਰੋੜਾ ਦੇ

ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਯੇ ਸਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਕਈ ਬਾਰ ਬਾਦਲ ਭੀ ਗਰਜਤੇ ਹੈਂ, ਬਿਜਲੀਆਂ ਭੀ ਕਤਕਤੀ ਹੈਂ, ਪਰ ਬਰਸਾਤ ਨਹੀਂ ਭੀ ਹੋਤੀ'। ਫਿਰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਂਦਾਂ ਉੱਤੇ ਤੰਬੂ ਗੱਡ ਕੇ ਫੌਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਫੇਰ ਵੀ ਹਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 'ਇਕ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ' ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਕਸ਼ਰਧਾਮ ਮੰਦਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਉੱਤੇ ਵੀ। ਜਿਹੜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕਤ ਉਹ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੇ ਹਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਐਟਮੀ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਐਟਮੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ'। ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਛੇ ਐਟਮੀ ਧਮਾਕੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਉਹੋ ਮੰਤਰੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਲਲਕਾਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਜੋ ਕੁਝ ਹੈ, ਉਹ ਉਕਸਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਇਹ ਬਚਕਾਨਾਪਣ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵੀ ਚੋਖਾ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਜਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰੋਮ ਸਭ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੀਰੋ ਬੰਸਰੀ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ 'ਨੀਰੋ' ਦੀ ਨਸਲ ਵਾਲੇ ਵਾਹਵਾ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ।

ਜਦੋਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਪਿਛਲਾ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਈ ਦਿਨ ਲੜਾਈ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ, ਤੇ ਲੋਕ ਸਹਿਮੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਗੋਲੀ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

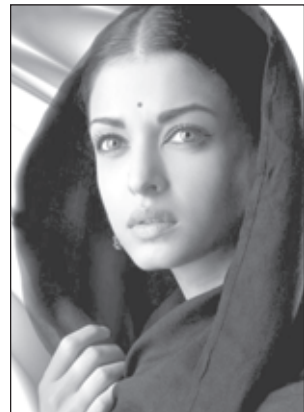
ਮੰਤਰੀ ਸੁਬੋਧ ਕਾਂਤ ਸਹਾਏ ਦੀ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕਈ ਆਗੂ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲਈ ਸੀ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰੀ ਅਮਿਤਾਬ ਬੱਚਨ ਦੀ ਨੂੰਹ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਦੀ ਦਾਦ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪੰਜ-ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਸੀ। ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਾਜਦੂਤ ਵੀ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਬੱਚਨ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਉਥੇ ਗਈ ਅਤੇ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ, ਪਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁੰਬਈ ਬੰਬਾਂ ਦੇ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹਿੱਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਲੋਕ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਫਿਰ ਉਸੇ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਉੱਤੇ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਲਈ ਦੋ ਮਿੰਟਾਂ ਦਾ ਮੋਨ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਕੰਮ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਨੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ, ਉਹੋ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਬੋਧ

ਕਾਂਤ ਸਹਾਏ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਆਰਤੀ ਮਹਿਰਾ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸੁੱਝਾ?

ਇਹੋ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜਾਨਣ ਦਾ ਵਕਤ ਨਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦ ਪਵਾਰ ਕੱਢ ਸਕੇ, ਤੇ ਨਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵਿਲਾਸ ਰਾਏ ਦੇਸ਼ਮੁਖ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਸਨ।

ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਅਗਲੇਰੇ ਦਿਨ ਮੁੰਬਈ ਕ੍ਰਿਕਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਧਿਰ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਲਾਸ ਰਾਏ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਸੀ, ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵਾਲੀ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਦਲੀਪ ਵੈਂਗਸਰਕਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਚੋਣ ਚਾਰ ਦਿਨ ਅੱਗੇ ਵੀ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਤਦੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੇ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਲੋਕ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਚੋਧਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੌਣ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਬੱਚਨ

ਕਾਂਤ ਸਹਾਏ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਆਰਤੀ ਮਹਿਰਾ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸੁੱਝਾ? ਇਹੋ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜਾਨਣ ਦਾ ਵਕਤ ਨਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦ ਪਵਾਰ ਕੱਢ ਸਕੇ, ਤੇ ਨਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵਿਲਾਸ ਰਾਏ ਦੇਸ਼ਮੁਖ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਸਨ।

ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਪੁਨੀਆ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ: 94173-34049

ਅਸੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 23 ਜੁਲਾਈ 2011

ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਦੰਗਲ

ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦਹਿਸ਼ਤ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੁਕਵੇਂ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹਨ/ਸਨ ਜੋ ਹੁਣ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਂਜ, ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਜੋ ਚਿਹਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨਗਰ ਵਿਚ ਫੱਟੜਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਦਾ ਯਤਨ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਘੜ ਕੇ ਫਿਲਹਾਲ ਸੁਰਖ-ਰੂ ਹੋ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ ਸਿੱਧੀ ਹੀ ਮੁਸਲਿਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਮੀਡੀਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਸਨ, ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ! ਮੁਸਲਿਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਚੱਲਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਇਹ ਖਬਰ ਵੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਜਮਲ ਕਸਾਬ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ 2008 ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ ਉਸ ਲਈ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦਾ ਤੋਹਫਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਖਬਰ ਦੇ ਝੂਠੀ-ਸੱਚੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਤੱਕ ਨਾ ਸਮਝੀ, ਤੇ ਫਿਰ ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਨਦੀ ਵਗੀ, ਉਹ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। 1984 ਵਿਚ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅੱਗੇ 'ਸਿੱਖ' ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜਾ ਸਾਕਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਦਰਦ ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਰਿਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੁਅੱਸਬੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਦਰਦ ਬੁੱਝਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੇ ਦਰਦ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਮੁੰਬਈ ਫਿਰ ਤੋਂ ਲੀਹੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੁੰਬਈ ਦੀਆਂ ਟਰੇਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਸੱਤ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਜੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਸਹੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤਾਂ ਘਟਾਈ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਲੀਹ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੁਅੱਸਬੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਇਹੀ ਆਇਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੁਣ ਗੱਲਬਾਤ ਅਗਾਂਹ ਨਾ ਤੋਰੀ ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ 'ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ' ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਧਿਆਨ ਹੁਣ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵੱਲ ਹੈ, ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵੱਲ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਮੁੱਦੇ ਫਿਲਹਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਛਾਂਹ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਧਮਾਕੇ ਇਤਫਾਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਵਕਤਾਂ ਉਤੇ ਜੇ ਤਰਦੀ ਜਿਹੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹੀ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀਆਂ। ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਅਤਿਵਾਦ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਰੈਡ ਅਲਰਟ 'ਤੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਅੱਧਾ ਪੰਜਾਬ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਸੱਚੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਆਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਘੜੀ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਕੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੋਸ ਅਤੇ ਰੋਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਲੋਕ ਜੋ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅੱਜ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ/ਗੈਰਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਹੰਢਾਈ ਹੈ, ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਦੰਗਲ ਨੇ ਸਦਾ ਸਥਾਪਤੀ ਦਾ ਬੋਝਾ ਹੀ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੱਢ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਰੋਸ ਅਤੇ ਰੋਸੇ ਦੀ ਧਾਰ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਇਕ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ 'ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਣ ਉਤੇ ਲਾਉਣਾ' ਆਖਿਆ ਸੀ। ਲੜਾਈਆਂ ਮੁੱਕਣੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਦਾ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਆਖਰੀ ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਲੜੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਲੀਕੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਲੜਾਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੱਥ ਜਾਂ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਸ਼ਖਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਅਹੁਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚਿਤਾਰਨੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਰਾਹ ਤੋਂ ਔਝਲ ਜਾਣ ਲਈ ਸਰਾਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੀਹ 'ਤੇ ਪਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੁਅੱਸਬ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸੁੱਚਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤੂੰਬੇ-ਤੂੰਬੇ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ।

ਨਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ

ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ, ਮੌਕਾ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਜਦ ਕਹਿਰ ਵਾਲਾ। ਪਾਣੀ ਮਾਰ ਕਰਦਾ ਚੋਆਂ ਨਾਲਿਆਂ ਦਾ, ਫਰਕ ਮੋਟਦਾ ਪਿੰਡ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਲਾ। ਜੇਕਰ ਕੰਧ ਹਰਿਆਣੇ ਨੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ'ਤੀ, ਕੀ ਬਣ੍ਹੰਗਾ ਘੱਗਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਾਲਾ? ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ, ਸਾਰਾ ਮਾਲਵਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜ਼ਹਿਰ ਵਾਲਾ। ਵੇਲਾ ਖੁੰਝਿਆ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਸੁਣਨਾ, ਗੀਤ ਬੋਲਿਆ ਸੋਗ-ਮਈ ਬਹਿਰ ਵਾਲਾ। ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਇਹ, ਮਸਲਾ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣੇ ਦੀ ਨਹਿਰ ਵਾਲਾ।

ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਦਾ ਸੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਇਹ ਨੀਤੀ ਪਿਛਲੇ 64 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਦੀ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਰਾਜਕੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਿਜ਼ੋਰਮ, ਮਨੀਪੁਰ ਅਤੇ ਅਸਾਮ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀਅਤ ਲਹਿਰਾਂ, ਚਾਹੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਨਕਸਲੀ/ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤ ਨੀਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਉਪਜੀ ਜਨਤਕ ਬੇਚੈਨੀ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟਾਕਰੇ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਤੁਰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਆਪਣੇ ਨੀਤੀ-ਅਮਲ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਗੋਂ ਨੰਗੀ-ਚਿੱਟੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ 'ਚ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. (ਸਪੈਸ਼ਲ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ 'ਗ਼ੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਬੀ. ਨਿੱਜਰ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਫੰਡ ਦੇਣੇ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। 2007 'ਚ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੰਦਨੀ ਸੁੰਦਰ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੁਹਾ, ਚੋਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਈ.ਏ.ਐੱਸ. ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. ਨਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗਰੋਹਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਜਿੱਥੇ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. ਇਕੋ ਹੀ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਹਨ। 2005 'ਚ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ 'ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ' (ਸ਼ਾਂਤੀ ਮੁਹਿੰਮ) ਨਾਂ ਦਾ ਹਿੰਸਕ ਵਰਤਾਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ/ਹੈ ਕਿ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਮੁਹਾਰਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੈ ਜੋ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਂਝ, ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮੱਤਭੇਦ ਹੋਣ ਪਰ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਲਾਕਾਨੂੰਨੀ ਤਾਕਤ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵਰਤਣ ਉੱਪਰ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਨਾਮਵਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਜਮਹੂਰੀਅਤਪਸੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਟਾਕਰਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਈਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ ਨਵਾਂ ਦਾਅਵੇਚ ਹੈ। ਸੂਬੇ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ-ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਮਹਿੰਦਰ ਕਰਮਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਮੋਹਰਾ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਵਿੱਢੀ ਗਈ ਇਸ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਅਤੇ ਸਾੜਫੂਕ ਦੀ ਅਸਲ ਤਾਕਤ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਵਾਰਾ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤਰ ਦਰਮਿਆਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਮੀਰ ਖਣਿਜ ਖਜ਼ਾਨੇ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਸਹੀਬੰਦ ਕੀਤੇ ਸਹਿਮਤੀਨਾਮਿਆਂ (ਐੱਮ.ਓ.ਯੂ.) ਅਤੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਟਾਟਾ ਅਤੇ ਐੱਸਆਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਉਠਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਨਾਗਾ ਬਟਾਲੀਅਨ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਅਮਲਦਾਰੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਬੀਜਾਪੁਰ ਦੇ ਐੱਸ.ਪੀ. ਦਾ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਮਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਘਾਣ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਅਤੇ ਨਸਲਕ੍ਰਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਲੈ ਗਈਆਂ ਜਿੱਥੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਜੋ ਉਹ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀ।

ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤੱਥ ਖੋਜ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 2005-2007 ਦੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਵਲੋਂ 644 ਪਿੰਡ ਸਾੜਕੇ ਸੁਆਹ ਕੀਤੇ ਗਏ, 100 ਆਦਿਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਮੂਹਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, 548 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 3 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਉਜਾੜ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਕੈਂਪਾਂ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਘ੍ਰਿਣਤ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਅਤੇ ਸਾੜਫੂਕ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਘੋਰ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਖਲ 'ਤੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਬੱਝਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2007 'ਚ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ-2007 ਤਹਿਤ ਆਦਿਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਭਰਤੀ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕੋਇਆ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਤਕੇ ਇਸ ਤਾਕਤ ਦਾ ਨਾਂ 'ਕੋਇਆ ਕਮਾਂਡੋ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਘੋਰ ਗ਼ਰੀਬੀ ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ 5000 ਆਦਿਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ 1500 ਰੁਪਏ (ਹੁਣ 3000) ਮਹੀਨਾ, ਨਿਗੁਣੀ ਤਨਖਾਹ ਰਾਹੀਂ ਭਰਮਾ ਕੇ ਨਹੱਕੀ ਜੰਗ ਦਾ ਬਾਲਣ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 2005 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਅੰਦਰ 173 ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. (ਆਦਿਵਾਸੀ) ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ 'ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪਛਾੜ' ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤੱਥ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਇਹ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਕੇ ਬਬੇਰੀ 'ਕੌਮੀ ਸੇਵਾ' ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਾਕਤ ਹੱਥੋਂ ਜੋ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗਣਾ ਪਿਆ, ਉਸਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. ਵਲੋਂ ਬਸਤਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਚਾਈ ਸਾੜਪੁਸਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਖੋਜ ਲਈ ਗਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਸਵਾਮੀ ਅਗਨੀਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਉੱਪਰ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਲੰਮੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਕੇ ਆਖ਼ਿਰ ਜਮਹੂਰੀਪਸੰਦ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਸ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੋਹ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਲੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਵਾਉਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਸੂਬੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਵਿਸ਼ਵਰੰਜਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 50,000 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਵੀ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੀ ਇਹ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਦੀ ਜਨਤਕ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੀਤੀ 'ਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆ ਸਕੇਗਾ?

ਇਹ ਨੀਤੀ ਪਿਛਲੇ 64 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਦੀ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਰਾਜਕੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਿਜ਼ੋਰਮ, ਮਨੀਪੁਰ ਅਤੇ ਅਸਾਮ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀਅਤ ਲਹਿਰਾਂ, ਚਾਹੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਨਕਸਲੀ/ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤ ਨੀਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਉਪਜੀ ਜਨਤਕ ਬੇਚੈਨੀ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟਾਕਰੇ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਤੁਰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਆਪਣੇ ਨੀਤੀ-ਅਮਲ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਗੋਂ ਨੰਗੀ-ਚਿੱਟੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ 'ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਘੋਰ ਖ਼ਤਰਾ' ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਉਹ ਧੜਾਧੜ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਤਲ ਗ੍ਰੋਹ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਇਖਵਾਨੀ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਓ.ਜੀ. (ਸਪੈਸ਼ਲ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗਰੁੱਪ); ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਲੈਕ ਕੈਟ; ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗਰੇਅ ਹਾਊਂਡਜ਼, ਫੀਅਰ ਵਿਕਾਸ, ਗਰੀਨ ਤੇ ਰੈੱਡ ਟਾਈਗਰਜ਼, ਨਰਸਾ ਤੇ ਕਾਕਾਤਿਆ ਕੋਬਰਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਸੈਨਾ; ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਖੱਬੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਰਮਾੜ ਵਾਹਨੀ, ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਸੇਂਦਰਾ, ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਤਿਯਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਕਮੇਟੀ ਆਦਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹਰ ਸੂਬੇ 'ਚ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਕੂਮਤੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟੋਲੇ ਬੇਖ਼ਫ਼ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਸਵਰਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫਰੰਟ, ਸਨਲਾਈਟ ਸੈਨਾ, ਭੂਮੀ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਰਣਬੀਰ ਸੈਨਾ ਸਮੇਤ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨਿੱਜੀ ਜਗੀਰੂ ਸੈਨਾਵਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਜਨਤਾ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦ ਲਹਿਰ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜਨਾ। ਹਰ ਥਾਂ, ਹਰ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਕਾਨੂੰਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਮਿਲੀਸ਼ੀਆ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਨੂੰ ਅੰਜ਼ਾਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ 'ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪਛਾੜ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬਕ ਲੈਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਰਿਵਿਊ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਰਿਵਿਊ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਲੇਖ ਲਿਖਕੇ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਨੂੰ 'ਆਪਸਮੁਹਾਰਾ ਜਨਤਕ ਰੋਹ' ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰਕਵਿਹੂਣੀ ਅਤੇ ਘਸੀਪਿਟੀ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਬਣਾਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਨਿਰਾਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਇਆ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਐੱਸ.ਪੀ.ਓ. ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਨਾਂ ਹੇਠ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਮਹੂਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਹੀ ਭਾਵਨਾ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਾਤਲ ਗ੍ਰੋਹ ਬਣਾਕੇ ਜੂਝ ਰਹੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇਈ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸਿਆਸੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਮਰਡੋਕ ਸਾਮਰਾਜ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਦਸ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਅਖਬਾਰ 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' 168 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਖਬਰਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਹੇ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਅੰਤ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਾਸੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ 75 ਲੱਖ ਦੀ ਇਸ਼ਾਇਤ ਵਾਲੇ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਮੀਡੀਆ ਬਾਬਤ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਹਰ ਪੱਧਰੇਲੀਏ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਖਰਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉੱਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਕ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ 1843 ਨੂੰ ਜੌਹਨ ਬਰਾਉਨ ਵੈਲ ਨੇ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਵ-ਸਾਖਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ/ਖਰੀਦਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਰਾਧ, ਸਨਸਨੀ ਅਤੇ ਗੁਦਗੁਦੀ ਵਾਲੇ ਖਾਸੇ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀ ਗਈ। ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਸਰੋਤ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਮਿਸਲਾਂ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੇਸਵਾਖਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਫ਼ਸੀਲਾਂ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਸਨ। ਵੈਲ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਅਖਬਾਰ 1891 ਵਿਚ ਲੈਸਲਸ ਕਾਰ ਨੇ ਖਰੀਦ ਲਿਆ। ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਇਸ਼ਾਇਤ 1912 ਵਿਚ 20 ਲੱਖ, 1920 ਵਿਚ ਤੀਹ ਲੱਖ ਅਤੇ 1939 ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 40 ਲੱਖ ਸੀ। ਸੰਨ 1969 ਵਿਚ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਰੂਪਰਟ ਮਰਡੋਕ ਦੀ ਕੰਪਨੀ 'ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਨੇ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਅਤੇ 1984 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਟੈਬਲਾਇਡ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੰਦ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀ ਇਸ਼ਾਇਤ 75 ਲੱਖ ਸੀ ਜੋ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

ਆਖਰ ਇਸ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਇਤ ਪੱਖੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ? 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਉੱਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਾਤੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਨਸਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਛਾਪੀ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫੋਨਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਤਹਿਤ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਬਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਛਾਪਣਾ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਦਾ ਰੂਪ ਬਦਲ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹੈ? ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਾਂ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਬਿੱਲੀ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀ।' ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਸਲਾ ਇਹ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਪਾਦਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਛਾਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਬਦਨਾਮੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੇਮਾਨੀ ਦਾ ਦੌਰ ਲੰਘਾ ਕੇ 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ

ਦਾ ਵਰਲਡ' ਮੁੜ ਰਵਾਨੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਪਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦਸ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਅੰਕ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 168 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉੱਤੇ ਤਰਦੀ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਹਰ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉੱਤੇ ਵੱਡਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ, "ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਅਖਬਾਰ।" ਫੋਨ ਸੰਨ੍ਹ ਦਾ ਘਪਲਾ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦਾ ਧੁਰਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗ਼ਲਤੀ ਮੰਨ ਕੇ ਭੁੱਲ ਸੁਧਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਬਹਾਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਮੁੜ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਰਡੋਕ ਵਰਗਾ ਘਾਗ ਮੀਡੀਆ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਮੀਡੀਆ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉੱਚੇ-ਨੀਵੇਂ ਪੜ੍ਹਾਏ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਮਸਲਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਦੇ ਕੰਮ ਢੰਗ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਹੋਣਾ ਅਟੱਲ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮਸਲਾ 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ 'ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਖਾਸੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਫ਼ਸੀਲਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਮਸਲਾ 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਤੋਂ ਵੱਡੇਰਾ ਹੈ। 'ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਤਰੀਕਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ 'ਸਤੰਬਰ 2011' ਦੇ ਪੀਤਰ ਵੀ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫੋਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੂਪਰਟ ਮਰਡੋਕ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। 'ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ' ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਰੋਬਰਟ ਫਿਸਕ ਨੇ ਮਰਡੋਕ ਵਿਚੋਂ ਹਿਟਲਰ ਵਾਲੇ ਖਾਸੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਫ਼ਸੀਲ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਯੂਰਪ ਵਿਚੋਂ ਇਸਰਾਈਲ ਪੱਖੀ ਰਾਏ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਉਸ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਰਾਈਲ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਥ ਭਰਪੂਰ ਖਬਰਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮਰਡੋਕ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਜਾਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਫਿਸਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨੀ, ਹਨੇਰ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਬਣ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਡੋਕ ਕੀ ਕਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਸਰਾਈਲ ਨੇ ਲਿਬਨਾਨ ਉੱਤੇ 1982 ਵਿਚ ਖੂਨੀ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਰਡੋਕ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਦੇ ਇਕ ਸਤਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੱਟੀ ਗਈ। ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਰਾਈਲੀਆਂ ਨੇ ਮਰਡੋਕ ਅਤੇ ਚਾਰਲਸ ਡਗਲਜ਼ ਹੋਮ (ਉਸ ਵੇਲੇ 'ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ) ਨੂੰ ਲਿਬਨਾਨ ਦੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਦੌਰੇ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ। ਇਸਰਾਈਲੀਆਂ ਨੇ

ਮੇਰੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਡਗਲਜ਼ ਹੋਮ ਨੇ ਮੇਰਾ ਪੱਖ ਲਿਆ। ਡਗਲਜ਼ ਤੇ ਮਰਡੋਕ ਨੇ ਲੰਡਨ ਤੱਕ ਇਕੱਠੇ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਡਗਲਜ਼ ਹੋਮ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, "ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਰਡੋਕ ਤੇਰੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਦੱਸਾਂ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਨਹੀਂ ਆਈ।" ਫਿਸਕ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ। ਡਗਲਜ਼ 'ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਬੀ ਦੇ ਰਸਾਲੇ 'ਅਲ-ਮਜ਼ੈਲ' ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਲੀਲ ਉਸਰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀਆਂ 'ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀਆਂ ਸੰਪਾਦਕੀਆਂ ਨੇ ਇਸਰਾਈਲੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਹਾਂਦਰੂ ਪੱਖ ਦੇਖਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।" ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਸਕ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਕੱਟ-ਵੱਢ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦਾ ਮੁਹਾਣਾ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਮਰਡੋਕ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ 'ਮੈਨ ਆਫ ਦਾ ਈਅਰ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਥ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਕੱਢ ਦੇਣ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਰੋਬਰਟ ਫਿਸਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮਰਡੋਕ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਖਾਸੇ ਬਾਬਤ ਲੇਖ ਕੌਨਰਾਡ ਬਲੈਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰਡੋਕ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉੱਦਮ, ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਮਯਾਬ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਬਲੈਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ 'ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਝ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

ਉਸ ਦੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਿੰਪਸਨ ਦੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਕਾਰਟੂਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ: ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਅਗਿਆਨੀ ਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਹ ਬੰਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।"

ਰੋਬਰਟ ਫਿਸਕ ਅਤੇ ਕੌਨਰਾਡ ਬਲੈਕ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਮਰਡੋਕ ਦਾ ਖਾਸਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਬਾਬਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਸੀਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਤਫ਼ਸੀਲਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣ ਲੈਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਰਡੋਕ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੌਰਾਨ ਬਰਤਾਨੀਆ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਕੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਰਿਬੈਕਾ ਬਰੂਕਸ ਦੇ ਮੌਢੇ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ, "ਇਹ ਹੈ।" ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰਿਬੈਕਾ ਬਰੂਕਸ ਨੂੰ ਮਰਡੋਕ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਵੀ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮਰਡੋਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ "ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਅਖਬਾਰ" ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਸ ਦਾ ਹੱਕਾਰ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਨਿਕਲ ਆਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ!

ਰੋਬਰਟ ਫਿਸਕ ਦਾ ਲੇਖ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅੰਦਰ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਦੀ ਉਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਬਾਬਤ ਮਾਤੀ ਖਬਰ ਨਾ ਛਾਪਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਜੋ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਸਟੀਫ਼ਨ

ਆਖਰ ਇਸ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਇਤ ਪੱਖੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ? 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਉੱਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਾਤੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਨਸਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਛਾਪੀ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫੋਨਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਤਹਿਤ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਬਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਛਾਪਣਾ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਸੰਡੇ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਖਬਰ ਛਪਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਬਤ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਨਸਨੀ ਹੈ।" ਕੌਨਰਾਡ ਦੇ ਲੇਖ ਦੀ ਅਹਿਮ ਤੰਦ ਮਰਡੋਕ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਤੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿਚ ਦੋਸਤਾਨਾ ਲਹਿਜਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਸ਼ੈਅ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਔਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਵਾਅਦਾਪ੍ਰਸਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਕੇ ਲਾਹਾ ਖੱਟਣ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚੋਂ ਰੋਨਾਲਡ ਰੀਗਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਟੋਨੀ ਬਲੇਅਰ ਹੀ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਮੰਡੀ ਮੁਖੀ ਹੈ ਜੋ ਟੈਬਲਾਇਡ ਸਨਸਨੀ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਹੈ, ਬਦੀ ਦੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਸੰਨ੍ਹ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲਈ ਉਹ 'ਪਤਵੰਤਾਸ਼ਾਹੀ' ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਪਿਛਾਂਹ-ਖਿੱਚੂ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਸਾਂਝ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੁਝ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੌਨਰਾਡ ਬਲੈਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤਹਿਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਮਰਡੋਕ ਬਾਬਤ ਉਭਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ 'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਮੁੱਚੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ 'ਗਾਰਡੀਅਨ', 'ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ' ਅਤੇ 'ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ.' ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਮੁਹਿੰਮ ਫਸੇ ਹੋਏ ਮਰਡੋਕ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ 'ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ.' ਦੇ ਅਮਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਹਤਤਾਲ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ? ਇਹ ਖਬਰ ਆਖਰੀ ਪੰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੈ। ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਬਾਬਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ਿਲਮਸਾਜ਼ ਤਾਰਿਕ ਅਲੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਰਾ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤਾਰਿਕ ਅਲੀ ਨੂੰ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਤਾਰਿਕ ਅਲੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਆਏ ਮਾਰਕ ਟੱਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਾਬਕਾ ਸੋਵੀਅਤ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਕ ਟੱਲੀ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਰਿਕ ਅਲੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਦਾਰਾ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਗੋਣ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ

‘ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ’ ਦੇ ਆਖਰੀ ਅੰਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਫ਼ਾ

ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰੋਬਰਟ ਫਿਸਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮਰਡੋਕ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਹਿਟਲਰ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਰਬੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀਆਂ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਮੁਹਾਣ, ਜੰਗੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਏ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਮੀਡੀਆ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਪੱਖੀ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਖਿੱਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੇ ਮਰਡੋਕ ਦਾ ਹੁਨਰ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਮੁਕਾਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਮਰਡੋਕ ਸਾਮਰਾਜ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੁਕਾਮੀ, ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੰਦਾਂ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਪੇਚੀਦਾ ਹਨ।

ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਵਜੋਂ ਉਭਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਭਾਲਣੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਏ 2-ਜੀ ਘਪਲੇ ਵਿਚ ਕੱਪੜਾ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਈ ਰਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ 'ਸੰਨ' ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ 'ਜੀ ਪੰਜਾਬੀ' ਅਤੇ 'ਡੇਅ ਐਂਡ ਨਾਈਟ ਨਿਊਜ਼' ਕੇਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੰਪਾਦਕ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮਹਿਕਮੇ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

'ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਨਸਨੀ ਭਰਪੂਰ ਖਬਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਮਰਡੋਕ ਦਾ ਅਮਲਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਵਜੋਂ ਮਰਡੋਕ ਦੀਆਂ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਫੋਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ 'ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ 'ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਕਾਈ ਬਰਾਡਕਾਸਟਿੰਗ' ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ 39 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਹੁਣ ਵੀ 'ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਕਾਈ ਬਰਾਡਕਾਸਟਿੰਗ' ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਨਿਘਾਰ 'ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾਗ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਘੱਟਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਤਾਜਦਾਰ ਕਮੇਟੀ ਬਨਾਮ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਢਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਗਾਲਤੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਭੰਡੀ ਕਰਦਾ ਉਹ ਬੜਾ ਪੁਰਾਣਾ ਲੜੀਫਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬੁਨ ਬੋਲਣ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ। ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਬੁਨ 'ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ' ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਮਲਕਤੋਂ ਜਿਹੇ ਕਹਿ'ਤਾ ਕਿ ਦੋ ਜਨਾਨੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਤਾਂ ਕੋਲ ਕੋਲ ਸਨ ਪਰ ਉਹ 'ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ' ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਪ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਢਾਈ ਵਿਚ ਹਾਸਾ ਤਾਂ ਕੀ ਮਚਣਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਲੰਮੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲੜੀਫੇ ਵਿਚ 'ਸੋਧ' ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਭਰਾਵੋ, ਹੁਣ ਨਈਂ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਰਹੀਆਂ। ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਹੁਣ ਬਿਨ ਮਤਲਬ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀਆਂ। ਜੇ ਅੱਜ ਦੀ ਤਰੀਕ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬੁਨ ਮਾਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੰਜ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦੇ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਲੜਾਈ-ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ!" ਸਾਰੀ ਢਾਈ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਾਏ ਲੜੀਫੇ ਦੀ ਬ-ਨਿਸਬਤ ਚੰਗਾ ਹਾਸਾ ਪਿਆ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਛੇਤ ਕੇ ਮਾਨੇ ਸਾਰੀ ਮਹਿਫਲ ਨੂੰ 'ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ' ਵਾਲਾ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਲੀ ਜੈਕਟ ਵਾਲਾ ਇਕ ਜਥੇਦਾਰ ਜਾਪਦਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

"ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਮੁੱਕੇ ਕਿੰਦਾਂ, ਸਾਡੇ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹਦੀ ਘਰ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਨਿਆਣਾ ਗੱਲ ਸੁਣੇ, ਨਾ ਸਿਆਣਾ, ਘਰ ਵਾਲੀ ਵੀ ਚਾਰੇ ਖੁਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਵੇ, ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ। ਫਿਰ ਰਾਗੀਆਂ-ਭਾਈਆਂ 'ਤੇ ਰੋਹਬ ਪਾਉਣਗੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਲੈਣਗੇ ਕਿ ਆਹ, ਐਦਾਂ ਨੀ ਹੋਇਆ-ਐਦਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।...ਖੁਦ ਭਾਵੇਂ ਕਦੇ 'ਬਾਲ-ਉਪਦੇਸ਼' ਵੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਮਹਾਂਗਿਆਨੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ।"

"ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਰੁਸਤ।" ਇਕ ਹੋਰ ਜਣਾ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ, "ਕਮੇਟੀਆਂ ਆਲੇ ਪਤੰਦਰ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੁਣਦੇ ਨੇ। ਵਾਹ ਲਗਦੀ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਹਰ ਥਾਂ। ਆਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਈ...।" ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਗੱਲ ਟੋਕਦਿਆਂ ਮੇਰਾ ਇਕ ਕਰੀਬੀ ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੁੱਪ ਬੈਠਾ ਦੇਖ ਕੇ, ਕੂਹਣੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ, "ਤੂੰ ਵੀ ਸੁਣਾ ਕੋਈ ਹੱਡ-ਬੀਤੀ, ਜੱਗ-ਬੀਤੀ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ 'ਚਾਣਸ' ਬਹੁਤ ਸੁਣੇ ਜਾਂ ਦੇਖੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਐ?"

"ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਸਾਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ...।" ਮੈਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਯਾਦ ਆਈ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। "ਦਫ਼ਾ ਸਤਾਸੀ ਦੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ ਝਗੜਾ ਨਿਬੇੜਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਬਤੌਰ ਸਕੱਤਰ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿੰਦ ਚੁੱਕਣ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਦਿਆਂ-ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨੂੰ ਐਸਾ ਚਿੰਬੜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਲਾਗੇ ਆਉਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ?...ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨਾਮ ਨਿਹਾਦ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ। ਜਿਹਦੇ ਹੱਥ ਇਹ ਆ ਜਾਏ, ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਅਰਬੀ 'ਤੇ ਲਿਟਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਬ' ਹੀ ਹੋਵਾਂ।"

ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸ. ਕਲਕੱਤਾ ਆਦਤ ਮੁਜ਼ਬ ਖਿਤ-ਖਿਤਾ ਕੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਬੋਲੇ, "ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਫਿਰ ਵੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਬ (ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਦੋਂ ਜਿਉਂਦੇ ਸਨ) ਆਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਐ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੋਲ ਤਾਂ ਜੇ ਵੰਡਣ ਲਈ ਕਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਬਾਲ ਹੀ ਆ ਜਾਏ, ਉਹ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਫੜਾ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਗੱਫਾ ਵੀ ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ

ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ।"

ਸਾਡੀ ਪਾਰਕ-ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕੱਟ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸੱਜਣ ਦੀ ਸੂਈ ਉਥੇ ਹੀ ਅਟਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਮੌਕਾ ਸਾਂਭ ਲਿਆ, "ਦੇਖੋ ਜੀ, ਆਮ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਧੜਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀਆਂ-ਸਕੱਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਗੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰੀਂ ਸਜਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਤਾਂ-ਉਮਰ, ਆਪਣੇ ਸਿਰੋਂ ਨਾ ਲਹਿਣ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ 'ਖਤਰਾ' ਬਣ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਨੇ-ਬਹਾਨੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਕਿਤੇ ਮਨ-ਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਬਹਾਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ 'ਸੋਧ' ਹੀ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਜਾਂਦੇ ਬਈ ਸਿੱਖੀ 'ਚ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਸਦੈਵ ਕਾਲ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ

ਜਮਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੌ-ਸੌ ਪਾਪਤ ਵੇਲੇ ਜਾਂਦੇ ਆ।"

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੈਕਤ-ਬਿਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਤਾ ਵਜੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਬਾਪੂ ਬੋਲ ਪਿਆ, "ਜਦ ਫੇ' ਕਾਬਜ਼ ਧੜਾ ਆਪਣੀ ਹਿੰਡ ਪੁਗਾਉਂਦਿਆਂ 'ਮੈਂ ਨਾ ਮਾਨੂੰ' ਵਾਲੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤਾਜਦਾਰ ਕਮੇਟੀ' ਬਣ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਝੱਟ ਉਥੇ 'ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ' ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਇਹ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਤਾਜਦਾਰ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਤਾੜੀ ਦੇਨਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵੱਜਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ...ਜੋ ਤਾਂ ਤਾਜਦਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਕੋਈ ਕਣੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ; ਫਿਰ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਗਲਾਂ 'ਚ ਪਰਨੇ ਪਾ ਕੇ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਕਿ ਭਰਾਵੇ ਪੰਨ ਭਾਗ ਸਾਡੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ! ਆਉ ਭਰਾਵੇ, ਆਪਾਂ ਗੁਰੂ-ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਪੁਰਾਤਨ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਬਹਿ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਲਈ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਈਏ। ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਫੇ...।"

"ਲੈ...ਲੈ...ਲੈ, ਕਿੱਥੇ ਰਾਮ ਰਾਮ, ਕਿੱਥੇ ਟੈ' ਟੈ'" ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਗੱਲ ਬੋਚਦਿਆਂ ਕਾਲੀ ਜੈਕਟ ਵਾਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੀ ਡੰਗੋਰੀ ਨੂੰ 'ਠੱਕ' ਦੇ ਕੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਮਾਰਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ, "ਸੁਧਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅਗਲੇ 'ਢਾਈ ਟੋਟਰੂ' ਕਹਿ ਕੇ ਮਜ਼ਾਕ ਉੜਾਉਂਦੇ ਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਰਖਿਲਾਫ਼ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਚੌਧਰ ਦੇ ਭੁੱਖੇ', 'ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੜਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦੇ...ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ 'ਆਪਣਾ ਸੁਧਾਰ' ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ 'ਕੋਈ ਵਕਅਤ' ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਮਿਹਨੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਗਾ-ਪਿੱਛਾ ਫੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ! ਇੰਦਾਂ ਮੁੱਢ ਬੱਝਦੇ ਲੜਾਈ ਦਾ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਚ।"

"ਤੇ ਫਿਰ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਕਚਹਿਰੀ ਜਾ ਖੜਦੇ ਆ..., " ਇਕ ਹੋਰ ਜਣਾ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬੋਚ ਗਿਆ।

"ਆਹੋ, ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ 'ਚ ਧੱਕੇ-ਧੌੜੇ ਖਾ ਕੇ ਜੱਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਮੰਨ ਲੈਣਗੀਆਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਹੀਂ।" ਪਹਿਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਯੂਸ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ।

"ਓ ਯਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀ, ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਪੜਤਾਲੀਆ ਕਮੇਟੀ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਪਰ ਐਥੇ ਆਹ 'ਤਲਾਸ਼ ਕਮੇਟੀ' ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਈ ਨਾਂ ਸੁਣਿਐ!" ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਆਇਆ ਇਕ ਸੱਜਣ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ।

"ਹੈਅ? ਤਲਾਸ਼ ਕਮੇਟੀ?" ਇਹ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਸਕੋੜਦਿਆਂ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਜਣੇ 'ਕੱਠੇ ਈ ਬੋਲ ਪਏ। "ਕਿਆ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀਆਂ ਗੁਆਚੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੱਭਿਆ ਕਰੂ ਤਲਾਸ਼ ਕਮੇਟੀ?"

"ਓ ਕਿੱਥੇ ਜੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਆ ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ 'ਤਲਾਸ਼' ਕਰਿਆ ਕਰੂਗੀ।"

ਪੰਜਾਬੋਂ ਆਏ ਨੇ ਸੁਣੀ-ਪੜ੍ਹੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। "ਹੁੰਐ! ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਨੌਬਤ ਕਿੱਥੇ ਆਉਂਦੀ ਐ ਸਾਡੀ ਕੌਮ 'ਚ, ਇਕ ਅਨਾਰ ਸੌ ਬੀਮਾਰ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਜਦ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ! ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਵੀਹ ਸਿਰ ਚੁਕ ਖੜਦੇ ਆ।" ਕਾਲੀ ਜੈਕਟ ਵਾਲਾ ਬਾਪੂ ਕਾਫੀ ਹੰਢਿਆ-ਵਰਤਿਆ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

"ਲੜਾਈ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤਾਂ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਐ ਜੀ।" ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਦੇ ਰਉਂ 'ਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਤਾਜਦਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰ ਵਾਲਾ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਭਉ-ਅਦਬ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਚੌਧਰ ਨੂੰ ਜੱਫੇ ਮਾਰੂ, ਉਸ ਦੀ ਮਤਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਈ ਹੋਣੀ ਐ। ਬਹੁਤੀ ਥਾਈਂ

ਸੁਧਾਰਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਧਾਰਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੌਂਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਫਿਰ 'ਤਾਜਦਾਰ ਕਮੇਟੀ' ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀ। ਮੁੜ ਕੇ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਕਨਸੋਆਂ ਉਭਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ।"

"ਆਹੋ ਜੀ, ਇਹ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਈ ਬੋਲਦੇ ਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਾਲੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਚੋਗਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਕੱਲ ਤੱਕ ਇਹੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀਹ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਵੰਡਾਉਂਦੇ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ," ਇਕ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਬੋਲਿਆ। "ਹੋਰ ਸੁਣ ਲੈ, ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉੱਜ ਤਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟਾਹਰਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਆ ਪਰ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਇਕ ਜਣਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਸਲ ਬਾਣੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕੰਜਰ ਕਵਿਤਾ, ਪਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਘੁਟ ਕੇ ਕਲਿੰਗਤੀ ਪਾ ਲੈਂਦੇ

ਆ।"

"ਗੱਲ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬੋਡੀ ਜਮਾਂ ਈ ਠੀਕ ਐ, ਇਕ ਥਾਂ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਧੜੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਲੈਣਗੇ, ਕੁਸਕਦੇ ਤਕ ਨਹੀਂ," ਹੁਣ ਤਕ ਚੁਪ ਬੈਠਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਬੋਲਿਆ।

"ਆਹ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬਲਦੀ ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਦਲੀਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀ ਧੜੇ ਦਾ ਹੀ ਪੱਖ ਪੂਰੀ ਜਾਣਗੇ," ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜੀ ਇਕ ਹੋਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੋਲਿਆ।

"ਹਾਂ ਭਾਈ ਜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸੱਚੀ ਗੱਲ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-903-9952

ਕਰਨ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਨਾ ਕੰਮ ਵਿਗੜੇ ਵੀ ਨਾ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰੇ ਕੀ ਕਰਨ, ਮੁਫਤ ਅਖਬਾਰ ਦਿੰਦੇ ਆ, ਪੈਸੇ ਕਿਤਿਓਂ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਹੀ ਹੋਏ। ਜੇ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਆਖ ਵੀ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਧੜੇ ਵਾਲੇ ਚੁਕ ਕੇ ਗਾਰਬੇਜ਼ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦਿੰਦੇ ਆ।" ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਟਿਪਣੀ ਸੀ।

"ਨਾ ਦੇਣ ਅਖਬਾਰ ਮੁਫਤ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਡਾਂਗ ਲੈ ਕੇ ਖੜਾ, ਬਈ ਅਖਬਾਰ ਜਰੂਰ ਕੱਢਣਾ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਫ਼ ਦਾ ਵੀ ਨੂੰ ਪੜਾ, ਅਖਬਾਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਐ, ਹੂੰ...। ਸਟੋਰ 'ਤੇ ਜਾਓ, ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਅਖਬਾਰ ਆਈ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਆ। ਕੱਲੇ ਕੈਲਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ। ਮੁਫਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਵੀ ਬੱਝਾ ਭਰ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਂਦੇ ਐ ਜਿਵੇਂ ਰੱਦੀ ਵੇਚਣੀ ਹੋਵੇ। ਗਧੇ-ਘੋੜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ।" ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਛੁਰਲੀ ਛਡੀ।

"ਗੱਲ ਇਥੇ ਮੁਕਦੀ ਐ ਜੀ", ਪਲ ਪਲ ਪਸਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਸਮਾਨ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਕੇ ਇਕ ਜਣਾ ਗੱਲਾਂ ਦਾ 'ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣ' ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, "ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ, ਘਟ ਘਟ ਦੀਆਂ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਕਹੀ ਜਾਨੇ ਐ ਪਰ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਚੌਧਰਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਵਾਲਾ ਹਉਮੈ ਦਾ ਕੰਡਾ ਟੁੱਟਦਾ-ਭੁਰਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਲੇਸ਼ ਤਾਂਹੀਉਂ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀ।"

ਪਾਰਕ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਘਰੇ-ਘਰੀ ਜਾਣ ਮੌਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਜ਼ਾਹਤ ਕਰਦਾ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਅਹੁੜਿਆ,

ਲਬੋਂ ਪੇ ਰੰਗ ਉਲਫਤ ਕੇ
ਭਰੇ ਹੈਂ ਦਿਲ ਕਦੂਰਤ ਸੇ
ਖੁਦਾ ਕਾ ਨਾਮ ਲੋੜੇ ਹੈ,
ਖੁਦਾ ਸੇ ਕੌਨ ਡਰਤਾ ਹੈ?

#

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭਿ ਮੇਘ ਪਠਾਇਆ

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਮਾਝ ਮਹਲਾ 5
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭਿ ਮੇਘ ਪਠਾਇਆ॥
ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਹੀਅਲਿ
ਦਹ ਦਿਸਿ ਵਰਸਾਇਆ॥
ਸਾਤਿ ਭਈ ਬੁਝੀ ਸਭ ਤ੍ਰਿਸਨਾ
ਅਨਦੁ ਭਇਆ ਸਭ ਠਾਈ ਜੀਉ॥
ਸੁਖਦਾਤਾ ਦੁਖ ਭੰਜਨਹਾਰਾ॥
ਅਪੇ ਬਖਸਿ ਕਰੇ ਜੀਅ ਸਾਰਾ॥
ਅਪਨੇ ਕੀਤੇ ਨੇ ਆਪਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ
ਪਇ ਪੈਰੀ ਤਿਸਹਿ ਮਨਾਈ ਜੀਉ॥
ਜਾ ਕੀ ਸਰਣਿ ਪਇਆ ਗਤਿ ਪਾਈਐ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ॥
ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਹੋਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਠਾਕੁਰੁ
ਸਭ ਤਿਸੈ ਕੀਆ ਜਾਈ ਜੀਉ॥
ਤੇਰਾ ਮਾਣੁ ਤਾਣੁ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਾ॥
ਤੂੰ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਗੁਣੀ ਗਹੇਰਾ॥
ਨਾਨਕੁ ਦਾਸ ਕਹੈ ਬੇਨੰਤੀ
ਆਨ ਪਹਰ ਤੁਧੁ ਧਿਆਈ ਜੀਉ॥

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਭਾਈ! ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਬੱਦਲ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ, ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਪਰ ਵੀ ਦਹ ਦਿਸਿ ਭਾਵ ਦਸੀਂ ਪਾਸੀਂ ਹੀ ਬਰਖਾ

ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਰਖਾ ਨਾਲ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢ ਪੈ ਗਈ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਭੀ ਮੁਕ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਆਨੰਦ ਹੀ ਆਨੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਭੇਜ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਤਪਦੇ ਹਿਰਦੇ ਠਰ ਗਏ।

ਸੁਖਦਾਤਾ ਦੁਖ ਭੰਜਨਹਾਰਾ॥
ਅਪੇ ਬਖਸਿ ਕਰੇ ਜੀਅ ਸਾਰਾ॥
ਅਪਨੇ ਕੀਤੇ ਨੇ ਆਪਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ
ਪਇ ਪੈਰੀ ਤਿਸਹਿ ਮਨਾਈ ਜੀਉ॥
ਹੋ ਭਾਈ! ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਦਯਾਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਭੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣਾ ਭੀ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਭੀ ਉਸ ਮਾਲਿਕ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ, ਭਾਵ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਜਾ ਕੀ ਸਰਣਿ ਪਇਆ ਗਤਿ ਪਾਈਐ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ॥
ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਹੋਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਠਾਕੁਰੁ
ਸਭ ਤਿਸੈ ਕੀਆ ਜਾਈ ਜੀਉ॥
ਹੋ ਭਾਈ! ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗਿਆਂ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਉਸ ਹਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ, ਭਾਵ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਜਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਹੀ ਉਸੇ ਦੀਆਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੀ ਉਹ ਪਿਤਾ ਆਪ ਹੀ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤੇਰਾ ਮਾਣੁ ਤਾਣੁ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਾ॥
ਤੂੰ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਗੁਣੀ ਗਹੇਰਾ॥
ਨਾਨਕੁ ਦਾਸ ਕਹੈ ਬੇਨੰਤੀ
ਆਨ ਪਹਰ ਤੁਧੁ ਧਿਆਈ ਜੀਉ॥
ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਦਾ ਤੇਰਾ ਹੀ ਮਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਹੈ। ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਭੀ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਹੈਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਬਾਹ ਭੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਹੈਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀਉ! ਇਹ ਤੇਰਾ ਸੇਵਕ ਨਾਨਕ ਭੀ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ, ਭਾਵ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਹੀ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਰਵਾਂ। ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੋ।

ਆਓ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ।
-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਮੱਖਣ ਜਿਹਾ ਅਨਾਉਂਸਰ ਹੈ ਨੂੰ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਦਾ

ਚਲਦੇ-ਫਿਰਦੇ

ਮਾਨ ਮਨਦੀਪ

ਫੋਨ: 661-889-1927

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ ਹਕੀਮਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਚ 15 ਅਕਤੂਬਰ 1957 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਬੱਡੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਜੀ, ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਬੱਡੀ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਹਕੀਮਪੁਰੀ ਦੀ। ਅੱਜ ਕਬੱਡੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਬਣਨਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪ ਵਾਰਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਗਲੇ ਪਿੰਡ ਜਗਤਪੁਰ ਵਿਚ ਸ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਪੋਰਟਸ) ਹਰ ਸਾਲ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖਿਡਾਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਬੋਲਾ, ਦੇਵੀ ਦਿਆਲ, ਸਰਵਣ ਬੋਲ, ਪ੍ਰੀਤਾ, ਨਛੱਤਰ ਢਾਂਡੀ, ਮਲਕੀਤ ਪੁਰੇਵਾਲ, ਚਰਨ ਪੁਰੇਵਾਲ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਕਤ ਕਬੱਡੀਆਂ ਦਾ ਬਾਲ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਕਬੱਡੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਹਾਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਦੇ ਲਿਆਂਦੇ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਹਾਕੀ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰਦੇ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਰੇਡੀਓ

ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਜਾਈ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜੰਮੀ-ਪਲੀ ਸੀ ਪਰ ਵਿਆਹ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੱਖਣ ਹਕੀਮਪੁਰੀ

ਉਸ ਵੇਲੇ ਰੇਡੀਓ ਹੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਾਧਨ ਸੀ। ਸੋ, ਮਾਂ-ਪਿਓ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕੁੜੀ ਕਿਤੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਬੋਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੇਡੀਓ ਲੈ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਇਸ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੇਡੀਓ' ਦਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੈਂਕੜੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1999 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦ ਉਹ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਹਾਜ਼ੋ ਚੜ੍ਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਹੁਸੀਨ ਪਲ ਸੀ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਖੇ ਸੈਂਕੜੇ ਵੱਡੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਮਿਹਰ ਸਿੰਤਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਅਧੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਹਰ ਵੱਡਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਗਾ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਮਾੜੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵੀ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਚੰਗੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦਾ ਵੀ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਫੀਮ ਅਤੇ ਡੋਡੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹਲਕੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਟੋਟਕੇ ਛੱਡਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਦੀਵਾਲਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਸੂਤਰਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੌਕੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੇਨਰ ਹੋਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਖਿਡਾਰੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਸਕੇ। ਕਬੱਡੀ ਹੁਣ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਰੇਵਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 2008 ਵਿਚ ਸੈਵੀ ਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੁਆਰਾ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਕਾਰ ਵੀ ਪੁਰੇਵਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਚੁੱਡੀਕੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੌਸਲਾ-ਅਫਜ਼ਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਪੁੱਛ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਚੇਤੇ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਹਫਾ ਹੈ ਪਰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ੌਕ ਬਾਦਸਤੂਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਸੰਨ 2009 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਬੱਡੀ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਔਖੀ ਘੜੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਦੇਹਾਂਤ ਅਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਸਹਿ ਪੀੜਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਸ ਮਨਹੂਸ ਘੜੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ।

ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਨਪਸੰਦ ਖਿਡਾਰੀ (ਧਾਵੀ) 'ਪ੍ਰੀਤਾ ਆਇਆ, ਪ੍ਰੀਤਾ ਗਿਆ' ਭਾਵ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਾਲੇ ਨਛੱਤਰ ਢਾਂਡੀ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਜਾਫੀ ਕਹਿੰਦੇ

ਹਨ।
ਕਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਯੋਕਾ ਬਣਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਪਰਸੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ; ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮਾਈਕ ਉਪਰ ਕਬੱਡੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ! ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਲਣਸਾਰ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਠਰੁੱਮੇ ਅਤੇ ਸੰਕੋਚ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦੋ ਬੇਟਿਆਂ ਨਵਪ੍ਰੀਤ ਅਤੇ ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੱਬ ਇਸ ਰੱਜੀ ਰੂਹ ਵਾਲੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਉਪਰ ਰੱਖੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਮੱਖਣ ਹਕੀਮਪੁਰੀ ਲਈ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ,

'ਲੋਗ ਰੂਟ 'ਤੇ ਟਾਇਰ ਬੋਲਦਾ
ਵਧੀਆ ਗੱਡੀ ਦਾ।
ਤੇੜ ਪਏ ਤੋਂ ਖੱਦਰ ਬੋਲੇ
ਅਸਲੀ ਖੱਡੀ ਦਾ।
ਹੱਥ ਜੁੜੇ ਦੁੱਧ ਪੀਤਾ ਬੋਲੇ
ਬੂਰੀ ਮੱਝੀ ਦਾ।
ਮੱਖਣ ਜਿਹਾ ਅਨਾਉਂਸਰ ਹੈ ਨੂੰ
ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਦਾ।'

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ ਜੁ ਲਰੈ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤ॥ ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ ਕਬਹੂ ਨ ਛਾਡੈ ਖੇਤੁ॥

ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ 71ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 29 ਤੋਂ 31 ਜੁਲਾਈ, 2011 ਤੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀ 95-30, 118 ਸਟਰੀਟ 11419 ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਖੇ ਟ੍ਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ

ਅਰੰਭ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ - 29 ਜੁਲਾਈ 2011, ਸਵੇਰੇ 9.00 ਵਜੇ

ਭੋਗ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ - 31 ਜੁਲਾਈ 2011, ਸਵੇਰੇ 9.00 ਵਜੇ

ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਢਾਂਡੀ ਦਰਬਾਰ 3 ਵਜੇ ਤਕ ਸਜਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ।

Visit Shaheed Udham Singh Sabha of New York on the Internet at: www.Shaheedudhamsinghsabhany.com

ਵਲੋਂ: ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਇੰਕ)

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

347-249-2473, 917-348-3107, 917-346-2426, 917-603-8760, 917-603-6486

ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦਾ 373ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਇੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ

ਸਿੰਘ ਉਭੀ ਨੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਗੰਗਾਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਬਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕੈਂਪ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਇੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ 5 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 31 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਸਵੇਰੇ 8:30 ਵਜੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰਾਂ, ਦੁਪੱਟਿਆਂ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਸੂਟਾਂ ਵਿਚ ਸਜ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਦੇਹਿ ਸਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਜਸਦੀਪ ਕੌਰ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ, ਭਾਈ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਾਖੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆ ਬਾਰੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਵਲੋਂ ਕੈਂਪ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਉਪਰੰਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ਤਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਬਲਰਾਜ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਸੁਖਬੀਰ ਕੌਰ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਸਤਾ, ਸ਼ਾਹੀ ਪਨੀਰ, ਆਈਸ ਕਰੀਮ, ਤਾਜ਼ਾ ਫਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਕਵਾਨ ਪਰੋਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹਿਨਾ ਰੱਬਾਨੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ (ਬਿਊਰੋ): ਹਿਨਾ ਰੱਬਾਨੀ ਖੋਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਮੋਹਤਰਮਾ ਖੋਰ ਹੁਣ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸੀ। ਖੋਰ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਭਾਰਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ 'ਚ ਫੇਰ-ਬਦਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਹਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੀਟ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਰਜਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਕਿਉਂ ਖਾਂਦੇ ਨੇ?

ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ

ਭਾਰਤ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਥੇ 50 ਫੀਸਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਲਣ ਵਾਸਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਖੁਰਾਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਨ ਬੱਚਾ 19 ਤੋਂ 22 ਇੰਚ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਬੱਚੇ 22 ਤੋਂ 24 ਇੰਚ ਲੰਮੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕਈ ਬੱਚੇ 16 ਇੰਚ ਤੋਂ ਵੀ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਨ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਇੰਚ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਅਮਰੀਕਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਰਦ ਦਾ ਔਸਤਨ ਕੱਦ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਪੰਜ ਇੰਚ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਔਸਤਨ ਕੱਦ ਛੇ ਫੁੱਟ ਹੈ। ਜੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਔਸਤਨ ਕੱਦ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਮ ਔਰਤ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਜ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਮਰਦ ਅਥਲੀਟ 200 ਪੌਂਡ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੀਟ ਦਾ ਵਜ਼ਨ 150 ਪੌਂਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਮ ਮਰਦ ਦੀ ਲੱਤ ਦੀ ਪਿੰਨੀ ਭਾਰਤੀ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ 2 ਇੰਚ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਫਰਕ ਇਸ ਲਈ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਦੀ ਉਮਰ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀਆਂ

ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਪੋਂਸਰ

ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਪੂਰਬੀ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਕੋਚ ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ, ਬੁਲਗਾਰੀਆ, ਰੂਮਾਨੀਆ ਅਤੇ ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਦੇ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੂੰ ਕੋਚਿੰਗ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਚਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਭਾਰ ਤੋਲਕਾਂ (ਵੇਟ ਲਿਫਟਰਾਂ) ਨੂੰ ਇਹ ਵਰਜਿਤ ਪਦਾਰਥ ਸੇਵਨ ਕਰਵਾਏ। ਕੁਝ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਵੀ ਵਰਜਿਤ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੰਮੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਅਥਲੀਟ ਸੁਨੀਤਾ ਰਾਣੀ ਵਰਜਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਦੀ ਅਪਰਾਧੀ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਹੁਣ ਹਾਲਤ ਐਨੀ ਵਿਗੜ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ, ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਵਿਜੇਤਾ ਅਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੀ ਬਾਲਿਕਾ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਵੀ ਵਰਜਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਇਸ ਸਰਬੋਤਮ ਅਥਲੀਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਜਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਕੋਚਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਸਮਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕੋਚ ਦੇ ਕਹੇ 'ਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਕੋਚ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਖਿਲਵਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ। ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਵਰਗੀਆਂ ਸੱਤ ਹੋਰ ਅਥਲੀਟ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਕਰੋ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲੇ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਨੀਅਰ, 400 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੌੜਾਕ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਜੋ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਹੈ, ਵਰਜਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਤੋਂ ਬਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਉਪਰ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਖੁਰਾਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਵਧਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਮਾਊ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਖੁਰਾਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਜੇ ਕੁਝ ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਵਾਸਤੇ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕੋਚ ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੂੰ ਡੋਲੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਂਦੇ ਵਰਜਿਤ ਰਸਾਇਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪੀ ਕੋਚ ਭਾਰਤੀ ਉਲੰਪਿਕ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰੇਸ਼ ਕਲਮਾਡੀ ਨੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਇਹ ਕੋਚ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੂੰ ਕੋਚਿੰਗ

ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ!

1.888.888.9914

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ?

ਜਿਹੜੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 70% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਲੇਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ,

ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ!

WE WORK IN ALL 50 STATES & CANADA

WE CAN HELP YOU TO RESOLVE YOUR IRS TAX DEBT TODAY

- #1 Ranked By Numerous Organizations
- Achieve Financial Peace of Mind
- Get The Fastest Possible Solution
- 100% Confidential
- Help Stop Wage Garnishments And Bank Levies
- Help You Have Peace Of Mind

ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ

ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ :-

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ

ਸੋਮਵਾਰ 25 ਜੁਲਾਈ, 2011 ਨੂੰ 12:00 PM ਤੋਂ 2:00 PM

New York ਵਿੱਚ (47th Street & 1st Ave) ਯੂ. ਐਨ. ਓ ਹੈਡਕੁਆਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਇਨਸਾਫ਼ ਰੈਲੀ

1984-1997 ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕੇਸ ਚਲਾਇਆ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

- ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ!
- ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਐਮ. ਬੀ. ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨਿਰਦੋਸ਼!
- ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਤਸੱਦਦ ਨਾਲ ਜੁਰਮ ਦਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲ ?

“ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਹੈ”

ਆਓ ! ਉਸ ਕੌਮੀ ਹੀਰੋ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰੀਏ !!

ਸਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਏਨੀ ਬੁਲੰਦ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸੁਣੇ

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ : ਕੁਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ-917-902-2500, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ-718-974-4827, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ-718-207-1394, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ-917-915-3013, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ-646-610-0981, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ-646-775-0062, ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ-917-513-9830

ਨਿਯੁਕਤਕ : ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿਲ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੋਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਥਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿਲ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਨਿਯੁਕਤਕ, ਫਲਸਿੰਗ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਨਿਯੁਕਤਕ (ਬਾਉਨੀ ਸਟਰੀਟ), ਫਲਸਿੰਗ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਬੇਲਾਰੋਜ਼-ਖਾਲਸਾ (ਫਲਸਿੰਗ ਸਕੂਲ), ਕੁਈਨਜ਼ ਵਿਲੋਜ਼-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਗਲੇਨ ਕੋਵ ਲਾਂਗ ਆਈਲੈਂਡ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ, ਪਲੇਨਵਿਊ-ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿਲ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਮੋਖਣ ਸਿੰਘ, ਸਾਉਥ ਓਰੇਂਜ ਪਾਰਕ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਵੁਡਸਾਈਡ-ਹਡਸਨ ਵੈਲੀ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮਿਡਲ ਟਾਊਨ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਫ ਵੈਸਟਚੈਸਟਰ ਚਪਾਕੁਆ-ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਪ ਸਟੇਟਨ ਆਈਲੈਂਡ, ਸਟੇਟਨ ਆਈਲੈਂਡ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਫ ਰੋਚੈਸਟਰ, ਪੈਨ ਫੀਲਡ-ਮਿਡ ਹਡਸਨ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਫਿਸਕਹਿਲ, ਮੱਝਾ ਸਿੰਘ ਓਰੇਂਜ ਪਾਰਕ-ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ-ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਪਲੇਨ ਵਿਊ

ਨਿਯੁਕਤਕ : ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਕਾਰਟਰੇਟ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਕਾਰਟਰੇਟ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗਲੇਨਰਾਕ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਾਰਡਨ ਸਟੇਟ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬ੍ਰਿਜ ਵਾਟਰ-ਸੈਂਟਰਲ ਜਰਸੀ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਵਿਡਸਰ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸਭਾ ਸੈਂਟਰਲ ਜਰਸੀ-ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ ਬਰਲਿੰਗਟਨ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਫੋਲਾਵੇਰ ਵੈਲੀ, ਡੈਪਟਫੋਰਡ-ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਜਹਾਜ਼, ਜਰਸੀ ਸਿਟੀ।

ਮੈਟਰੋਪਾਲਿਟਨ ਏਰੀਆ (ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ-ਮੈਰੀਲੈਂਡ-ਵਰਜੀਨੀਆ)
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਐਮ ਡੀ-ਜੀ ਐਨ ਐਫ ਏ, ਐਮ ਡੀ-ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਬਾਲਟੀਮੋਰ, ਮੈਰੀਲੈਂਡ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਬਰੋਡਕ-ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਆਪ ਵਿਰਜੀਨੀਆ-ਸਿੱਖ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਵਰਜੀਨੀਆ-ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਪ ਗਰੇਟਰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਵਰਜੀਨੀਆ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਖਾਲਸਾ ਰੈਂਡਨ ਵਰਜੀਨੀਆ।

ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ : ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ)-ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ)-ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਸੀ ਪੀ ਏ (ਬਲਿਊ ਮਾਊਂਟੇਨ)

ਮਿਸ਼ੀਗਨ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ, ਪਲਾਈਮਾਊਥ ਟੀ ਡਬਲਯੂ ਪੀ-ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਆਸ਼ਰਮ, ਫਰਨਡੇਲ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਕਾਲਮਾਜੂ, ਪੋਰਟਰੇਜ-ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਵਿਲੀਅਮਸਟਨ-ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਮੈਡੀਸਨ ਹਾਈਟਸ।

ਕਨੈਕਟੀਕਟ : ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਸਾਉਥਿੰਗਟਨ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਨੌਰਵਾਕ।

ਇਲੀਨੋਇਸ : ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਪ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪਲਾਟਾਈਨ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ : ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ-ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਪੈਸਿਫਿਕ ਕੋਸਟ ਸੇਲਮਾ-ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਸੈਨ ਜੋਸ-ਪੈਸਿਫਿਕ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਫਰਿਜ਼ਨੋ-ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਲਿਵਿੰਗਸਟਨ-ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਟਾਕਟਨ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ, ਅਲਹੋਬਰਾ-ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ, ਟੁਰਲੋਕ-ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਵੈਸਟ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮੋਂਟ-ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਫਰਿਜ਼ਨੋ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਫਰਿਜ਼ਨੋ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਐਲ ਸੇਬਰਾਟੋ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟਰੇਸੀ-ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਆਸ਼ਰਮ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ-ਦੀ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ-ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਰਿਵਲਾਈਡ-ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ

Organizations:

ਸ਼ਹੀਦ ਉਦਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਭੀ), ਦੋਆਬਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲਬ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲਬ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਭਗਤ ਪੰਨਾ ਜੱਟ, ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਸੁਖਮਨੀ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ, ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਪੰਥਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਿਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ, ਅਮਰੀਕਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅਫਗਾਨ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਬਾਬਾ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਬਾਬਾ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਲਖੀ ਸ਼ਾਹ ਵਣਜਾਰਾ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਵਿਦਾਸ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਕਸ਼ਮੀਰੀਜ਼ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ, ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਣੇ ਕਾ ਚਾਓ, ਜੈਕਸਨ ਹਾਈਟਸ ਮਰਚੈਂਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਲਟ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਬੇਗੋਵਾਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਮਿਆਟੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਮਿਆਟੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਕਾਰਟਰੈਕਟ ਸਿੱਖ ਅਵੇਅਰਨੈਸ, ਸੁਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਮਾਲਵਾ ਬ੍ਰਦਰਜ਼।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆਂ' ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ !

ਬਠਿੰਡਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਕੁਝ ਮਾਤ੍ਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਏ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਦਰਜਨ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਬਕਾਇਦਾ 'ਬਦਮਾਸ਼' ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਏ ਹਨ।

ਉਂਜ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆਂ' 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਸੁਧਰ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਚ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਬਦਮਾਸ਼ ਹਨ। ਬਾਰਡਰ ਰੋਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲੀਸ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਚ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਏ' ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਣਾ ਕਿਲਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਚ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ' ਹੈ, ਉਹ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ। ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਅੱਖ ਰੱਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਣਾ ਕੰਬੇ ਦਾ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ' ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਣਾ ਕਲਾਨੌਰ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 'ਬਦਮਾਸ਼' ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਇਹ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ' ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਬਤੌਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਣਾ ਸਰਾਂਏ ਅਮਾਨਤ ਖਾਂ ਦਾ ਇਕ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ' ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ ਬਠਿੰਡਾ

ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਣਾ ਮੌਤ ਦਾ ਇਕ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ' ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਰ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪੁਲੀਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹਨ। ਉਂਜ ਇਸ ਦਾ ਪੁਲੀਸ ਹੁਣ ਚਰਿਤਰ ਠੀਕ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜਿਆ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਛਾਂਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤਰਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪੁਲੀਸ ਪਤਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੁਣ ਜੋ ਪੱਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਕਾਇਦਾ ਪੁਲੀਸ ਪਤਤਾਲ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਾਈ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਸ ਨੰਬਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਸਤੂਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ 'ਚ ਵੀ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ' ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਖੇ ਇਕ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਵੀ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ' ਹੈ। ਬਾਣਾ ਬਨੂਤ ਤੇ ਬਾਣਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਦੋ ਦਸ ਨੰਬਰੀਏ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਇਕ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਵੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ' ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਇਕ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਲਵਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ 562 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਏ' ਹਨ।

ਬਠਿੰਡਾ, ਮਾਨਸਾ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 230 ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਬਾਰਡਰ ਰੋਜ਼ 'ਚ ਤਿੰਨ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਏ' ਹਨ। ਪੁਲੀਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤੇ 'ਬਦਮਾਸ਼' ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁਕਾਉਂਦਿਆਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਂਪਸ, ਖੇਤਰੀ ਸੈਂਟਰਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਦਸਵੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਦੀ

ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਅਹਿਮ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਅਧਿਆਪਕ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਲਾਸਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਣ ਪਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ 3 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਲਿਖੇ ਪੰਜ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦਾ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੁਰਾਤਨ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਤਹਿਤ ਤਕਰੀਬਨ 100 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਛਪੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੰਜ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਬਹੂ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਵੀ ਸਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਮਹਾਂਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਿਖਾਰੀ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ

ਲਿਖਵਾਏ ਪੰਜ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ (ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਡੈਕੋਰੇਟਡ) 'ਚੋਂ ਇਕ ਨੰਬਰੇ ਗਏ ਸਰੂਪ ਦਾ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਦਾ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਸਮੁੱਚਾ ਕਾਰਜ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਟਰੱਸਟ ਨਾਮ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਵਿਰਸਾ' ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਛਪੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੰਜ ਸਰੂਪ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਛਪੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਮਦਨਦੀਪ ਕੌਰ ਤੇ ਡਾ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ, ਦੋ ਸਰੂਪ ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਖੋਜੇ ਸਨ ਤੇ ਇਕ ਸਰੂਪ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਟਰੱਸਟ ਕੋਲ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ।

ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਿਖਾਰੀ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਏ ਦੁਰਲੱਭ ਸਰੂਪ ਦਾ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਵਿਰਸਾ' ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਾਮਰਸ਼ੀਅਲ

GPS

ਡਿਜੀਟਲ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਟਰੈਕਿੰਗ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਰੀ

ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ

ਰੀਫਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ

5 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ

- ਐਡਰਸ ਅਤੇ ਜਗ੍ਹਾ
- ਘੱਟ ਬੈਟਰੀ ਵੋਲਟੇਜ
- ਸਪੀਡ ਅਤੇ ਡਰੈਕਸ਼ਨ
- ਇੰਜਨ ਬੰਦ
- ਅਨਲਾਕ ਟਰੱਕ
- ਸਪੀਡ ਦੇਖੋ

\$ 375

ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਲਾਗਤ

- ☞ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ
- ☞ ਸਾਲ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ
- ☞ ਐਕਟੀਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ
- ☞ ਕੋਈ ਕਾਨਟਰੈਕਟ ਨਹੀਂ

ਡੈਮੋ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

Dave: 925-382-5670

‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਟਰਗਲ:ਏ ਨਾਨ-ਮੂਵਮੈਂਟ’ ਮੁੜ ਚਰਚਾ ‘ਚ

ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 1978 ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ‘ਬੇਵਕਤ’ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੱਕ, 25 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੋਣੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਤਿ-ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਸਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਫੂਹਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾਂਹ

ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਅਧੀਨ ਆਏ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ

ਦਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦਾ ਵੀ ਸੌਂਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬ ਖੁਦ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ।

ਫਿਰ ਵੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬ ਦੇਣ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਵੇ। ਬੈਰ, ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੁੱਧਵਾਰ, 13 ਜੁਲਾਈ ਰਾਤ ਦੇ 8.00 ਵਜੇ ਦਾ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਸਰਬਜੀਤ ਪੰਧਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਪੀ.ਆਰ.ਓ. ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਥੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ‘ਸੰਦ’ ਸੰਭਾਲੀ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਏ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ਰੂਫ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਟੀਮ’ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ।

ਹੁਣ ਇਥੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮਾਰੂ ਮਜ਼ਾਕ ਦੀ ਹੱਦ ਸੀ, ਬਲਕਿ ‘ਕਹਿਰ’ ਸੀ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਕਵਰ ‘ਤੇ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ’ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਗਈ ਹੀ ਨਾ। ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥ ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਖੁਦ-ਬਖੁਦ ਹੀ ਇਤਨੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਇੰਟਾਂ ਦੇ ਚੱਕੇ ਤੋਂ ਇੰਟ ਫੜਦਿਆਂ-ਫੜਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਨੂਹਾਂ ਲੜ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਖਿੱਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਾਸ ਵਿਅੰਗ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਤਾਬ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ’ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਹੋਰ ਸੀ, ਪਰ ਵਾਰੇ-ਵਾਰੇ ਜਾਈਏ ਨੌਜਵਾਨ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਫੂਹਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠਲੇ ‘ਏ ਨਾਨ-ਮੂਵਮੈਂਟ’ ਵਾਲੇ ਨਿੱਕੇ ਅੱਖਰ ਮੋਇਆਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਹਨ। ਅਖੇ, ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਚੰਗੇ।...ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ

ਧੜਾ-ਧੜ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਾਵਾਇਦ ਕਰੇ ਬਗੈਰ ਹੀ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਏ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਇਸ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਪੁੱਛਣ ‘ਤੇ ਬੱਸ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿੱਮਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਗੱਲ ਟਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਤਕੜੇ ਕਥਾ ਰਸ ਦੀ ਬਾਇਸ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਸੁਹਜ-ਸਵਾਦ ਦੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ-ਜੋ ਤੁੰਦ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਵਧੇਰੇ ‘ਸਿਆਣੇ’ ਆਦਮੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ’ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪਰੇ ਧੱਕ ਕੇ ਬੜੀ ਨਿਰਮਮ ਸੂਝ ਅਤੇ ਸੋਝੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਛਾਲ ‘ਚ ਆਇਆ, ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ‘ਚ ਆ ਕੇ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿਚਵਾ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਫਸ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 1978 ‘ਚ ਅਰੋਮਾ ਹੋਟਲ ‘ਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ

ਕੇ ‘ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ’ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿਆਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਰੰਭੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੀ ਫੋਟ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਾਂ ਬਚ-ਬਚਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ‘ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ’ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਏ-ਉਹ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫੂਹਣ ਤੱਕ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸੂਤਰਧਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਚੁੰਝ ਚਰਚਾ

ਖਰਾ ਸੀ, ਜਿਹਨੇ ਸਾਲ 1982-83 ਵਿਚ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਸਲੇ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਸੂਤਰਧਾਰ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਜੇ ਚੰਗਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਸੌ ਖਤਰਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਫਰੰਟ ‘ਤੇ ਡਟਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਨਿਬੇੜਨ ਲਈ ਸਭ ਸੁਭਚਿੰਤਕਾਂ ਦੇ ਰੋਕਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਡਰਾਮੇ ਦੀ ਹੱਦ ਵੇਖੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਕਦੀ ਇਕ ਅਤੇ ਕਦੀ ਦੂਸਰਾ ਬਹਾਨਾ ਘੜ ਕੇ ਉਸ ਕਹਿਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹੇ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਰਾਜੀਵ-ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਹੀ ਬੁਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਲ 1985 ਦੀਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਭੱਜ ਉਠੇ? ... ਤੇ ਫਿਰ ਸੰਤ ਜਦੋਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਾਤਕੂਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪੂਰੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ‘ਤੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਗਏ? ਅਸੀਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿਛੋਂ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, 12 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੰਢ ਵਰਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 19 ਅਗਸਤ 1997 ਨੂੰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ‘ਤੇ ਗਏ ਸਨ।

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ 20 ਅਗਸਤ 1997 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ

ਉਦੋਂ “ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ‘ਚ ਹੀ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ: ਬਾਦਲ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਵੱਡੀ ਖਬਰ ਲੱਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਉਸ ਖਬਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸ. ਬਾਦਲ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ: “ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਅਤੇ ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਪੁੰਜ ਸਨ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦਾ ਚੱਟਾਨ ਵਰਗਾ ਪੱਕਾ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਝਲਕ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਉਹ ਦੇਸ, ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਆਹੂਤੀ ਦੇ ਗਏ।”

ਹੁਣ ਅੱਗਿਓਂ ਪਾਠਕ ਆਪੋ ਬੁੱਝ ਲੈਣ ਕਿ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਟਰਗਲ: ਏ ਨਾਨ-ਮੂਵਮੈਂਟ’ ਵਿਚ ਮੁੱਦਾ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸੁਆਗਤ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਉਤਨੇ ਹੀ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਪਿੱਛੇ ਸੰਭਾਵਤ ਰਾਜ਼ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

—ਸੂਤਰਧਾਰ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ

‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਟਰਗਲ: ਏ ਨਾਨ-ਮੂਵਮੈਂਟ’ (ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸੰਘਰਸ਼:ਲਹਿਰ ਜੋ ਬਣ ਨਾ ਸਕੀ) ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠਲੀ ਪੁਸਤਕ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਰੋਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਆਮ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਕੜੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਤਕੜਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ‘ਤੇ ਸੱਦ ਕੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਕੁਝ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਨਾਯਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਦਵਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ‘ਓਪਨ ਐਂਡਡ’ (ਨਿਰਪੱਖ) ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਘਾਤ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਈ ਇਕ ਗੱਲ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਜੋ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੈਕਟਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਜੈ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲੇਖਕ, ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਜੇਕਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦੇਣ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਗੀ ਮੋਹਤਬਰ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਦੁਗੰਜੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ? ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਦੇਣ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਏਜੰਡੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਹੋਇਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਉਤੇ ਵਧਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਹਾਕਾ ਭਰ ਚੱਲੇ ਖੂਨੀ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ, ਠੀਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਰਪੱਖ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ ‘ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ’ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਟਰਗਲ:ਏ ਨਾਨ ਮੂਵਮੈਂਟ’ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਉਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਇਸ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਤੱਥਮੁੱਖੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਮੰਤਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਮਝ ਕੇ ਸਾਰਥਿਕ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਪਾਠਕ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਧੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਚੋਖਟਾ ਬਣਾ ਕੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਕਰਨ ਦੀ

ਥਾਂ ਸਹੀ ਅਤੇ ਤੱਥਮੁੱਖੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਖੁਦ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੋਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਧੇਰੇ ਚਰਚਾ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਹਾਂਦਰੂ ਪੱਖ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਈ ਹੈ।

ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਮੇਂ ਚਾਹ ਦਾ ਬਿੱਲ ਤਾਰ ਕੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਘਾਗ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ, ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਬਣਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਹੱਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਤੋਂ ਉਦੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਸੀ? ਉਹ ਤਾਂ ਖੁਦ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਲਾਲੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਲੰਮ-ਚੌੜਾ ਤੱਕ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਧਿਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਇਹ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰਾਨੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਦਾਅਵੇ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਸੂਤਰਧਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਯਾਰੋ! ਦੁੱਖ ਦੀ ਹੱਦ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਇਲਹਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਗੁਰੂ ਜੋਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੁਗਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇੱਕਸੁਰਤਾ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮ ਸਤਿ ਦਾ ਜੋ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ, ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਧੁਰੋਂ ਆਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, “ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ॥ ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ॥” ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸੰਸਥਾਪਨਾ ਪਰਮ ਸਤਿ ਦੇ ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਰਾਹੀਂ ਅਮਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸੰਸਥਾਪਨਾ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਕਾਇਆਕਲਪ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਅੰਧਕਾਰ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੀ ਖੜੋਤ ਅਤੇ ਗਤੀਹੀਣਤਾ, ਬੇਕਾਰੀ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਸਕਿਅਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ।

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਅਪਰੰਪਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਵੀ ਹੈ। ਸਮਾਇਆ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਖੰਡਤਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਘਟਦਾ ਜਾਂ ਵੱਧਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਅਸੀਮ ਅਤੇ ਵੰਡ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਗਮ, ਅਗੋਚਰ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਚੇਤਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੜ੍ਹ ਵਸਤੂ ਤੱਕ ਹਰ ਕਣ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਹਰ ਕਣ ਉਸ ਦੀ ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਨਮ, ਜਾਤਿ ਅਤੇ ਵਰਣ ਆਦਿ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜੋਤਿ ਵੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਰਚਨਾ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਇੱਕ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਭੀ ਇੱਕ ਉਹ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ:

ਅਗਮ ਅਗੋਚਰਾ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ॥
ਅੰਤੋ ਨ ਪਾਇਆ ਕਿਨੈ ਤੇਰਾ
ਆਪਣਾ ਆਪੁ ਤੁ ਜਾਣਹੇ॥
ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਖੇਲੁ ਤੇਰਾ
ਕਿਆ ਕੋ ਆਖਿ ਵਖਾਣੇ॥
ਆਖਹਿ ਤ ਵੇਖਹਿ ਸਭੁ ਤੁਹੈ
ਜਿਨਿ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤੁ ਸਦਾ ਅਗੰਮੁ ਹੈ
ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ॥ (ਪੰਨਾ 918)
ਇਸੇ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਇੱਕ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਜੋਤੀ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰ ‘ਤੇ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੀ ਜੋਤਿ ਉਸ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੋਮੇ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਚੇਤਨਤਾ ਹੈ:

ਏ ਸਰੀਰਾ ਮੇਰਿਆ
ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ
ਤਾ ਤੁ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ॥

...

ਕਹਿ ਨਾਨਕੁ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਾ
ਮੂਲੁ ਰਚਿਆ ਜੋਤਿ ਰਾਖੀ
ਤਾ ਤੁ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ॥ (ਪੰਨਾ 921)
ਉਸ ਇੱਕ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੋਮੇ ਨਾਲ ਇੱਕਸੁਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ-3

ਵਿਚ ‘ਸਚਿਆਰ’ ਹੋਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜੋਤਿ-ਸਰੂਪ ਹੋਣ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਹੈ:

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ
ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ॥
ਮਨ ਹਰਿ ਜੀ ਤੇਰੈ ਨਾਲਿ ਹੈ
ਗੁਰਮਤੀ ਰੰਗੁ ਮਾਣੁ॥ (ਪੰਨਾ 441)
ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਚਿੰਤਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਲਹਾਮ ਪਰਮ-ਸਤਿ ਦੀ ਨੀਚੇ ਉਤਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਉਠਣਾ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮ-ਸੁਰਤਿ ਨਾਲ ਇੱਕਸੁਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸੁਰਤਿ ਉਤੇ ਉਠਦੀ ਹੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਹ ਹੋਰ ਉਚੇ ਸਤਿ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਉਚਤਮ ਸਤਿ ਵਿਚ ਵਿਲੀਨ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ ‘ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ’ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣਨ, ਮਨਣ ਅਤੇ ਏਕ ਧਿਆਨ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਖੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੱਚ ਖੰਡ ਦੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਪਰਮ ਸਤਿ ਦੇ ਕਰਤਾਰੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬੇਅੰਤਤਾ ਅਤੇ ਅਸੀਮਤਾ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਉਦੋਂ ਸ਼ਬਦ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਚਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਅਰੁ ਬਰਨ ਜਾਤਿ ਅਰੁ ਪਾਤਿ ਨਹਿਨ ਜਿਹ’ ਤੋਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕਰਤਾਰੀ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਸ ਦੇ ਕਰਤਾਰੀ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦਾ ਹੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਸੁਰਤਿ ਉਸ ਦੀ ਅਸੀਮਤਾ, ਅਨੰਤਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਸਮਾਦੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਚਰਨ-ਛੁਹ ਰਾਹੀਂ ਉਚੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੋਈ ‘ਸਮਰਥ ਗੁਰੂ ਸਿਰਿ ਹਬੁ ਧਰੁਉ॥’ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕਰਤਾਰੀ ਅਨੁਭਵ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਖਾਲਸਈ ਤੇਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਸਲ ਵਾਸਤੇ ਪੈਮਾਨਾ ਯੋਗਤਾ-ਮੂਲਕ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰਤਾ ਦਾ ਛੱਤਰ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਦੇ ਸਿਰ ਧਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕਰਤਾਰੀ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਮੋਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਦਾਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸਦੀਵੀ ਹੈ, ਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਨਿਰਾਕਾਰ ਦੀ ਉਪਮਾ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਭਵ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਗੁਨ ਗਨ ਉਦਾਰ॥ ਮਹਿਮਾ ਅਪਾਰ॥
ਆਸਨ ਅਭੰਗ॥ ਉਪਮਾ ਅਨੰਗ॥ (1/83)
ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥ ਨਿਸ ਦਿਨ ਅਨਾਸ॥
ਆਜਾਨੁ ਬਾਹ॥ ਸਾਹਾਨ ਸਾਹ॥ (2/84)
ਉਹ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਤੇ ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਰਾਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਸੂਰਜ ਭਵ ਸੂਰਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਮਹਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਉਚਿਆਂ ਤੋਂ ਉਚਾ ਅਤੇ ਸਰਬ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਦੇਵ ਭਾਵ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਰਮੌਰ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਅਤੇ ਕਾਲ-ਵੰਡ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਲਾਲ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਅਪਰੰਪਾਰ ਅਤੇ ਅਸੀਮ ਹੈ ਜੋ ਮਿਣਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਦਾਤਾ ਹੈ। ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਉਸ ਅੱਗੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੈ। ਉਹ ਨਿਰਭੈ,

ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਤੇਜ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਰਮ, ਮਿਹਰ ਸੁਤੇਸਿੰਧ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਜੋ ਸਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਅਦਿੱਖ ਹੈ। ਉਹ ਧਰਤੀ ਦਾ ਪਾਲਕ, ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ, ਦਿਆਲੂ, ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਨਾਮ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਤਾ ਵੀ ਹੈ:

ਗੁਬਿੰਦੇ॥ ਮੁਕੰਦੇ॥
ਉਦਾਰੇ॥ ਅਪਾਰੇ॥ (1/90)
ਹਰੀਅੰ॥ ਕਰੀਅੰ॥
ਨਿਰਨਾਮੇ॥ ਅਕਾਮੇ॥ (2/91)

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਅਕਾਂਖਿਆ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਉਂ ਜਾਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮ-ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਸਦਿਆਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਨਿਰਮੂਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਕੋਈ ਤੋਤੇ ਰਣਣੀ ਨਹੀਂ

ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ

ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਣ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਜਪੀਐ॥
ਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ
ਇਹੁ ਮਨੁ ਤਨੁ ਧ੍ਰੁਪੀਐ॥ (ਪੰਨਾ 286)
ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਨੇ ਵੀ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਭੇਦ ਪਾਉ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉ:

ਬਾਰ ਬਾਰ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਵਉ॥
ਗੁਰ ਗਮਿ ਭੇਦੁ ਸੁ
ਹਰਿ ਕਾ ਪਾਵਉ॥ 1॥ਰਹਾਉ॥
(ਭਗਤ ਕਬੀਰ, ਪੰਨਾ 344)
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ ਨੂੰ ਨੀਰ ਵਾਂਗ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜੀਭ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਧੋਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਅੰਦਰ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਉਸੇ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹ ਵਸਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ:

ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਨੀਰਿ ਨਰਾਇਣ॥
ਰਸਨਾ ਸਿਮਰਤ
ਪਾਪ ਬਿਲਾਇਣ॥ 1॥ਰਹਾਉ॥...
ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਨਰਾਇਣ॥
ਬਾਰੰਬਾਰ ਨਰਾਇਣ ਗਾਇਣ॥
ਬਸਤੁ ਅਗੋਚਰ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਲਹੀ॥
ਨਾਰਾਇਣ ਓਟ
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਗਹੀ॥ 4॥17॥19॥
(ਪੰਨਾ 868)
ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕਰਤਾਰੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਉਸ ਦੇ ਭਗਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤੇਜ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰਾਂ ਚੱਕਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨਹਾਰਾ, ਚਾਰਾਂ ਚੱਕਾਂ ਦਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਚਾਰਾਂ ਚੱਕਾਂ ਦਾ ਸੂਝਵਾਨ ਅਤੇ ਜਨਣਹਾਰਾ, ਚਹੁ ਚੱਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵ ਹਰ ਥਾਂ ਵਰਤਣਹਾਰਾ, ਰੋਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਪਾਲਣਹਾਰਾ, ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕ, ਹਰ ਥਾਂ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਪੂਜਣਯੋਗ, ਦਾਨ ਦੇਣਹਾਰ ਦਾਤਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ, ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜਾਂ ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਕੋਈ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਤਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਉਸ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਲਈ ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਉਹ ਭਰਮ ਅਤੇ ਭੈ ਦੇਹਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਨਿਰਾਕਾਰ, ਕਰਮ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਥੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਹੁ ਚੱਕਾਂ ਵਿਚ ਕਰਤਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਕਰਮ ਰਹਿਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਪਰਮਸਤਿ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰਨਕਾਰਨ ਸਮਰੱਥ ਹੈ:

ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਕਰਤਾ॥
ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਹਰਤਾ॥
ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਦਾਨੇ॥
ਚੱਤ੍ਰ ਚੱਕ੍ਰ ਜਾਨੇ॥ 1॥92
ਨ ਸਤ੍ਰੇ॥ ਨ ਮਿਤ੍ਰੇ॥
ਨ ਭਰਮੇ॥ ਨ ਭਿਤ੍ਰੇ॥ 1॥95

ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ, ਸ਼ਤ੍ਰੁਰਤਾ, ਮਿੱਤਰਤਾ, ਇਹ ਸਭ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਪਰਮ ਸਤਿ ਅਸੀਮ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀ ਵਰਗੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਉਸ ‘ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਆਪ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਕਰਤਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਉਸ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਜੋ ਅਪਰੰਪਰ ਅਤੇ ਪਾਕ ਹੈ ਭਾਵ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਪ ਤੋਂ ਉਤੇ ਅਮੂਰਤ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਬਲਵਾਨ ਅਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਨੇਹੀ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਅੱਗੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਮੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਮੋਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਦੇਸ ਦੇ ਵਾਸੀ (ਉਸ ਦਾ ਸਥਾਨ ਸਦੀਵੀ ਹੈ), ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਉਤੇ, ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪ, ਪਵਿੱਤਰ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਤੇਜ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਤੇਜ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਆਪ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਸਵਰਯ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਆਪ ਹੈ। ਜੋ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਧਰਮ-ਧੁਜਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਉਸੇ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਹ ਜੋ ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਹੈ। ਜਗਤ ਦਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸੂਰਬੀਰ, ਮਹਾਨ ਸਰੂਪ, ਦੈਵੀ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਮੂਰਤ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਹੀ ਤਾਬੋ ਹੈ ਸਭ ਦਾ ਰਿਜ਼ਕ ਦਾਤਾ, ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਅਤੇ ਬੰਦੀ ਛੋੜ, ਪਾਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ:

ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ ਰਜ਼ਾਕੈ॥ ਰਹੀਮੋ ਰਹਾਕੈ॥
ਕਿ ਪਾਕ ਬਿਐਬ ਹੈ॥
ਕਿ ਗੈਬੁਲ ਗੈਬ ਹੈ॥ 6॥104
ਕਿ ਅਫ਼ੁਅਲ ਗੁਨਾਹ ਹੈ॥
ਕਿ ਸਾਹਾਨ ਸਾਹ ਹੈ॥
ਕਿ ਕਾਰਨ ਕੁਨਿੰਦ ਹੈ॥
ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹਿੰਦ ਹੈ॥ 7॥105
ਕਿ ਰਾਜਕ ਰਹੀਮ ਹੈ॥
ਕਿ ਕਰਮੋਂ ਕਰੀਮ ਹੈ॥
ਕਿ ਸਰਬੰ ਕਲੀ ਹੈ॥
ਕਿ ਸਰਬੰ ਦਲੀ ਹੈ॥ 8॥106

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਪਾਲਣਹਾਰ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਦੇ ਚੋਜ ਬੇਅੰਤ ਹਨ। ਚੰਗੀ ਮਤਿ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਸਦੀਵੀ ਕਰੀਏ। ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਲਿਖੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:

ਪਰਵਦਗਾਰੁ ਸਾਲਾਹੀਐ
ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਤ ਅਨੇਕ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਆਰਾਧੀਐ
ਏਹਾ ਮਤਿ ਵਿਸੇਖ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਮਿਠਾ ਤਿਸੁ ਲਗੈ
ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ
ਨਾਨਕ ਲੇਖ॥ 4॥19॥89॥ (ਪੰਨਾ 49)
ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਸਰਬਕਲਾ ਸਮਰੱਥ, ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਸਾਜਣਹਾਰ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ, ਦੇਵਤੇ ਜਾਂ ਅਵਤਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਲਣਹਾਰ ਅਤੇ ਮਾਰਨਹਾਰ ਉਹੀ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ:

ਕਿ ਸਰਬਤ੍ਰ ਦੇਸੈ॥
ਕਿ ਸਰਬਤ੍ਰ ਭੋਜੈ॥
ਕਿ ਸਰਬਤ੍ਰ ਕਾਲੈ॥
ਕਿ ਸਰਬਤ੍ਰ ਭਾਲੈ॥ 12॥110

#

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

- (1) ਜੇ ਸੱਚ ਤੇ ਸੱਚੇ ਆਚਾਰ ਵੱਲ ਰੁਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਕਰਦੇ ਰੂਪੀ ਪਾਈਆਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਕਿਸ ਕੰਮ ਹਨ?
- (2) ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਾਨੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।
- (3) ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਾਤਨ ਨਾਲ, ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸੜਦੇ, ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ।
- (4) ਉਧਾਰ ਉਹ ਮਹਿਮਾਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆ ਕੇ ਕਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ।
- (5) ਆਦਮੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਉਸ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਹੈ।
- (6) ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
- (7) ਦਾਨ ਔਕੜਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਉਮਰ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁੱਸਾ ਸਿਆਣਪ ਨੂੰ ਪੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਫ਼ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਪੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਵਤ ਇਨਸਾਫ਼ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੰਕਾਰ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਝੂਠ ਧਨ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਦੀ ਫੁੱਟ ਜਗਤ ਦੀ ਲੁੱਟ। ਦਾਨ ਦੇਣ ਨਾਲ ਧਨ ਵਿਚ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।
- (8) ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਨਸ਼ਾ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਦਾਨ ਖਿਮਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ।
- (9) ਪਛਤਾਵਾ ਪਾਪ ਨੂੰ ਧੋ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਿੰਦਿਆ ਨਾਲ ਸੂਭ ਕਰਮ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- (10) ਨੇਕੀ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤੀ ਕੋਈ ਦੌਲਤ ਨਹੀਂ।
- (11) ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਸਦਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰੱਖੋ-ਦਿਆ, ਨਿਮਰਤਾ, ਖਿਮਾ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ-ਚੋਰੀ, ਚੁਗਲੀ, ਝੂਠ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹਨ-ਔਰਤ, ਦੌਲਤ, ਔਲਾਦ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਗਮ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ-ਈਰਖਾਲੂ, ਨਿੱਕਮੇ, ਵਹਿਮੀ।
- (12) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਮਾਓ ਕਿ ਪਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਖਰਚੋ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਖਾਓ ਕਿ ਮਰਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਬੋਲੋ ਕਿ ਕਲੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਚਲੋ ਕਿ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸੋਚੋ ਕਿ ਚਿੰਤਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।
- (13) ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗਹਿਣਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਹੈ।
- (14) ਜੋ ਹੱਥ ਸੇਵਾ ਲਈ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੁੱਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹਨ।
- (15) ਸਵਾਰਥ ਵਿਚ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਨਦੀਆਂ।
- (16) ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ-ਫਰਜ਼। ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ-ਮਮਤਾ। ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ-ਪਿਆਰ। ਭੈਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ-ਸਨੇਹ।
- (17) ਅਮੀਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ-ਘਮੰਡ। ਗਰੀਬ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ-ਆਸ਼ਾ।
- (18) ਮਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ-ਸਹਿਯੋਗ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ-ਬਦਲਾ। ਸੱਜਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ-ਦਇਆ। ਚੇਲੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ-ਆਦਰ।
- (19) ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ। ਪੀਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਗੁੱਸਾ। ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਗਮ। ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਦਾਨ। ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਦਇਆ।
- (20) ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਗਿਆਨ। ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਸੱਚ। ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਇੱਜ਼ਤ। ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਈਰਖਾ। ਛੱਡਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਮੋਹ।
- (21) ਧਨ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਧਨ ਨਾਲ ਜੇਵਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰੂਪ ਨਹੀਂ। ਧਨ ਨਾਲ ਸੁੱਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ। ਧਨ ਨਾਲ ਸਾਥੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੱਚੇ ਮਿੱਤਰ ਨਹੀਂ। ਧਨ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ
ISBN # 978-0-9781624-9-8

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੱਖੀ ਜਦੋਂ ਡੰਗ ਮਾਰਦੀ ਹੈ, ਬੰਦਾ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ।

ਕਈ ਵਾਰ ਸੱਪ ਦੇ ਡੰਗ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਕ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਕਈ ਭ੍ਰਿੰਡਾਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੰਘਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਸਕੂਟਰ ਸਵਾਰ ਦੇ ਜਦੋਂ ਜੀਭ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿੰਡ ਨੇ ਵਸਾਰ ਕੇ ਡੰਗ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਘੰਡ ਤੇ ਸਾਹਰਗ, ਦੇਵੇਂ ਘੁੰਟੇ ਗਏ। ਜਾਨ ਨਿਕਲਣ ਨੂੰ ਪਲ ਨੂੰ ਲੱਗਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹੌਲੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ, ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਪਸ਼ੂਆਂ, ਪੰਛੀਆਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੇ ਮੱਖੀਆਂ, ਮੱਛਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਖੇਡਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਈ ਜਾਨਵਰ ਤਾਂ ਮਰੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਾਸ ਚਰੁੰਡਦੇ ਦੇਖੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਾਂ ਕਈ ਲਾਸ਼ਾਂ ਕਾਢਿਆਂ ਤੇ ਕੀੜੀਆਂ ਦਾ ਭੋਣ ਬਣੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਗਰਮੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ

ਮੱਖੀਆਂ ਤੇ ਮੱਛਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਫੌਰਾਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੱਖੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਬੜੀਆਂ ਔਲਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਨੱਕ 'ਤੇ ਮੱਖੀ ਨਹੀਂ ਬਹਿਣ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਲਾ, ਮਰੀਓ ਮੱਖੀ ਨੂੰ ਛੱਡਦਾ। ਸਿਰੇ ਦੇ ਸੂਮ ਬਾਰੇ ਆਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ 'ਚ ਮੱਖੀ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਚਾਹ ਸੁੱਟ ਦੇ ਪਰ੍ਹਾਂ।” ਚਾਹ ਤਾਂ ਕੀ ਸੁੱਟਣੀ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਮੱਖੀ ਮੂੰਹ 'ਚ ਚੂਸ ਕੇ ਪਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰੀ, ਤੇ ਚਾਹ ਦਾ ਘੁੰਟ ਭਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਸਾਲੀ 'ਚ ਕਿਤੇ ਹੱਡ ਸਨ?”

ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੱਖੀਆਂ ਗੰਦਗੀ ਖਿਲਾਰਨ ਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪਸਾਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਮਨੁੱਖ ਮੱਖੀ ਵਾਂਗ ਮਗਰੋਂ ਨੂੰ ਲਹਿੰਦੇ। ਕਈ ਮੱਖੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਪਰਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਖਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਣਚਾਹੇ ਮਹਿਮਾਨ ਘੁਸ ਆਉਣ ਤਾਂ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ, “ਮੱਖੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਨੇ, ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਚਲਦੇ ਆਂ।” ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਘਰਾਂ 'ਚ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੰਦਗੀ 'ਤੇ ਬਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਸਿਰਫ਼ ਇਕੋ ਹੈ। ਪੰਜਾਹ ਫੀਸਦੀ ਮੱਖੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਜੰਗਲੀ ਮੱਖੀਆਂ ਹਾਥੀ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੀੜੀ ਵਰਗੀਆਂ ਹਨ। ਭ੍ਰਿੰਡਾਂ, ਦਦੌਈਏ, ਡੂਮਣੇ ਦੀਆਂ

ਮੱਖੀ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਖਾਧੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਪਰ...

ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਂ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਐ, “ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਚੰਨ ਵਰਗੈ।” ਤੇ ਪੁੱਤ ਉਹ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੈ, ਜਿਹੜਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੈਣੀਂ ਨੀਂਦ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਵਿਯੋਗ ਹੂਰੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਵੱਖੀਆਂ ਭੰਨੇ, ਉਹੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ‘ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਤਾਰੇ ਗਿਣ-ਗਿਣ ਕੇ ਲੰਘਾਈ ਹੈ।’ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਮਿਲਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੁੱਸਾ ਤਾਂ ਗੋਡਿਆਂ ਹੇਠ ਹੁੰਦੈ ਪਰ ਜੀਭ ਗਿੱਠ ਭਰ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਲਮਕ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਬਰਾਤ 'ਚ ਗਏ ਹੋਣ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਗਏ ਹੋਣ, ਐਂ ਸੋਚਦੇ ਨੇ-ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਲਈਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰੀ ਥਾਲੀ ਜਾਂ ਪਲੇਟ ਵੇਖ ਕੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਬੰਦਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਜਦੋਂ ਦੀ ਸ਼ੁਗਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗੀ ਐ, ਵਿਆਹਾਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਘੀ-ਖੰਡ ਜਾਂ ਲੱਡੂ-ਜਲੇਬੀ ਹੱਥ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਲੂਣ ਮਿਰਚ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇਸੀ ਹਕੀਮ ਨੇ ਜਦੋਂ ਜੜੀਆਂ-ਬੂਟੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਬਲ ਗਿਆ, “ਮਿੱਠੇ ਨੇ ਹੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪੁਆੜੇ ਪਾਏ ਨੇ।” ਹਕੀਮ ਵੀ ਫਿਰ ਉਸੇ ਭਾਅ ਬੋਲਿਆ, “ਅਕਲ ਦਿਆ ਅੰਨ੍ਹਿਆ। ਖੰਨੇ ਅਤੇ ਜਗਾਧਰੀ 'ਚ ਫਰਕ ਬਹੁਤ ਐ।” ਜਦੋਂ ਦੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਭੱਠੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਦ 'ਚੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਮੱਖੀਆਂ ਪਿੱਟਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਵਾਹ! ਸ਼ੇਰਾ ਵਾਹ! ਸ਼ਹਿਦ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਭਰੀ ਆਉਂਦੀ ਮਧੂ ਮੱਖੀ, ਕਿਸੇ ਘਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਮੱਖੀ ਨਾਲ ਟ੍ਰੇਨ ਵਾਂਗ ਜਾ ਟਕਰਾਈ ਤਾਂ ਇਕ ਬੋਲੀ, “ਗੰਦ ਖਾਣੀਏ ਦੀਹਦਾ ਨੂੰ?” ਦੂਜੀ ਬੋਲੀ, “ਸ਼ਹਿਦ ਨਾਲ ਹੰਕਾਰੀਏ, ਗੰਦ ਪਾਇਆ ਕੀਹਨੇ ਐ? ਬੰਦੇ ਗੰਦ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਉਲਾਂਭੇ ਸਾਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਆ।” ਰੰਗ ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬੰਦਾ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਸੋਚਦੈ ਕਿ ਅਕਲ ਗਹਿਣੇ ਕਾਹਨੂੰ ਰੱਖੀ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਦੀ ਦੰਦ ਕਥਾ ਤਾਂ ਸੁਣੋ!...

ਮੱਖੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਜ਼ਹਿਰੀ ਹਨ। ਭ੍ਰਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਡੂਮਣੇ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਸ਼ਹਿਦ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਹੀ

ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਕੋਹੜੀ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਮ ਰੈਣ ਵਸੇਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਰ ਤੇ ਮਾਦਾ ਮੱਖੀਆਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ਼ਕ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ ਦੇਖੋ, ਕਣਕ ਦੇ ਦਾਣੇ ਜਿੰਡੀ ਮੱਖੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਫਿੱਟ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦਸ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਤੀਕਰ ਆਡੇ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਛੇਵੇਂ-ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਂਡਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬੱਚੇ ਨਿਕਲ ਕੇ ਭਿਰਨ-ਭਿਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਮੱਖੀ ਇਕ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸੌ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਛੇ ਸੌ ਤੀਕਰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਦਗੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੱਖੀ ਜਿੱਥੇ ਲਿਬੜੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਗੰਦ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਮਲ-ਮੂਤਰ ਦਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਵੀ ਦੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਨ ਵਿਚ ਵੀਹ ਤੋਂ ਪੰਝੀ ਵਾਰ ਇਹ ਪਖਾਨਾ ਖਾਲੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮੱਖੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਡੰਗ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਮੱਛਰ ਪੂਰੀ ਅੱਤ ਚੁੱਕੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੰਨ ਕੋਲ ਹੋ ਕੇ ‘ਵਾਜ਼ ਮਾਰਦੈ, “ਲੈ ਲੱਗਾਂ ਤੇਰੇ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ, ਤੋੜ ਲੈ ਮੇਰੀ

ਲੱਤ, ਮੈਂ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਕੰਨੋ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਈ ਲੈ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜੇ ਹਾਸਾ ਨਾ ਆ ਜਾਂਦਾ।” ਮਲੇਰੀਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੋਗੂ ਤੱਕ ਮੱਛਰ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਮੱਛਰ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ, ਯਾਨਿ ਮੱਖੀ ਤੇ ਮੱਛਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿਸ ਸ਼ਹਿਦ ਨੂੰ ਚੱਟਣ ਲੱਗਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ; ਜਿਸ ਸ਼ਹਿਦ ਨੂੰ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਾਰੂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦੈ; ਉਸ ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਉਂਦੈ। ਅਜੇ ਤੀਕਰ ਸ਼ਹਿਦ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਕੇ, ਵਧੀਆ ਪੈਕਿੰਗ ਕਰਕੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸਿਰਫ਼ ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਰੋਤ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਸ਼ਹਿਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਫਲ ਸਰਕਾਰ ਵਾਂਗ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਵਿਭਾਗ ਹਨ, ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਾਂਗ ਹਕੂਮਤ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਣੀ ਮੱਖੀ ਦੀ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਬੇਜ਼ੁਬਾਨ ਪਹਿੰਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਢਾਂਚਾ ਏਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ

ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸਿਧਾਂਤ ਮੱਧੂ ਮੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੱਖੀ ਦੇ ਡੰਗ ਨੂੰ ਚੋਤੇ ਕਰਕੇ ਸਾਹ ਵੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਇਤਫ਼ਾਕ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਣੀ ਮੱਖੀ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਮੀਲਾਂ ਬੱਧੀ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹੁਣ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਪਰ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਈ ਹੀ ਵੱਢ ਖਾਣ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਏਨਾ ਚਾਅ ਭਲੇ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਧੂ ਮੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਫੁੱਲਾਂ 'ਚੋਂ ਰਸ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਕੁੰਭਕਰਨ ਵਾਂਗ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਜਾਗ ਕੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਖਾਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਰਖ਼ਤ 'ਤੇ ਛੱਤਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਰਾਣੀ ਮੱਖੀ ਬਾਕੀ ਮੱਖੀਆਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਸ਼ਹਿਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਛੱਤੇ ਵਿਚ ਸੁਰਾਖਾਂ ਵਾਲੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਬਣਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਦ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਗੂੜ੍ਹ ਗਿਆਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਰਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਛੱਤੇ ਤੱਕ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 22 'ਤੇ)

ਨਾਗ ਕੀਲ ਕੇ ਪਟਾਰੀ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਫਿਰੇ...

ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਚੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ, ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਤਰ-ਫੁਲੇਲ ਲਗਾ ਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਤੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੁੱਛਣ ‘ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਾਂ ਨੀ ਸੁਨੱਖਾ ਹੋਣਾ’, ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਭਰਮ 'ਚ ਨੇ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਨੱਖੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨੀ ਕੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਗ ਕੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟ 'ਚ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਸਮੇਤ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਂਗ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਜਿਵੇਂ ਮੋਰ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ 'ਚ ਨੱਚਦਾ ਬੜਾ ਸੁਨੱਖਾ ਲੱਗਦੈ, ਉਵੇਂ ਜੱਸੋਵਾਲ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਸੁਨੱਖਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੋਹਣਾ

ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ, ਗੱਲ ਉਹ ਨੂੰ ਰਹੀ ਜਿਹੜੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਹੱਜ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਲੇ 'ਚ 'ਕੋਲੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਪੁੱਪੇ ਬੈਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਵੀ ਪੁੱਜਦੇ ਸਨ, ਭਲਵਾਨ ਵੀ, ਭੰਡ ਵੀ, ਗੱਤਕੇ ਆਲੇ ਵੀ, ਸਪੇਰੇ ਵੀ। ਜਦੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਥੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ।

ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਜਿਹੜੇ ਸਪੇਰੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ ਦਾ

ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਵੀ ਬੜਾ ਲਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਹ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਮੇਲਾ ਵੀ ਖੁੰਡੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਭਾਲਦੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਲੱਗਦੈ। ਐਤਰਾਂ ਤਰਨਤਾਰਨ ਲੱਗਾ ਸੀ, 2015 ਦਾ ਮੇਲਾ ਮੇਰੇ ਖਾਤੇ ਹੈ, ਯਾਨਿ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਲੱਗੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਉਪਰੋਂ ਬਲੀ ਨਿਆਣੇ ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਛੇਤੀ ਬੁੱਢੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਦਾ ਇਹ ਮੇਲਾ

ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਬੀਨ 'ਤੇ ਕੋੜੀਆਂ ਆਲੇ ਸੱਪ ਨਚਾਉਣ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਲੇ-ਪੀਲੇ, ਬੁੱਢੇ-ਠੇਰੇ ਸਾਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦੇ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਦੇ ਸਾਧੂਆਂ ਵਾਂਗ ਰਸਦ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ ਘਰੋਂ ਗੁਰਦੇਵ ਨਗਰ ਤੋਂ ਮੰਗਣ ਪੁੱਜਣਗੇ। ਜਿਸ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ 'ਚ ਆਖਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲਾ ਲੱਗਾ, ਉਹਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਤੇ ਜੱਸੋਵਾਲ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਘਰ ਚੱਲਦੇ ਆਂ।” ਉਹ ਨਾਹਾਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਦੋ-ਚਾਰ ਮੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਪੈਗ ਲਾਵਾਂਗੇ, ਸਵੇਰੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਉਠਾਂਗੇ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਖੁਸ਼ਰੇ, ਭੰਡ ਲਾਗ ਲੈਣ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਇਵੇਂ ਲਾਈਨ ਲੱਗੀ ਹੋਉ। ਬਕੇਵਾਂ ਉਤਰੇ 'ਤੇ ਚੱਲਾਂਗੇ।”

ਖੈਰ, ਦੋ ਕੁ ਵਜੇ ਘਰ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਸਪੇਰੇ ਲੰਗਰ ਵਾਂਗੂੰ ਪੰਗਤ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਪੈਰ ਹੱਠਾਂ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜੱਸੋਵਾਲ ਮਰਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਬੋਲਿਆ, “ਅਸ਼ੋਕ, ਦੇਖ ਲੈ ਇਹ ਲਗੌਤ ਰਾਤੀਂ ਸੁੱਤੇ ਨੂੰ ਹੋਣੇ। ਤੇਰੀ ਜੇਬ 'ਚ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਆ?”

ਮੈਂ ਬਣਦੇ 'ਚੋਂ ਨੌਂ ਸੌ ਉਹਨੂੰ ਫੜਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਨਾ ਲੁਆ, ਸੱਪ ਵਾਲੀ ਟੋਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਹ।” ਨੌਂ ਸੌ ਤਾਂ ਚਾਅ ਨਾਲ ਫੜ ਲਿਆ, ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਪੇਰਾ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਕੁਛ ਔਰ?”

“ਔਰ ਕਿਆ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਮੈਥੋਂ ਧਾਰਾਂ ਲੈਣੀਆਂ?”

“ਨਾ ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਐ, ਬੱਸ ਇਕ ਸ਼ੀਸ਼ੀ?”

“ਕੰਜਰ ਦਿਓ, ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਪੀਓਗੇ ਭਗਵੇ ਪਾ ਕੇ। ਆਹ ਸਾਧ ਦੇਖ ਲਓ ਕਲਯੁੱਗ ਦੇ।” ਤੇ ਡਿੱਗੀ 'ਚੋਂ ਦੋ ਬੋਤਲਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਧਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਨੱਠ ਜੇ ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਆਇਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੱਪ ਬੋਝੀ... 'ਚ ਦੇ ਦਉ।”

...ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਲੋਟ-ਪੋਟ ਹੁੰਦੇ ਚਲਦੇ ਬਣੇ।

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ

ਸੱਚੇ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਝੂਠਾ, ਲਾਈ ਦੂਸ਼ਣਾਂ ਦੀ ਵੇਖ ਲਓ ਝੜੀ ਜਾਂਦੇ। ਅੱਖ ਗੋਲਕ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ, ਇਸੇ ਗੱਲ ਲਈ ਮਾਰੀ ਨੇ ਤੜੀ ਜਾਂਦੇ। ਰਤਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਨ ਅੰਦਰ, ਉਹਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਨੇ ਲੜੀ ਜਾਂਦੇ। ਫਲਾਣਾ ਖਾ ਗਿਆ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖਾਣ ਦੇਂਦਾ, ਦਾਨ ਕੇਰਣਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੜੀ ਜਾਂਦੇ। ਥੋਨੂੰ ਸੇਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ, ਅੱਗ ਬਿਨਾਂ ਪਰੋਂਠੇ ਨੇ ਰੜੀ ਜਾਂਦੇ। ਐਵੇਂ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤ ਅਨਭੋਲ ਸਾਰੀ, ਲੋਕੀ ਸਤੇ ਪਏ ਨੇ ਬੇਭੇ ਕਾਰਿਆਂ 'ਤੇ। ਬਾਦਲ ਵਾਂਗ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸੇਵਾ, ਕਬਜ਼ੇ ਕਰੇ ਨਾ ਗੁਰੂਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ।

ਕਥਾ ਇਹ ਜਦ ਵੀ ਤੁਰਦੀ ਏ, ਪੱਥਰ ਮੋਮ ਹੋ ਜਾਵਣ...

ਭਾਦੋਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਪਦੀ ਦੁਪਹਿਰ। ਕਾਂ ਅੱਖ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੱਕੀ, ਚਰੀ, ਬਾਜਰੇ ਦੀ ਫਸਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੇਕ, ਤਪਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਹਾਤੁ ਅਤੇ ਸਾਉਣ ਸੋਕੇ ਵਿਚ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਭਾਦੋਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਣੀਆਂ ਨੇ ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਇਆ। ਪੰਛੀ, ਜਾਨਵਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਤ ਇਸ ਭਾਦੋਂ ਨੇ ਭੁੰਨ ਸੁੱਟੀ ਸੀ। ਗੁਆਰੇ ਦੀ ਕੰਡ ਨਾਲ ਤੜਫਦਾ ਮਾਘੀ ਖੂਹ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਤੂਤਾਂ ਬੱਲੇ ਆ ਗਿਆ। ਪੱਲੀ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀ ਲੱਸੀ ਵਾਲੀ ਕੁੱਜੀ ਕੱਢ ਕੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਈ। ਲੱਸੀ ਤਾਂ ਚਾਹ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਰਨਾ ਲਾਹ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪੁੰਝਦਾ ਬੋਲਿਆ, “ਨੀਲੀ ਛੱਤ ਵਾਲਿਆ, ਕਿਹੜੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਵੈਰ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਜਲੋ-ਜਲ ਕਰ ਦੇ, ਤੇਰੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਈਏ।” ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਮਾਘੀ ਦਾ ਰੋਣ ਹੀ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਪਸੀਨੇ ਦੇ ਤੁਪਕੇ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਤਿਲਕ ਕੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਵੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਾਘੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਕੀ ਗੁੱਡਦਾ ਰਿਹਾ, ਗੁਆਰਾ ਵੱਢਣ ਨੂੰ ਕੁਵੇਲਾ ਕਰ ਬੈਠਾ। ਦਾੜ੍ਹੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਠਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਚੀ ਕੁਟੀਆ ਵਾਲਾ ਸਾਧ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਘੀ ਨੇ ਸਾਧ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ। ਸਾਧ ਨੇ ਮਾਘੀ ਦਾ ਸਿਰ ਪਲੋਸ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਪੀ ਵਿਚ ਜਲ ਮਾਘੀ ਨੂੰ ਪਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਧ ਬੋਲਿਆ, “ਭਗਤ! ਕੀ ਗੱਲ ਏ, ਅੱਜ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ।”

“ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਘਰ ਤਿੰਨ ਮੁਟਿਆਰ ਧੀਆਂ ਹਨ। ਚੌਥੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰਹ ਹੈ। ਪੈਣ-ਖੜਨ ਨੂੰ ਛੇ ਖਣ ਹਨ। ਕੁੜੀਆਂ-ਕੱਤਰੀਆਂ ਨੇ ਬਹਿਣਾ-ਉਠਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਹੀ ਪੈਰ ਮਲ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ।” ਮਾਘੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਚੀਸ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ।

“ਭਗਤ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਛੋਟਾ ਕੋਠਾ ਹੈ, ਕੱਲ੍ਹ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀ ਪੈ ਜਾਊਗੀ। ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗੇਗਾ।” ਸਾਧ ਨੇ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਜੁਥਾਨੋਂ ਕੱਢਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਸੱਤ ਬਚਨ ਮਹਾਰਾਜ, ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਸੀਂ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਕਿੱਥੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ?” ਮਾਘੀ ਨੇ ਸਾਧ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਵਾਲੀ ਫੇਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਮੈਂ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆਂ। ਉਥੇ ਜਾਨਵਰ ਤੇ ਪੰਛੀ ਬਹੁਤ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ-ਪਾਣੀ ਪਾ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਲੋਕ ਤਾਂ ਡਰਦੇ ਇਸ ਖੂਹ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ

ਨੇ ਇਸ ਖੂਹ 'ਤੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਭੂਤਾਂ ਨੱਚਦੀਆਂ।” ਸਾਧ ਨੇ ਖੂਹ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਦੱਸਿਆ।

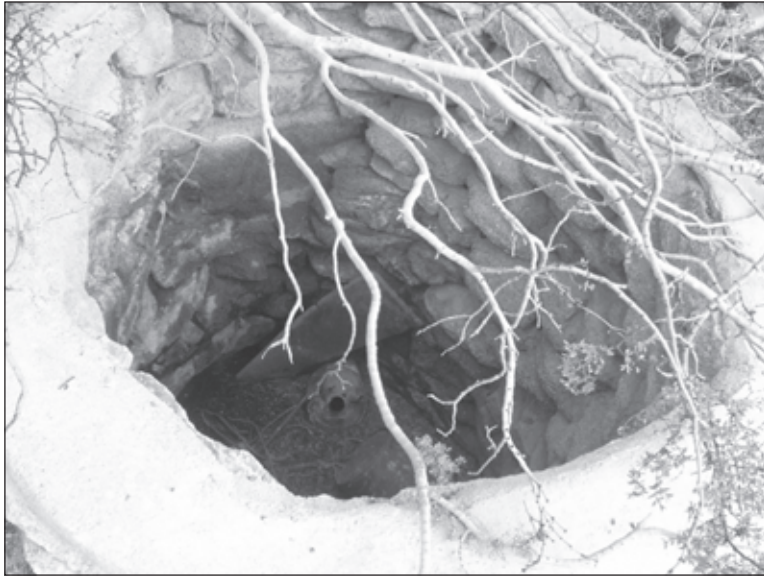
“ਮਹਾਰਾਜ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਭੂਤਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ?” ਮਾਘੀ ਨੇ ਭੂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਉਕਸਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਭਗਤ, ਨਾ ਮੈਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ, ਨਾ ਕਿਸੇ

ਆਇਆ। ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਕੋਸਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਸਾਧ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਗਿਆ।

ਸਾਧ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਚ ਮਾਘੀ ਦੇ ਹੱਥ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਜੁੜ ਗਏ। ਦਿਨ ਦੇ ਢਲਣ ਨਾਲ ਮਾਘੀ ਨੇ ਘਰ ਨੂੰ ਮੋੜੇ ਪਾ ਲਏ।

ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਲੀ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦੁਪੱਟੇ ਨਾਲ

ਹੋਰ ਨੇ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਹਿਮ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਤੇ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਖੂਹ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਅਤੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪੁਟਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਟੱਕ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਸ ਖੂਹ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਕੌਮਾਂ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਜੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਖੂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦ ਸੀ। ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦਾ ਰਾਹੀਂ ਇੱਥੇ ਦੁਪਹਿਰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰਦਾ ਸੀ। ਤੂਤਾਂ ਅਤੇ ਟਾਹਲੀ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਅਤੇ ਖੂਹ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤੌਤ ਹਰ ਸਮੇਂ ਰੌਣਕ ਲਾਈ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਫੈਜ਼ਲ ਦੀ ਬੇਗਮ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਤੇਜ ਕੌਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਭੱਤਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਥਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਖੂਹ ਵੀ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਖਵਾਜੇ ਦੀ ਉਮਰ ਬੜੀ ਹੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਵੱਢ-ਟੁੱਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।” ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਧ ਦਾ ਗੱਚ ਭਰ

ਮੂੰਹ ਪੁੰਝਦਾ ਮਾਘੀ ਬੋਲਿਆ, “ਬੰਤ ਕੁਰੇ, ਅੱਜ ਸਾਧ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਫਜ਼ਲ ਦੇ ਖੂਹ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ, ਉਦੋਂ ਦਾ ਮਨ ਭਰ-ਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।”

“ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀਹ ਵਾਰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮਰਿਆ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ। ਮਰੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।” ਬੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮਾਘੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਬੰਤ ਕੁਰੇ, ਇਹ ਖੂਹ ਕਦੇ ਸਰੀਕੇ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਬੰਦਾ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਹਰ ਦੂਜੇ ਕਿੱਲੇ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਮੋਟਰ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਹੋਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਭਾਈਆਂ ਵਿਚ ਪਈ ਫੁੱਟ ਦੀ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਧੰਨ ਉਹ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਏ, ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਂਝ ਪੁਰਾ ਕੇ ਦਿਖਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਂਦੇ, ਆਪਣੀਆਂ

ਜਾਨਾਂ ਦੇ ਗਏ।” ਮਾਘੀ ਨੇ ਦੁਪੱਟੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਦਿਆਂ ਲੰਮਾ ਹਉਕਾ ਲਿਆ।

“ਅੰਮਾ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦੀ ਜਾਨ ਨਾ ਬਚਾ ਸਕਿਆ।” ਬੰਤ ਕੌਰ ਵੀ ਦਰਦ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਸਰੀਕ ਹੁੰਦੀ ਬੋਲੀ।

ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਘਰ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਘਰੋਂ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕਰਕੇ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਸੀ, ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਖੇਡਦੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ। ਇਕੱਠਿਆਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਟੱਪੀ, ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਲੋਥਾਂ ਬਣ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਤੁਰ ਗਏ।

“ਨਾ ਭਲਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ?” ਬੰਤ ਕੌਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ।

“ਜਦੋਂ ਵੰਡ ਦੀ ਚੰਗਿਆਤੀ ਦੇ ਭਾਬੜ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ, ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਜੈਕਾਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਨੇ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦਾ ਘਰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੱਡੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਿਨ ਦਾ ਛੁਪਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਬਾਕੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਘੇਰ ਲਈ। ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇ ਪਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ, “ਇਹ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।” ਜਥੇ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

... ਤੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਥਾਂ-ਟਿਕਾਣੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਗਿਆ।

“ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਭਾਈਜਾਨ! ਜੇ ਜਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਜਹਾਨ ਹੈ। ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਾਂਗੇ, ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਛੱਡੋ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੋ।” ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ।

“ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਬਾਈ ਜੀ, ਕੀ ਮੈਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਜਾਵਾਂ ਜਿੱਥੇ ਬਚਪਨ ਬੀਤਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਇਕੱਠੇ ਖੇਡੇ ਸੀ, ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਰੂਰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿੱਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ,

ਨਾਲ ਤਲਾਅ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਸਦੀਵੀ ਕਹਾਵਤ ਤਾਂ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਬੰਦ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲਿਆ ਲਿਆ ਕੇ ਮਣਾਂ 'ਚ ਸ਼ਹਿਦ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ ਇਸ ਅਣਭੋਲ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਮੱਖੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹਿਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੋਹਫੇ ਵਰਗੀ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖਾ ਕੇ ਮਿੱਠਾ ਰਹੇ, ਕੌੜਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਅਸੂਲ ਤੋਂ ਥਿੜਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਮਿੱਠਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰ ਮਨੁੱਖ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ੂਗਰ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਬੱਸ ਕਰ ਭਲਿਆ ਮਾਣਸ! ਬੱਸ ਕਰ।

ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਕਾਲਜ ਵਤਨ ਲੱਗਿਆਂ ਭਲਮਾਣਸੀ ਗੇਟ 'ਤੇ ਹੀ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਦ ਲਈ ਲਾਲੂ ਸੁੱਟ ਰਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਭ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੀ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗਾਂ 'ਚ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਪਾਈਦਾ। ਡਾਕਟਰ 'ਏਵਲ' ਦੇ ਟੀਕੇ ਜਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਦੇਈ ਜਾਣ ਪਰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਓ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੱਖੀਆਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਜਾਂ ਅੱਖਾਂ ਸੁਜਾ ਕੇ ਭੜੋਲੇ ਵਰਗੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣ।

ਕੰਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਨੇਕੀ ਦੇ ਲੱਤ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਬਦੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਗਲ ਦਾ ਹਾਰ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਅੰਤਿਕਾ:
ਜਿੱਥੋਂ ਚੜ੍ਹੇ ਬਰਾਤ ਕਦੇ, ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਢੁਕਦੀ ਨਾ। ਪਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਲਈ, ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੱਕ ਮੁੱਕਦੀ ਨਾ। ਏਸ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਸਿਰ ਤੋਂ, ਧੜ ਹੀ ਲਹਿ ਗਈ ਹਾਣਦਿਆ। ਦੋ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪੈ ਗਈ ਹਾਣਦਿਆ।

(ਦੀਪ ਮੰਗਲੀ)

ਮੂੰਹ
ਆਈ
ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856
www.boparaikalan.com

ਉਹ ਥਾਂ ਅੱਜ ਛੱਡ ਜਾਵਾਂ। ਮੌਤ ਕੋਲੋਂ ਡਰ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਵਾਂ। ਨਹੀਂ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਝੱਲ ਲਊ, ਪਰ ਤੇਰੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਝੋਰਾ ਮੈਨੂੰ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵੱਢ ਕੇ ਮਾਰੂ। ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਮੌਤ ਆਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਆਵੇ, ਤੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਦਫਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ।” ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨਿਧਤਕ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਭਾਈਜਾਨ, ਉਸ ਜਥੇ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ੀ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਕਹਿਰ ਢਾਹਿਆ ਹੈ। ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ਰੋਲੀ ਹੈ। ਘਰ ਜਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਭੜਕ ਗਏ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਵਕਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਥੇ ਛੱਡ ਆਉਂਦਾ।” ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦੀ ਜਾਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ।

“ਬਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿਆਂ, ਮੈਂ ਨਮਾਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਬਾਈ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਕੋਲੋਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਜੇ ਤੂੰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਲਾ ਜਾਨਾਂ।” ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

ਸਵੇਰੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਨਾਲ ਹੀ ਜਬਾ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਘੇਰ ਲਈ। ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਤੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲੜੇ। ਆਖਿਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਨੇਜਾ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਕੀਤਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਖਲੋ ਗਿਆ, ਤੇ ਨੇਜਾ ਸਿੱਧਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਧਸ ਗਿਆ। ਦੁਜਾ ਵਾਰ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ 'ਤੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਬੋਲ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ 'ਸਿਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਾਵੇ, ਯਾਰੀ ਵਿਚ ਤਰੇਤ ਨਾ ਆਵੇ।' ਇਉਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਖਾਤਰ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਗਿਆ।

ਮਾਘੀ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ੀ ਰੱਖੀ।”

“ਫਿਰ ਇਸ ਖੂਹ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ?” ਬੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

“ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਨੂੰ ਖੂਹ 'ਤੇ ਹੀ ਦਫਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਵੇ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਟਿਕ-ਟਿਕਾ ਹੋਇਆ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਅਦਲੀ-ਬਦਲੀ ਹੋਈ, ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਵਾਰਿਸ ਲੱਭਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਹਿੱਸੇ ਆ ਗਈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦੇ ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰ ਫਰੋਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਸੀਅਤ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤ ਮਿੰਦਰ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਹੀ ਸਨ, ਪੁੱਤ ਉਹ ਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਕੇਸ ਚੱਲਿਆ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿੰਦਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹੋ ਗਈ। ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਖੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਪੂਰ ਦਿੱਤਾ। ਖਵਾਜੇ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਗਣ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਖੂਹਾਂ ਦੇ ਤੌਤ ਵਾਹ ਕੇ ਆਬਾਦ ਕਰ ਲਏ ਗਏ, ਜਾਂ ਭੂਤਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ।” ਮਾਘੀ ਨੇ ਪਾਸਾ ਪਲਟਾਇਆ ਕਿਹਾ।

ਬੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਅੱਖ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਗੁੰਗਾਰਾ ਦੇਣੋਂ ਹਟ ਗਈ ਸੀ।

“ਬੰਤ ਕੁਰੇ, ਅੱਜ ਨਾ ਕੋਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਅੱਜ ਮਿਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮਾਘੀ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਟ ਖਾ ਕੇ ਛੇ ਖਣ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ। ਮਾਘੀ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਘਰ ਹੁੰਦਾ। ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚੋਂ ਛੇ ਖਣ ਦੇ ਕੇ। ਚੰਗਾ ਕਰਮਾਂ ਮਾਰੀਏ! ਮੁਆਫ਼ ਕਰੀ।” ਬੱਕਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਘੀ ਵੀ ਵੀ ਅੱਖ ਲੱਗ ਗਈ।

ਰੱਬ ਰਾਖਾ!...ਧੋਬੇਬਾਜ਼ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਚੰਗਾ।

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

(ਸਫਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਲਿਆਉਣਾ, ਤੇ ਫਿਰ ਰਾਣੀ ਮੱਖੀ ਕੋਲ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਕਿ ਅੱਜ ਕਿੰਨੇ ਗੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਸਾਧਾਰਨ ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਦਿਲਚਸਪ ਹੀ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਪਾਲਤੂ ਮਧੂ ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਮੱਖੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਨਖ਼ਟ ਸ਼ਹਿਦ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਐਵੇਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹਿਦ ਨਾ ਖਾ ਜਾਣ। ਹਾਂ! ਏਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਖੁਰਾਕ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਖਤਾਂ ਨਾਲ ਲਟਕਦੇ ਛੱਤੇ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਛੱਤੇ ਦਾ ਸ਼ਹਿਦ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹਿੱਸਾ ਆਂਡੇ ਦੇਣ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਪਰਵਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਪਖਾਨੇ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੱਚੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੇਸੀ ਹਕੀਮ ਵੀ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਣੀ ਮੱਖੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਹਰਗਿਜ਼ ਸਮਝੋਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿ ਛੱਤੇ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਹਿਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਭੋਜਨ ਹੈ।

ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨੱਕ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲ ਦੇ ਡੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਫੁੱਲਾਂ 'ਚੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਕੱਢਣ ਵੇਲੇ ਫਰੋਲਾ-ਫਰਾਲੀ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਬੇਫਰਜ਼ ਤੋਪਾਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ਹਿਦ ਦੇ ਚੋਰ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਦੇਖੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੰਗਾਂ ਵਿਚ ਏਨੀ ਜਾਨ ਹੁੰਦੀ ਐ ਕਿ ਹਾਥੀ ਵਰਗੀ ਮੋਟੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਹ ਡੰਗ ਅੰਦਰ ਧਸ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਸੰਭਲਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੀਕਰ ਮੱਖੀਆਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਰਸੀਨ (ਸ਼ਟਾਲਾ) ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ 'ਚੋਂ ਮੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਸ਼ਹਿਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਗਹਿਗੱਚ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ ਦਾ ਫੁੱਲ ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੰਘਦੇ-ਵੜਦੇ ਦੇਖਿਓ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੱਧੂ ਮੱਖੀਆਂ ਵੀ ਕਲੋਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੱਖੀਆਂ ਛੱਤੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੱਕ ਕੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਣਭੋਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਖੜੀ-ਖੰਡ ਸਮੇਤ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ! ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਮਾਲ ਦੇਖੋ ਕਿ ਸ਼ਹਿਦ ਨਾਲ ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੂਗਰ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਦ ਪਾਲਤੂ ਮਧੂ ਮੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਛੱਤੇ 'ਚੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਕਬਾਇਲੀ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਫਾਨਣੀ ਵਾਲਾ

ਕੱਪੜਾ ਬੰਨ ਕੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ, ਸਰੀਰ ਵਲ੍ਹੇਟ ਕੇ ਧੁੰਦੇ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮੱਖੀਆਂ ਉਡਾ ਕੇ ਸ਼ਹਿਦ ਚੋਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਧੁੰਦੇ ਨਾਲ ਮੱਖੀਆਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਭੱਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਈ ਡੂਮਣੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬੱਧੀ ਇਕੋ ਥਾਂ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵਾਂਗ ਰਾਣੀ ਮੱਖੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਮਲਾਵਰ ਮੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਦ 'ਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਂਗ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਹਿਦ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੰਟ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ; ਯਾਨੀ ਡੰਗ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਦਾ ਪੂਆਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਘਰਾਂ 'ਚ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਵਾਰਾ ਮੱਖੀਆਂ, ਮੱਧੂ ਮੱਖੀਆਂ ਸਮੇਤ ਅੱਸੀ ਫੀਸਦੀ ਮੱਖੀਆਂ ਸਿਰਫ ਮਿੱਠੇ ਦੀਆਂ ਸੋਕੀਨ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਗੁੜ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਮੱਖੀਆਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿੱਠਾ ਹੀ ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਹਿਰ ਉਹ ਡੰਗ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧੱਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਹਦੀ ਮਿਠਾਸ ਵਾਲੀ ਖੁਰਾਕ ਨੂੰ ਪਾਚਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰੱਬ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਰੋਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੱਖੀ ਕੋਲ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮਨੁੱਖ ਛੱਤੇ 'ਚੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਚੀਝ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਪੀ ਜਾਵੇ।

ਮਨੁੱਖ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਜੇ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਮਾਜਰਾ ਸਿੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੱਧੂ ਮੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਬੂੰਦ-ਬੂੰਦ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਸਿਕਦਾਰ/ਸਿਕਦਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਰਾਜ ਮਿਲਖ ਸਿਕਦਾਰੀਆ
ਰਸ ਭੋਗਣ ਵਿਸਥਾਰਾ॥
ਬਾਗ ਸੁਹਾਵੇ ਸੋਹਣੇ
ਚਲੈ ਹੁਕਮ ਅਫਾਰਾ॥
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਇਕ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਰਾਜੇ ਰਯਤਿ ਸਿਕਦਾਰ ਕੋਇ ਨ ਰਹਸੀਓ॥
ਤੇ ਹੋਰ:
ਲਬੁ ਪਾਪੁ ਦੁਇ ਸਿਕਦਾਰ ਰਾਜਾ
ਮਹਤਾ ਕੂੜੁ ਹੋਆ ਸਿਕਦਾਰੁ॥

ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਹਾਕਮ ਆਦਿ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਦੀ ਨਾਸ਼ਵਾਨਤਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਵੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਭ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਏਹੋ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਭ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਏਹੋ ਅਰਥ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਟੀਕਾਕਾਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਟੀਕ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਰਥ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਨਣ ਲਈ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਫਰੋਲਿਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਸਿਕਦਾਰ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਿਆ: ਸਿਕਦਾਰ-ਸਿਕਹਦਾਰ। ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਰਾਜਾ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਸਿਕਦਾਰ’ ਨੂੰ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਮੁਖੀ-ਗੁਰਮੁਖੀ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਕਦਾਰ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ, ਚੌਧਰੀ, ਹਾਕਮ, ਰਾਜਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੁਪਾਂਤਰ ਗੁਰਮੁਖੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ‘ਸਰਦਾਰ’ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਟੀਕੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ‘ਸਰਦਾਰ’ ਦੇ ਸਮਾਨਰਥਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਕਦਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿੱਕਾ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ। ਇਹ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਮਿਲਗੋਭਾ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ‘ਸ਼ਿੱਕ’ ਦੇ ਪਿਛੇ ਫਾਰਸੀ ਪਿਛੇਤਰ ‘ਦਾਰ’ ਲੱਗ ਕੇ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ‘ਦਾਰ’ ਨਜ਼ਿਨ ਲਈਏ। ਇਹ ਪਿਛੇਤਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਧਰ/ਧਾਰ/ਧਾਰੀ ਦਾ ਸਜਾਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ

ਕੂੜੁ ਹੋਆ ਸਿਕਦਾਰੁ

ਹੈ, ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਿਵੇਂ ਮੁਰਲੀਧਰ, ਨਾਮਧਾਰੀ, ਵਰਦੀਧਾਰੀ ਆਦਿ। ਇਸ ਪਿਛੇਤਰ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ ‘ਸ਼ਿੱਕ’ ਦੇ ਮੁਖ ਅਰਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: ਅੱਧ; ਪਹਾੜ ਦਾ ਇਕ ਪਾਸਾ; ਹਿੱਸਾ; ਖੰਡ, ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਪਾਟ; ਕਿਸਮ, ਵੰਨਗੀ; ਮੁਸਕਿਲ, ਅੱਖਿਆਈ; ਤਕਲੀਫ਼, ਘਾਲਣਾ ਆਦਿ।

ਅੱਗੋਂ ਸ਼ਿਕ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ‘ਸ਼ੱਕ’ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਾਤਨਾ, ਦਰਾੜ

ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਹਨ। ‘ਮੁਸਕਿਲ, ਅੱਖਿਆਈ; ਤਕਲੀਫ਼, ਘਾਲਣਾ’ ਆਦਿ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੰਡਣਾ, ਚੀਰਨਾ ਵਾਲੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਹਨ: ਤਕਲੀਫ਼, ਘਾਲਣਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਲ-ਚੀਰਵਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ‘ਮੁਸ਼ੱਕਤ’ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੂਪ ‘ਮੁਸਕਿਤ’ ਹੈ, “ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮੁਸਕਿਤ ਘਾਲ॥” ਅਤੇ “ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਮਸਕਤੇ ਤੂਨੇ ਪਾਵਾ

ਸਿਕਦਾਰ: ਡਾ. , ਸਿੱਕਹਦਾਰ. ਵਿ- ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਰਾਜਾ। ੨. ਸਰਦਾਰ. ਹਾਕਿਮ. "ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕੇ ਪੰਚ ਸਿਕਦਾਰ." (ਗੋਂਡ ਮਃ ੫) "ਸਿਕਦਾਰਹੁ ਨਹ ਪਤੀਆਇਆ." (ਸੋਰ ਮਃ ੫)

ਸਿਕਦਾਰੀ: ਸੰਗੜਾ- ਸਿੱਕਹਦਾਰੀ. ਹੁਕੁਮਤ. ਸਰਦਾਰੀ. "ਜਿਸੁ ਸਿਕਦਾਰੀ ਤਿਸਹਿ ਖੁਆਰੀ." (ਰਾਮ ਅਃ ਮਃ ੧)

ਸਿਕਦਾਰੁ: ਦੇਖੋ, ਸਿਕਦਾਰ. "ਕੂੜੁ ਹੋਇਆ ਸਿਕਦਾਰੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਕਦਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ

ਪਾਉਣਾ, ਦੋਫਾੜ ਕਰਨਾ, ਕੱਟਣਾ, ਵੰਢਣਾ, ਵੰਡਣਾ, ਚੀਰਨਾ ਆਦਿ ਹਨ। (ਯਾਦ ਰਹੇ, ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ‘ਸ਼ੱਕ’ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਾਫ਼ ਲਗਦਾ ਹੈ) ‘ਸ਼ੱਕ’ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ‘ਸ਼ਿਕ’ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਅਰਥ ਸਮਝ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਤਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੋ ਇਸ ਦੇ ‘ਅੱਧ’ ਅਤੇ ‘ਪਹਾੜ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ’ ਵਾਲੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ। ਭੋਇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਇਕ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦਿਉ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਖੰਡ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਟੁਕੜੇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਅਰਥ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਉਤਰਾਖੰਡ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵੀ ਵੰਡ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਇਕਾਈ ਦਾ ਅਰਥ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਸ਼ਿਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਯੁਕਤ ਅਰਥਾਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਕਿਸਮ ਜਾਂ ਵੰਨਗੀ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਵੀ ਇਕ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬੋਝੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਜੁਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੀ

ਦੇਵ॥” (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ)।

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸਾਡੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਗਣਾ, ਸ਼ਿੱਕ, ਸਰਕਾਰ ਆਦਿ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਦੇ ਵੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ‘ਸ਼ਿਕ’ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਇਕਾਈ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ‘ਸ਼ਿਕਦਾਰ’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ, ਆਮਿਲ, ਮੁਸ਼ਰਿਫ਼, ਖਜ਼ਾਨਦਾਰ, ਕਾਜ਼ੀ, ਕੋਤਵਾਲ ਆਦਿ... ‘ਸ਼ਿਕ’ ਅਤੇ ‘ਸ਼ਿਕਦਾਰ’ ਸ਼ਬਦ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਿੱਕ ਅਤੇ ਸਿਕਦਾਰ ਵਜੋਂ ਢਲ ਗਏ। ਸਲਤਨਤ ਅਤੇ ਮੁਗਲੀਆਂ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਪਨਾਮਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਉਪਨਾਮ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੋਤਦਾਰ, ਸਰਪੋਤਦਾਰ, ਮਲਿਕ, ਅਮੀਨ, ਕਾਨੂੰਨਗੋ, ਮਜ਼ਮਦਾਰ, ਪਟਵਾਰੀ। ਜਿਉਤਰਮੋਇ ਸਿਕਦਾਰ

ਇਕ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਐਥਲੀਟ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨੇਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿਕਦਾਰ ਸ਼ਬਦ ਮੁਖ ਨਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਪੁਤਾਨੇ ਦੇ ਸਿਕਦਾਰ ਸਿੰਘ। ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਨਵਾਬਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਕਦਾਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੋਲੀਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਪਿਤਾਪੁਰਖੀ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਗੋਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ‘ਸ਼ਿਕ’ ਇਕਾਈ ਵੱਡੀ ਛੋਟੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਕਦਾਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵੀ। ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਪਰਗਣੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸ਼ਿਕ/ਸਿਕ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸਿਕਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਸਨ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਫੌਜੀ ਜਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਆਮ

ਪਰਜਾ ਤੋਂ ਡੰਡੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਰ ਉਗਰਾਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਿਕਦਾਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਤੇ ਘ੍ਰਿਣਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਿਰਦਾਰ ਖੂਬ ਉਘੜਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਨੇ ਰਾਗ ਲਲਿਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਨਿਰਦਈ ਵਤੀਰਾ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਕਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਜਤਨ ਵਿਚ ਉਹ ਸਿਕਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਦਾ ਖੂਬ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਦੇ ਹਨ:

ਏਕੁ ਕੋਟੁ ਪੰਚ ਸਿਕਦਾਰਾ

ਪੰਚੇ ਮਾਗਹ ਹਾਲਾ॥

ਜਿਮੀ ਨਾਹੀ ਮੈ ਕਿਸੀ ਕੀ ਬੋਈ

ਐਸਾ ਦੇਨ ਦਿਖਾਲਾ॥

ਹਰਿ ਕੇ ਲੋਗ ਮੈ ਕਉ

ਨੀਤਿ ਭਸੈ ਪਟਵਾਰੀ॥

ਉਪਰਿ ਭੁਜਾ ਕਰਿ ਮੈ

ਗੁਰ ਪਰਿ ਪੁਕਾਰਿਆ॥

ਤਿਨਿ ਹਉ ਲੀਆ ਉਬਾਰੀ॥

ਨਉ ਡਾਡੀ ਮੁੰਸਧ ਧਾਵਹਿ

ਰਈਅਤ ਬਸਨ ਨ ਦੇਹੀ॥

ਡੋਰੀ ਪੂਰੀ ਮਾਪਹਿ ਨਾਹੀ

ਬਹੁ ਬਿਸਟਾਲਾ ਲੋਹੀ॥

ਕਬੀਰ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ

ਭਾਵਪੂਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਿਕਦਾਰ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਉਘਾੜਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਉਹ ਹਾਲਾ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਵਸੂਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਵਾਰ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਵੀ ਵਾਹੁੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹਾਲਾ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਟਵਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਂਦੇ। ਉਹ ਹੋਰਾਫੇਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਰੀਬ ਨਾਲ ਮਾਪਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਖੂਬ ਵੱਢੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਵੀ ਰਾਗ ਗੋਂਡ ਵਿਚ ਸਿਕਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਚਰਿਤਰ ਵੱਲ ਸੰਕੋਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂਆਂ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਕਦਾਰ ਦੇ ਲੋਕ-ਦੋਖੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਨਿਕਟ ਅਨੁਭਵ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨਿਖੇਧਾਤਮਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਕਈ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ, ਕੋਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਡੁੱਘਾਈ ਵਿਚ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਣਚਾਹੇ ਪਰਿਣਾਮ ਵੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਟੋਟੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲੁਭਾਵਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਹੋਇਆ ਹੈ:

ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਿਕਦਾਰ ਸੀ ਜਿਹੜਾ

ਹੁਣ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਜੂਨ ਹੰਢਾਵੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ ਕਿੱਥੇ!

ਇਕ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਕਦਾਰ ਹੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

ਸੁਰਖਰੂ, ਸਥਿਰ, ਸਮਝਦਾਰ

ਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸਿਕਦਾਰ ਸਤਿਗੁਰ।

ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਥਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲਦੇ ਬਦਲਦੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਮੁਢਲੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਿਕਦਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਏਥੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕੋਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਵੇਸਲੇਪਣ ਕਾਰਨ ‘ਸਿਕਦਾਰ’ ਦਾ ਕੂੜ ਅਰਥਾਤ ਗਲਤ ਅਰਥ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋ ਗਿਆ!

ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਰਾਜ

16 ਨਵੰਬਰ 1982 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਲਜ਼ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਬਤੌਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੈਕਚਰਾਰ ਮੇਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਰੂਮ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਰੋਅਬ-ਦਾਬ ਵਾਲੀ ਖੱਦਰਪੋਸ਼ ਔਰਤ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਇਕ-ਦੋ ਮੁਢਲੀਆਂ ਰਸਮੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਬੱਚੇ, ਬਿਨਾ ਮੰਗੀ ਨਸੀਹਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਵਰਗੇ ਜੋ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਸੀਹਤ ਕਰਨਾ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੀ ਹਾਂ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਅਕਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜੀਵਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਅਕਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਚੰਦ ਛਿਣ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਹਿਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋ ਅਤੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।” ਮੇਰੀ ਮੈਡਮ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ, ਜਿਹੜੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰਤ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ, ਨਾਲ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੀ।

ਉਸ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਤੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਮੇਰੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਹਿਰੀ ਸੰਜੀਦਗੀ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਅਜਲੋਂ ਹੀ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਸਹਿਕਰਮੀ ਪ੍ਰਤੀ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਆਮੇਜ਼ਿਸ਼ (ਸੁਮੇਲ) ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਅਲਵਿਦਾ ਖੱਦਰਪੋਸ਼ ਸੈ‘ਮ

ਸੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਜਲੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਹਿਜ ਗੁਣ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਤਾਂ-ਉਮਰ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਅਤੇ ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅਣਗਿਣਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ।

ਪੰਜ ਅਗਸਤ 1933 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਪ੍ਰੋ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀਆਂ ਸੁਪਨਮਈ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮੁਤਸਰ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਖੱਡੀ ਦਾ ਬੁਣਿਆ ਖੱਦਰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ। ਖੱਦਰ ਅਤੇ ਸਾਦਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਬਣ ਗਏ। ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਲੈਨਿਨ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਸੰਵਦੇਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਤਕਸੀਮ ਦੌਰਾਨ ਹੱਲਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਉਤੇ ਗਹਿਰੀ

ਪ੍ਰੋ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ

ਛਾਪ ਛੱਡੀ। ਕੱਟੜ ਧਾਰਮਿਕ ਸਨਾਖਤ ਦਾ ਗਤੀ ਮਾਰਗ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਤਅੱਸਬ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਡਮ ਸਤਵੰਤ ਨੇ ਹੱਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਨਾਖਤ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਮੰਨਿਆ।

ਪ੍ਰੋ. ਸਤਵੰਤ ਦਾ ਵਿਆਹ 1959 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਸੁਭਾਗੀ ਜੋੜੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਖਾਰਿਆ ਅਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਦੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਹਰਦਿਲ-ਅਜ਼ੀਜ਼ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਸਗੋਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਸੇਧ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਗਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ, ਭੁਲੱਥ ਹੋਈ।

ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਲਜ਼ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਓਲਡ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਸਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਗਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਸਦਕਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪੈਸੇ ਦੀ ਥੁੜ੍ਹ ਕਾਰਨ ਇੰਜ ਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਹ ਲਗਭਗ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹਰ ਸਾਲ ਵਜ਼ੀਫ਼ਿਆਂ ਲਈ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫ਼ਰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ 12 ਜੁਲਾਈ 2011 ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਿੱਘ ਹਾਸਲ ਹੋਈ, ਸੋਜਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰੋ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਦਾ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਇਕ ਯੁੱਗ ਦੇ ਲਦ ਜਾਣ ਵਾਂਗ ਹੈ; ਉਹ ਯੁੱਗ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨੈਤਿਕਤਾ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹੀ ਸਾਡੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਸਨ।

ਅਲਵਿਦਾ ਮੈਡਮ ਸਤਵੰਤ ਜੀਉ:

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਮੈਂ
ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤੀਕਰ
ਚਾਨਣ ਹੀ ਬੁਝ ਗਏ ਨੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ।

ਮਨੀ ਕੌਲ, ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ 'ਬੁੱਧੂ'

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ੀਲ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਦੁੱਖ ਲੱਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਅਜੇ 65-66 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਕਲਾ ਜਗਤ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਹੈ। ਖਬਰ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸਾਲ 1940 'ਚ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ 'ਸੂਫੀ' ਚਿੰਤਕ ਵਾਲਟਰ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਦੇ ਜਰਮਨ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਤੰਗ ਪੈ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਬਰਖੇਲਟ ਬਰੈਖਤ ਦੇ ਅਤਿ ਉਦਾਸ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਕਹੇ ਸ਼ਬਦ ਉਭਰ ਗਏ। ਬਰੈਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਹਾਨ ਜਰਮਨ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਸੀ। ਜਰਮਨ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਹੇਨਾ ਅਰੰਤ ਦੀ 'ਮੈਨ ਇਨ ਡਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼' ਪਿਛਲੇ 40 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਮਨਭਾਉਂਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਲਟਰ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਰਮਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਭਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾਲ ਵਾਲਟਰ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮਨ ਅੰਦਰ ਮਣੀ ਕੌਲ ਅਤੇ ਵਾਲਟਰ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਦੀਆਂ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਾਂਝਾਂ ਉਭਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮਸਲਨ ਮਣੀ ਕੌਲ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਹਾਨ ਰੂਸੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਫਿਓਦੋਰ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਰਹੱਸਮਈ ਕਲਾ ਜਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਚਿਤ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਾਲਟਰ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸ਼ਿੰਦਤ ਭਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਅਤਿ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਆਤਮਿਕ ਭਰਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੇ ਮੋਢੀ ਵਿਲੱਖਣ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸ਼ਾਇਰ ਬਰਲੇਅਰ ਦੇ ਕਾਵਿ ਜਗਤ ਦੇ ਚਕਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤਰ ਦਵੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਮਣੀ ਕੌਲ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਕਲਾ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੇ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਦੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਅਦਭੁੱਤ ਨਾਵਲ 'ਬੁੱਧੂ' (ਇਡੀਅਟ) 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ-ਅਸੀਮ ਦਾਦ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੈ। ਕੁਝ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਸ਼ਹਿਜਾਦੇ ਮਿਸ਼ਕਨ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧੁਨਿਕ ਬਿੰਬ ਹੀ ਸਿਰਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਗੱਲ ਮਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਚਦੀ ਨਹੀਂ

ਉਸ ਕੀ ਰੋਟੀ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਬਾਲੋ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਰਿਮਾ

ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਬੁੱਧੂ' ਵਿਚ ਅਨੰਤ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਆਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮੀਥੀਅਨ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ, ਮਹਾਨ ਨਾਵਲਕਾਰ ਬਾਲਜ਼ਾਕ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੀ ਕਥਾ ਨੂੰ 'ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਤਿਕੋਣ' ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅੰਤਹਿਕਰਨ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇਆ ਕਰਨ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ। ਇਥੇ ਪ੍ਰਿੰਸ ਮਿਸ਼ਕਿਨ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਅਗਲੀਆ ਇਵਾਨੋਵਨਾ ਅਤੇ ਨਾਸਤਾਸੀਆ ਫਿਲੀਪੋਵਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰੋਗੋਜਿਨ ਵਰਗੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਚੌਥੀ ਧਿਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਵਿਚਿੱਤਰ ਕਥਾ

ਮਣੀ ਕੌਲ ਅਜਿਹਾ ਉਮਦਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਬੀੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਲਥਾਉਣ ਦੀ ਅਥਾਹ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। 70ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵਕਤ, ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਰਵਟ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਣੀ ਕੌਲ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਵੱਢ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਸਿਨੇਮਾਈ ਮੁਹਾਰਤ ਬਾਰੇ ਬਾਤ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਫੱਕਰਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਿਕ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੈ। ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀਆਂ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਇਕੋ ਸਾਹ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਕਸਬ ਮਿੱਟੀ ਫਰੋਲਣ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਮਣੀਆਂ ਲੱਭਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਲੇਖ ਵੀ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਿਹਨ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਟਕੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਆਪਾਵਿਰੋਧੀ ਭਿਆਨਕ ਤੇਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੀ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਫਰੋਲਿਆ ਹੈ। ਨਾਵਲੀ ਕਥਾ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸ ਮਿਸ਼ਕਿਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੇਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਬੈਠੀ ਨਾਸਤਾਸੀਆ, ਰੋਗੋਜਿਨ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਪੰਚ ਨੂੰ ਛੱਡ ਛਡ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾ ਜੱਗੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ-ਜੋ

ਦਰਸਨ ਬਾਰੇ ਜਿਤਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਣ, ਗੱਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਸਾਲ 1970 'ਚ ਮਹਾਨ ਹਿੰਦੀ ਕਥਾਕਾਰ ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਦੀ 'ਉਸ ਕੀ ਰੋਟੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਸਸ਼ੱਕਤ ਸੈਲੀ ਵਿਚ ਇਸੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ।

ਮੈਂ ਖੁਦ 'ਉਸ ਕੀ ਰੋਟੀ' 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਵਿਚ ਠਾਹਰ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਪੂਰੇ 10 ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਸਾਲ 1980 'ਚ ਦੇਖੀ ਸੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਫਿਲਮ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸੀ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਲਾਤਮਕ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਚਿਤਰਕਾਰ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਬੱਲ, ਇਹ ਫਿਲਮ ਜੇਕਰ ਵੇਖਣੋਂ ਖੁੰਝ ਗਏ ਤਾਂ ਪਛਤਾਉਂਗੇ ਬਹੁਤ। ਦਲਜੀਤ (ਹੁਣ ਸੰਪਾਦਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟਾਈਮਜ਼) ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਬੜੇ ਹੀ ਚਾਵਾਂ ਭਰੇ ਦਿਨ ਸਨ ਉਹ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੁਹਜਾਤਮਿਕ ਫਿਲਮ ਵੇਖਣ ਦੀ ਖਿੱਚ ਉਸ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੀ।

ਹੁਣ ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ- ਅਸੀਂ ਉਹ ਫਿਲਮ ਕਿੰਜ ਵੇਖੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੇ ਕਲਾਤਮਕ ਜਾਦੂ ਦਾ ਅਸਰ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਇਆ-ਉਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ

ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਲੈਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਆਧੁਨਿਕ ਕਥਾਕਾਰ ਹੈ-ਮਹਾਨ ਮੁਣਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਯੋਗ ਵਾਰਸ! ਇਸੇ ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਦਾ ਬੇਹਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਾਵਲ 'ਅੰਧੇਰੇ ਬੰਦ ਕਮਰੇ' ਮੈਂ ਸਾਲ 1971 ਜਾਂ 72 ਵਿਚ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ।

ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਵਜੋਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ 'ਮੈਂ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖਾਂ, ਅੱਜ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਖਾਕਾ? ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਧੂਸੂਦਨ ਦੀ ਆਤਮਕਥਾ? ਹਰਬੰਸ ਤੇ ਨੀਲਮਾ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਖਿਚੋਤਾਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ? ਜਾਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਇਕ ਕੋਹਿਨੂਰ ਚਮਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਹਿਨੂਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ?' ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ 'ਮੈਥੋਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋਗੇ ਉਹੀ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੋ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਮੇਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਣਾ।'

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਥਾ ਦੇ ਪਾਠ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਰੋਲਾਂ ਬਾਰਤ ਵਰਗੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਂ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਖੁੱਲ ਨੂੰ ਵਰਤਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਗਾ ਕਿ 'ਹਨੇਰੇ ਬੰਦ ਕਮਰੇ' ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਹਰਬੰਸ ਅਤੇ ਨੀਲਮਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਦੀ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਲਾਜ਼ਮੀ, ਮਾਰੂ ਮਾਨਸਿਕ ਖਿਚੋਤਾਣ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੋਈ ਪਾਠਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਚੈਨ ਤੇ ਸਰਸਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੇਕਸ਼ਪੀਅਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਦੁਖਾਂਤ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਨੀਲਮਾ ਦਾ ਚੱਕਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ

ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਦਵੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਿ ਪੁਨਰ-ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਕਾਲ ਦੇ ਮਹਾਂ ਮਾਨਵ ਲਿਓਨਾਰਦੋ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ 'ਮੋਨਾਲਿਜ਼ਾ ਦੀ ਮੁਸਕਾਨ' ਵਾਲੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਵਿਚ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਨੇ ਹਰਬੰਸ ਤੇ ਨੀਲਮਾ ਦੀ ਕਥਾ ਅਜਿਹੇ ਜਾਦੂਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪੂਰੇ 40 ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਉਸ ਦੇ ਜਲਵੇ ਅਤੇ ਜਲਜਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਧਮ ਜਿਹੇ ਚੇਤਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਰੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਕਾਂਬੇ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

... ਤੇ ਇਹੋ ਹਾਲ ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਦੀਆਂ 'ਮੰਦਾ', 'ਰੱਬ ਦਾ ਕੁੱਤਾ', 'ਮਿਸ ਪਾਲ' ਅਤੇ 'ਉਸ ਕੀ ਰੋਟੀ' ਆਦਿ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਰੁਮਾਂਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਕਰੂਰ ਯਥਾਰਥ ਦਾ ਬੜੇ ਮਾਨਵੀ ਮੋਹ ਨਾਲ ਚਿਤਰਨ ਹੈ। ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ 'ਚ ਉਹ ਮੁਢਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 1960-62 ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨਕੋਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ 'ਭੂਤਾਂ ਦਾ ਵਾਸ' ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਕੜਕ ਧੁੱਪ ਦੌਰਾਨ ਜੀਅ ਪਰਿੰਦਾ ਕੋਈ ਮੁਸਕਲ ਨਾਲ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਾਇਕ ਡਰਾਈਵਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਨਕੋਦਰ ਬੱਸ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਾਲੋ ਅਜਿਹੀ ਤਪਸ ਭਰੀ ਮਾਰੂ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਲੰਮੀ ਵਾਟ ਤੁਰ ਕੇ ਉਸ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਧੀਆਂ ਵਰਗੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਨਾਂ ਦਾ ਬਦਮਾਸ਼ ਹੱਥ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਰੋਟੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੱਸ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਕਹਿਰ ਅਤੇ ਬਾਲੋ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਆਜਿਜ਼ੀ। ਇਸ

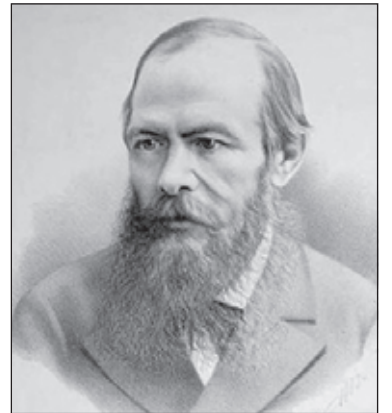

ਗਲਪਕਾਰ ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼

ਸਾਰੀ ਨਾਟਕੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਹਮਦਰਦਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਚਿਤਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰ ਬਾਰ ਅੰਤੋਨ ਚੈਖੋਵ ਵਰਗੇ ਮਾਸਟਰ ਕਥਾਕਾਰ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ...'ਕਲਰਕ ਦੀ ਮੌਤ' ਮਾਨੋ ਜਿਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹੀ ਕਾਮਰੇਡ ਲੈਨਿਨ ਵਲੋਂ ਮਹਾਨ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ!! ਹੁਣ ਅੱਗੋਂ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀ, ਕਿ ਉਹ ਬਾਲੋ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮੁਖਾਤਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਮਣੀ ਕੌਲ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਬੰਗਾਲੀ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਰਿਤਵਿਕ ਘਟਿਕ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਗਿਰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੈਲੀ 'ਤੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰੂਸੀ ਫਿਲਮਕਾਰ ਤਾਰਕੋਵਸਕੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਰਾ

ਪੁਰਾਣੇ ਵਕਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਤਿਆਜੀਤ ਰੇਅ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਰੱਬ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਰਿਤਵਿਕ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਤਵਿਕ ਘਟਿਕ ਅਤੇ ਸਤਿਆਜੀਤ ਰੇਅ ਵਿਚਾਲੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਨਾਸਬ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿ ਦਸਤੋਵਸਕੀ ਅਤੇ ਟਾਲਸਟਾਏ ਵਿਚਾਲੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਯਾਨਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਕਠਿਨ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਜੁੱਟਾਂ ਵਿਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਧ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਕੌਣ ਸੀ? ਆਪਣੇ ਉਸਤਾਦ ਰਿਤਵਿਕ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਕਲਾ ਪ੍ਰਫੋਰਮਿੰਗ ਆਰਟ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪਲਾਸਟਿਕ ਆਰਟ ਹੈ। ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਹਰ ਸ਼ਾਟ ਬੁੱਤਾਂ ਹਾਰ ਤਰਾਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ-ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰਾਸ਼ੇ ਹੋਏ ਫਰੇਮਾਂ ਵਿਚ ਮਣੀ ਕੌਲ-ਬਾਲੋ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਪਿਲਾਓ ਵਾਲਾ ਘੜੀ ਲਈ ਬੈਠੇ ਅਜਨਬੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲਾਗੇ ਬੈਠੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਅਤਿ ਕਠੋਰ ਮਾਨਵੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ

ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿੰਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਾਹ ਸੂਤ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਫਰਾਂਜ਼ ਕਾਫਕਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਜੇਕਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਛੁਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਲਹਿ ਜਾਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ 'ਉਸ ਕੀ ਰੋਟੀ' ਫਿਲਮ ਅਸਾਂ ਜਦੋਂ ਵੇਖੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਫਿਲਮ ਤਾਂ ਛੱਡੋ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਾਟ ਕਿਰਚ ਵਾਂਗੂੰ ਸਿਮੂਤੀ ਵਿਚ ਲਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ 'ਉਸ ਕੀ ਰੋਟੀ' ਦਾ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗਾ "ਜਦੋਂ ਬਾਲੋ ਦਾ ਪਤੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਤਰੱਦਦ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਭਵਾਂ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਲੋ ਦਾ ਸਿਰ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਬਲੈਕ ਐਂਡ ਵਾਈਟ ਤਕਨੀਕ 'ਚ ਬਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਟਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛੱਡੋ-ਸੜਕ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਬੰਜਰ ਖੇਤਾਂ ਅਤੇ ਘਾਹ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਨ।

ਮਣੀ ਕੌਲ ਨੇ ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ, ਪੁਨਾ ਤੋਂ 1966 ਵਿਚ ਡਿਗਰੀ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਇਹੋ ਹੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ ਲਈ 'ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਕ੍ਰਿਟਿਕਸ ਐਵਾਰਡ' ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਮਹਿਜ 4-5 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ, ਸਾਲ 1974 ਵਿਚ ਉਸ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ 'ਦੁਵਿਧਾ' ਨਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਵੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਤੇ ਸਲਾਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਵੀ ਉਤਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੈਮੀ ਫਿਲਮ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। 'ਸਿਧੇਸਵਰੀ' ਅਤੇ 'ਧਰੁੱਪਦ' ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀਆਂ।

ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਤੋਂ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਰਾਕੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਲੀਦਾਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ 'ਆਸ਼ਾਤ ਕਾ ਇਕ ਦਿਨ' ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਤੇ ਵੀ ਮਣੀ ਕੌਲ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਰਚਿਤ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਗਈ।

ਉਨ੍ਹੀਂ ਕੁ ਦਿਨੀਂ ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਦਾ 'ਆਸ਼ਾਤ ਕਾ ਇਕ ਦਿਨ' ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ...

ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪਿਟਾਰੀ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਮੈਂ ਜਨਤਾ ਕਾਲਜ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਲੈਕਚਰਾਰ ਸਾਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਪਤਾਹ ਮਨਾਉਣਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਬੰਗੜ ਸੀ। ਉਹ ਦੋ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੱਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਲੇਖਕ ਅਸੀਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਮਨ 'ਚ ਸੀ, ਜਲੰਧਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਦੇ ਆਵਾਂਗੇ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਬੰਗੜ ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਹ ਚੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਗੱਤੇ ਵਿਚ ਬੱਬਾ ਵਰਕਿਆਂ ਦਾ ਫਸਾਈ ਲਿਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਸੀਂ ਆਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਫਿਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿਚਕਚਾਹਟ ਦੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗਾ।'

ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਰਦੀ ਦਾ ਅਕਸ ਇਕ ਸ਼ਰੀਫ਼, ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਸੀ। ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਮਿਠਾਸ। ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਵਹਾਅ। ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਏਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾਂਹ!

“ਗੱਲ ਏਦਾਂ ਏ ਬਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐ ਮੰਤਰੀ ਬੰਦਾ। ਉਹ ਹੋਏਗਾ ਉਥੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ। ਇਹ ਮੰਤਰੀ-ਸ਼ੰਤਰੀ ਕਦੇ ਵੀ ਟਾਈਮ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਆਪਾਂ ਉਥੇ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਫਿਰ ਉਹਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਉਹਦੀ ਫੋਕੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ-ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਦਰਦ ਹੁੰਦੇ, ਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਮੋਹ। ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸਪਤਾਹ' ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਉਕਾਉ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰੂ, ਨਿਰਾ ਬੁਨਾ। ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਉਹਦੇ ਫੋਕੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਲ ਜਾਣੀ ਐ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗਾ।” ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਰਗੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਨਾ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, “ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ, ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਦੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਸਾਡੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋਵੋਗੇ। ਉਥੇ ਕਾਲਜ ਦਾ ਸਟਾਫ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਬੱਚੇ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਨੇ ਵੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਐ।”

“ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ 'ਹਿੰਦੀ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਉਣਾ ਸੀ, ਰੇਡੀਓ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਪੈਸੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਦੇਣੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਮਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਧਨੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਬੁਲਾਇਐ। ਮੈਂ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਗੱਲ

ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਨਿਕਲੀ ਕਿ ਇਕ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ, ਦੂਸਰਾ ਸਰਦਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਹੋਰ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਫਿਰ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦੇ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ। ਵੈਸੇ ਤੁਹਾਡਾ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸਪਤਾਹ' ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਤਾਂ ਸੱਚੀ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸਪਤਾਹ' ਈ ਐ ਨਾ?”

“ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ, ਜੇ ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਹੜੇ ਚੁਣਦੇ।” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰੋਂ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਆਵੇਂਗਾ। ਮੈਂ ਆਪੇ ਟਾਈਮ ਸਿਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ।”

(ਖਬਿਓ ਸੱਜੇ) ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਫਿਲੌਰੀਆ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ, ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰ (ਅਗਸਤ 2009)

ਜਿਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ, ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਅੱਧੀ ਸਦੀ' ਤੇ 'ਸਤਕ' ਦਾ ਦਰਦ ਦੀ ਲੰਬੀ-ਚੌੜੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ, “ਜਿਸ ਸਾਹਿਤਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੈਕਚਰ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੁਣੇ ਦੇਖਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇਖੋਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣੋ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਥੋਂ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕੋਗੇ।”

ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ, ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਬਾਰੇ, ਭਾਰਤੀ ਮਿਥਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦਾ ਸਟਾਫ਼ ਇੰਜ ਮੋਨ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਮੈਂ ਸਭ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਕਾਰਪ੍ਰੀਤ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ 'ਲੋਕ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਜਲੰਧਰ' ਵਿਚ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਸਾਂ। ਉਕਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਕੋਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੋਰ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਕਾਰ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, “ਕਾਕਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਨਵੇਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਡਾ ਏ ਜਿਹੜਾ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰ ਆਇਆ ਏ।”

ਇਹ ਵਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਕਾਰਪ੍ਰੀਤ

ਪੈਦੀ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੀਜੀ ਉਸ ਬੂਟੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਸਫ਼ੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵਧਾ ਲੈਂਦੇ ਆ, ਪਰ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਾਠਕ ਕੋਈ ਸੋਧ ਲੈ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪਾਠਕ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜਿੰਦਾ ਉਸ ਪਹਾੜੀ ਬੂਟੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੰਜ ਹੀ ਸਾਡੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਵੀ ਬੇਕਾਰ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਐ।”

“ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੱਕਾਰ ਸਾਂਭਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।” ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ, “ਕਿਸੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਭੇਜਣ ਦੇ ਨਾਲ ਛਪਣ ਵਾਸਤੇ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਲਿਖਣਾ ਛੱਡ ਦਿਆਂਗਾ। ਸਾਡੇ ਲੇਖਕ ਤਾਂ ਤਰਲੇ ਮਾਰਦੇ ਐ। ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ-ਕੰਡੇ ਵਰਤਦੇ ਐ ਛਪਣ ਵਾਸਤੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਐ, ਕਿਸ ਮਿਆਰ ਦੀ ਐ। ਬੰਦਾ ਆਪਣਾ ਆਲੋਚਕ ਆਪ ਹੁੰਦਾ।”

ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਆਲੋਚਕਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ, “ਇਕ ਆਲੋਚਕ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ, ਵਿਰਦੀ ਦੀ ਫਲਾਣੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਬੁਣਤਰ ਢਿੱਲੀ ਐ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਕੇ ਹਾਸਾ ਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕਰਾਫ਼ਟ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਐ, ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕਰਾਫ਼ਟ ਬਾਰੇ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੀ ਰਸਾਈ ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਟੂਲ ਨੇ ਬੱਸ ਓਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਫੈਟਸੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਔਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਐ।”

ਚਿੰਨੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਤਾਂ ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਚਿੰਨੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਘਟ ਰਿਹਾ। ਮਾਤਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਜ਼ਰੂਰ ਖੜ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਹੀ ਲਿਖਾਂ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੇਖਕ ਅੰਦਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ।”

ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਲੇਖਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਰਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਐ। ਇਕ ਲਿਖਣ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ, ਇਕ ਇਨਾਮਾਂ ਵੱਲ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਰਨੇ ਕਿ ਉਹਨੇ ਕਿਹੜਾ ਰਾਹ ਚੁਣਨਾ।”

ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਮੁਤਾਬਕ ਅਸਾਨੂੰ ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ, “ਇਕ ਰਿਸ਼ੀ ਹੋਇਆ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗੁਰੂ ਬਣਾਏ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਗੁਣ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਇਕ ਇੱਲੂ, ਮਾਸ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਲੈ ਕੇ ਉੱਡੀ। ਬਾਕੀ ਇੱਲੂ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਚੁੰਝਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਇੱਲੂ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆ ਡਿੱਗੀ। ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਇੱਲੂ ਨੂੰ ਪਲੇਸਿਆ। ਇੱਲੂ ਆਖਰੀ ਸਾਰਾ 'ਤੇ ਸੀ। ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਤੂੰ ਮਰਨ ਲੱਗੀ ਐ। ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਜਿਊਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬਕ ਹੀ ਦੇ ਜਾ।' ਇੱਲੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਅੱਜ ਇਹ ਸਬਕ ਸਿੱਖਿਐ, ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਮਗਰ ਬਹੁਤ ਜਣੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਉਸ ਮਗਰ ਲੱਗ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਗਵਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ, ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿਉ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਾਰਥਕ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੋ।' ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਇਨਾਮ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇੰਜ ਈ ਐ। ਸਾਲ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਪਿਆ ਹੋਇਐ। ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੁਗਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਹ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਵਕਤ ਜੁਗਾਤ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨੈ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਚੰਗਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਆਖਰ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭੁੱਲ-ਭੱਲ ਜਾਣਾ। ਸਿਰਫ਼ ਤੁਹਾਡੀ ਲਿਖਤ ਬਚਣੀ ਐ। ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਜੇ ਉਸ ਵਿਚ ਜਾਨ ਹੋਈ ਤਾਂ।”

ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਨਿਹਚਲ ਨਾਹੀਂ ਚੀਤ' ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਖੜ ਲਿਖਿਆ। ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਫਿਲੌਰੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਐ।”

“ਮੈਂ ਪਛਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਖ਼ਤ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾਵਲ ਬਾਰੇ।” ਉਹ ਘਰ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਸਨ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੀਲਾ ਸਾਫ਼ਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਚੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਗੱਤੇ ਵਿਚ ਉਂਜ ਹੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦਾ ਦਸਤਾ ਫਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

“ਘਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਚਾਹ ਬਣਾਵਾਂ।”

“ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੋ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਆਏ ਆਂ,” ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

“ਦੇਖੋ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ,” ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਏ, “ਇਕ ਦਿਨ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਆਏ ਮੇਰੇ ਕੋਲ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕਿਉਂ ਬਈ? ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਬਸ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ ਓ, ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਪੰਡਾਲ ਲਾ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਤੀ ਜਿਹੀ ਖੋਚਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਦੱਸੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਬਸ ਟੈਂਟ ਦਾ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਦਿਓ।”

ਫਿਰ ਹਿਰਖ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, “ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਇਆ। ਜਿਹੜਾ ਉਥੇ ਪਰਚਾ ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਲਿਖਿਆ ਲੰਬਾ-ਚੌੜਾ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਚੱਲ ਪਿਆ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਦਾ। ਉਧਰੋਂ ਪੈਸੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਮਿਲਦੇ ਆ। ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਮਿਲਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰਡ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ।”

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਤੋਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਗੇਟ ਤੱਕ ਆਏ। ਮੈਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਪੈਸਾ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਤੂੰ ਲਿਖਣਾ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਤੇਰੀ ਇਹੀ ਕਮਾਈ ਐ। ਬਿਗਾਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਮਾਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਵਿਰਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਕਲਾਵੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮਹਿਸੂਸਿਆ ਹੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ, ਅਗਲੀ ਵੇਰ ਇਹ ਬਾਹਾਂ ਕਲਾਵਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਮਣੀ ਕੌਲ

ਬਿਏਟਰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮਾਨੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। 80ਵਿਆਂ ਦੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਿਏਟਰ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਜਦੋਂ ਇਹੋ ਨਾਟਕ ਖੋਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਾਲੀਦਾਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਕੀਬ ਵਿਲੋਮ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਨਦਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਨਦਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ ਅਸ-ਅਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਮਣੀ ਕੌਲ ਨੇ ਰੂਸੀ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਆਂਦਰੇਈ ਤਾਰਕੋਵਸਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਗਾਤਾਰ ਕਬੂਲਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੱਡੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਤਾਰਕੋਵਸਕੀ ਨੇ 'ਦਾ ਸਟਰੀਮ ਰੋਲਰ ਐਂਡ ਦਾ ਵਾਇਲਨ', 'ਆਂਦਰੇਈ ਰੂਬਲਯੋਵ', 'ਮਿਹਰ', 'ਸਟਾਕਰ' ਅਤੇ 'ਸੋਲਾਰਿਸ' ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਹੀ

ਜਾਨਦਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ।

ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀ ਕਲਾ 'ਤੇ ਤਾਰਕੋਵਸਕੀ ਅਤੇ ਰਿਤਵਿਕ ਘਟਿਕ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਲਾ ਦੇ ਪਾਰਖੂ ਅਜੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀ ਕਲਾ ਨੇ ਅਜੇ ਹੋਰ ਸਿਖਰਾਂ ਛੂਹਣੀਆਂ ਸਨ। ਸੁਭਾਗ ਗੁਪਤਾ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਹੋਣਕਾਰ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਥੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਈ।

ਸਾਲ 1980 'ਚ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ-ਪੁੱਤ੍ਰ ਫਿਲਮ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਟੈਗੋਰ ਬਿਏਟਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਵਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਕਾਫ਼ੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਟੈਗੋਰ ਬਿਏਟਰ ਵਿਚ ਉਜ਼ਬੇਕ ਬੈਲ ਨ੍ਰਿਤ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਲਿਕਾ ਪੁਖਰਾਜ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਦਾਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। 'ਉਸ ਕੀ ਰੋਟੀ' ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੀ ਚੇਤੇ ਆਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਯਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ

ਲੱਭਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਵਾਧੂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਯਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਜਿਥੇ ਵੀ ਖੜ੍ਹਦਾ, ਮੇਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝਾਂ ਬਣਿਆ ਮਾਲਕ ਸਾਰੇ ਸਾਗਰ ਦਾ। ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਮਕਾਨ, ਮਹੱਲੇਦਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਯਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਵਾਦੇ ਹੋ ਗਏ ਪੱਕੇ, ਆਖੇ ਕਰੂੰ ਗੱਦਾਰੀ ਨਾ। ਹੋਰਾਂ ਪਿਛੇ ਮੈਨੂੰ ਪਰੇ ਚਲਾ ਕੇ ਮਾਰੀ ਨਾ।

ਜਾਪੇ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਫਨਕਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਯਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਸੋਨਾ ਸਮਝ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਿੱਤਲ ਦਾ। ਸੀ ਰੱਖਦਾ ਹੇਠਾਂ ਲਾ ਨਾਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਮਿੱਤਰ ਦਾ। ਔਗੁਣ ਨੀ ਦਿਸਦਾ, ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਯਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਕਰ ਗਿਆ ਦਿਲ ਟੁਕੜੇ ਭੋਰਾ ਨਾ ਘਬਰਾਓ ਬਈ। 'ਰਾਜ' ਵਾਂਗ ਯਾਰੀ ਆਵਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਓ ਬਈ। ਚੀਮਨੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪਿਆਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਯਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ।

—ਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਟੈਫਟ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਸੁਖਬੀਰ

ਉਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਜਦ ਵੀ ਵਿਹਲ ਦੇ ਕੁਝ ਛਿਣ ਮਿਲਦੇ ਉਹ ਬਾਰੀ 'ਚੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਲਜ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਨਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਉਥੋਂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੁੰਡਿਆਂ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੂਰੀ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿਸਦੇ। ਉਂਜ ਵੀ ਉਹ ਚਿਹਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਜੋ ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸੀ।

ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਣਿਆਂ ਕੁਝ ਹੀ ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੀ ਕੋਰਨਰ ਨਾਂ ਸੀ ਉਸ ਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਵੇਖਣ ਤੇ ਅਜੀਬ ਜਿਹੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਸੀ ਉਸ ਦੀ। ਵੇਖ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਜਰੂਰ ਦਿਲ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਏ। ਤੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਹੱਪਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ। ਉਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਇਹ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਆਦਮੀ ਚਹੁੱ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੱਥ ਖੋਲ੍ਹੀ ਦਾ ਪਰਦਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਦਿਸਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਪਰਦੇ ਸਦਕਾ ਕੰਧ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਮਿਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕੰਧ ਦੀ ਸਤਹਿ ਰੇਤ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰਤੀਬ ਦੇ ਸਿੱਪੀਆਂ ਸੰਖ ਤੇ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਪੱਥਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕੰਧ ਤੇ ਛੇ ਫੁਟ ਚੌੜਾ ਇੱਕ ਚਿੱਤਰ ਟੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸਾਵੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿਨੱਕਰੀਆਂ ਤੇ ਚੌਰਸ ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰ।

ਚੌਥੀ ਕੰਧ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਚੌਰਸ ਬਾਰੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੂਹਾ ਸੀ। ਪੂਰੀ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਕੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਬੂਹਾ ਵੀ ਕੱਚ ਦਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਬੈਰਾ ਸੀ। ਸਲੀਮ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ। ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਲ ਛੇ ਹੀ ਮੇਜ਼ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਲਕ ਨੇ ਇਕੋ ਬੈਰਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਉਥੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਧਾਰਨ ਹੋਟਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਉਥੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦੁਗਣੇ-ਤਿਗਣੇ ਭਾਅ ਸਨ। ਚਾਹ-ਕਾਫ਼ੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਸਮੇਸੇ ਤੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਿਅਲਟੀ ਸੀ।

ਸਲੀਮ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹਾ ਬਾਰੀ ਦੇ ਕੱਚ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੜਕ ਤੇ ਚਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦਿਸੀਆਂ। ਉਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਥੇ ਆਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਚਾਰੇ ਕੁੜੀਆਂ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਇਕ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਈਆਂ। ਸਲੀਮ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਚਾਰ ਗਲਾਸ ਟ੍ਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਗਿਲਾਸ ਚਹੁੱਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੜੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖੇ ਜਿਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ-ਲਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਪੀਓ, ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਜਿਸ ਸੁਹਜ-ਸਵਾਦ ਨਾਲ ਉਹ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਸੁਹਜ-ਸਵਾਦ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਉਸ ਲਈ ਬੈਰਾ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਬੈਰਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਲੀਕਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਗਾਹਕ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਅਸਰ ਪਏ ਤੇ ਉਹ ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੈਰਿਆਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੇ

ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਰਤਾ ਚੰਗੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਲੀਮ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਕੁਝ ਠਹਿਰ ਕੇ ਹੀ ਆਰਡਰ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਹੁਣ ਉਹ ਬਾਰੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ। ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਲ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਕੁੜੀ ਗੁਜਰਾਤਣ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਓਨਾ ਸੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਫੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਜਿਸਮ ਸੀ। ਲਿਬਾਸ ਤੋਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਆਉਣ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹੀ ਬਿਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਉਸ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਬੈਠੀ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬਣ ਸੀ। ਠੰਢਾ ਤੇ ਸਖਤ ਕਿਸਮ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਪਤਲੇ-ਪਤਲੇ ਬੁੱਲ੍ਹ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪੀਚੇ ਹੋਏ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਲ ਕਿਸੇ ਹਕਾਰਤ ਨਾਲ ਵੇਖਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੋਹਣਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸੁਹਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਕਣੀ ਚਿੱਟੀ ਲੋਕਤ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਤੀਜੀ ਐਂਗਲੋ ਇੰਡੀਅਨ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਵਲ ਸੀ ਤੇ ਪਿੱਠ ਸਲੀਮ ਵਲ। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕੱਦ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਪਤਲੀ ਲੰਮੀ ਧੌਣ। ਉਸ ਨੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲਾ ਫ਼ਰਾਕ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫ਼ਰਾਕ ਦਾ ਕਿਸ਼ਤੀਨੁਮਾ ਕਿਸਮ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਗਲਮਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੱਕ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ।

ਚੌਥੀ ਕੁੜੀ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਥੇ ਆਈ ਸੀ। ਜਦ ਵੀ ਸਲੀਮ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਕੁੜੀ 'ਤੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੀ। ਪਰ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗੱਲ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਹੀ। ਕਣਕ-ਵੰਨਾ ਰੰਗ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼। ਉਸ ਨੇ ਵਾਲਿਲ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਵਾਲਿਲ ਦਾ ਹੀ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਚਿੱਟਾ ਬਲਾਉਜ਼ ਸੀ ਉਸ ਦਾ। ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਰੁਮਾਲ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਚੀਰੀ ਤੇ ਲਪੇਟ ਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਂ, ਸਲੀਮ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਖਾਸ ਗੱਲ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚ। ਕੁੜੀ ਰੁਮਾਲ ਵਲੋਂ ਬੇਧਿਆਨ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੁਸਕਰਾ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਲਿਟ ਉਡੀ ਤਾਂ ਸਲੀਮ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਉਪਰ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਫੁਲਬਹਿਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਦਾਗ਼ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਢਿਲੇ ਜਿਹੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲਿਟਾਂ ਉਸ ਦਾਗ਼ ਤੇ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਲਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਟਕ ਆਈਆਂ ਹੋਣ। ਦਾਗ਼ ਨੂੰ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਢਕਣ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਹਾਂ ਸਲੀਮ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਖਾਸ ਗੱਲ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚ। ਕੁੜੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਤਾਜ਼ਗੀ ਸੀ-ਲੂਣੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਤੇ ਸਵੇਂ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਭਾਵ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਂ, ਇਹ ਇਕ ਹੋਰ ਖਾਸ ਗੱਲ ਏ, ਸਲੀਮ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਜੋ ...।

ਇਕ ਅਧਧੜ੍ਹ ਉਮਰ ਦਾ ਜੋੜਾ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਸਲੀਮ ਆਰਡਰ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਜਦ ਇਕ ਦੂਜੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਬੰਦਾ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਮੇਜ਼

ਟਿੱਪ

ਸਾਹਿਤਕ-ਬੌਧਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਦਾ ਮੁਕਾਮ ਬੜਾ ਉਚਾ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਹਰ ਰਚਨਾ-ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਕਵਿਤਾ ਹੈ, ਨਾਵਲ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ, ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੌਧਿਕ ਛੋਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਿਹਨ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਟਕੋਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਚੱਕੀਰਾਹਾ ਆਪਣੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਛੈਣੀ ਅਤੇ ਹਥੌੜੀ ਨਾਲ ਠੁੱਕ-ਠੁੱਕ ਕਰਦਾ, ਪੂਰੀ ਰਿਦਮ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਗਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਅਤੇ ਸੁਰ ਸੁਖਬੀਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਉਹਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਲੱਛਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ 'ਟਿੱਪ' ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕੈਨਵਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚਿੱਤਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ, ਪਰਿਵਾਰਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਵੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦਾ ਕਿਤੇ ਲੈ ਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਜਿਹਨੂੰ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਵੀ ਉਤਨਾ ਹੀ ਸ਼ੌਕ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਬੁਰਸ਼ ਵਾਂਗ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬੁਰਸ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਕੋਈ ਚਿੱਤਰ ਵਾਹ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

‘ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਲੀਮ ਉਧਰ ਗਿਆ। ਸੱਤਰ ਪੈਸੇ ਦਾ ਬਿੱਲ ਸੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਤੀਹ ਪੈਸੇ ਉਹ ਟਿੱਪ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੀਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਟਿੱਪ ਪਾ ਕੇ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਚੁਟਕੀ ਵਜਾ ਕੇ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਉਸੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ “ਅਜ ਕੀ ਖੁਆਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਏ?”

“ਅੱਜ ਮੈਂ ਮੇਥੀ ਦੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹਾਂਗਾ।” ਸਲੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ। “ਮੇਥੀ ਦੇ ਪਕੌੜੇ।” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਜੀ ਹਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।”

“ਸੋ?” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀ ਹੋਵੇ।

ਪੰਜਾਬਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਨੱਕ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਐਂਗਲੋ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁੜੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਭਾਵ ਆਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੇਥੀ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਖਾਧੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਲੀਮ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਵੇਖਿਆ। ਮੇਥੀ ਦੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲੀਮ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋਈ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਜਿਹਾ ਬੈਰਾ ਲੱਗਾ। ਦੂਜੇ ਹੀ ਬਿੰਦ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਤੇ ਉਸ “ਸੋ?” ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਅਜਿਹੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ।”

“ਤਾਂ ਠੀਕ ਏ,” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮੇਥੀ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਹੀ ਸਹੀ।” “ਸ਼ੁਕਰੀਆ,” ਸਲੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਲਈ ਹਾਲੀ ਤੀਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ। ਸਲੀਮ ਪਰਦੇ ਦੇ ਪਿਛੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਰੈਤਤੋਰਾਂ ਦਾ ਕਿਚਨ ਹੋਵੇਗਾ ਉਥੇ। ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਇਕ ਪੂਰੀ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਉਸ ਕੰਧ ਤੇ ਜਿਸ ਤੇ ਕਿੱਲਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਤੇ ਜਿਸ ‘ਚੋਂ ਇਕ ਬੂਹਾ ਰਸੋਈ ਵਲ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਸੀ-ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰ ਵੱਖਰੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦਾ ਪਰਦਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ।

ਬਾਕੀ ਤਿੰਨੋਂ ਕੁੜੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਰੁਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅਖੀਰ, ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਵੀ ਪਰਦੇ ਵਲੋਂ ਨਜ਼ਰ ਹਟਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਉਸ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਸਲੀਮ ਪਕੌੜੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਉਹ ਮਹਿਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਪਲੇਟ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੱਖੀ, ਫੇਰ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਚਾਰ ਪਲੇਟਾਂ ਚਹੁੱਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰ ਹੋਰ ਛੋਟੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚਟਣੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਚਾਰ ਕਾਂਟੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਸਲੀਮ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫੁਰਤੀ ਸੀ, ਸਲੀਕਾ ਸੀ, ਸਫਾਈ ਸੀ। ਵੇਖਦਿਆਂ-ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਲੀਮ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਬੜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਸਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੇ ਚਾਰ ਹੋਰ

ਗਲਾਸ ਤੇ ਸੌਸ ਦੀ ਬੋਤਲ ਰੱਖ ਗਿਆ।

ਕੁੜੀਆਂ ਪਕੌੜੇ ਖਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਸਲੀਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਖਲੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਇਕ ਪਕੌੜਾ ਚੁਕਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤੇ ਇਕ ਉਂਗਲ ਵਿਚਕਾਰ ਇੰਜ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਬਿੱਛੂ ਜਾਂ ਕੋਕੜਾ ਹੋਵੇ। ਤਦ ਉਹ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੇ ਕਾਂਟੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਚਟਣੀ ਤੇ ਸੌਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ‘ਤੇ ਪਾਉਂਦੀ ਇਕ ਦੇ ਬਿੰਦ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਤੇ ਫੇਰ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈਂਦੀ। ਪੰਜਾਬਣ ਕੁੜੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਨੱਕ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਖਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜਿਸ ਬੇਢੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਂਟਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ‘ਤੇ ਸਲੀਮ ਨੇ ਨੱਕ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੀ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਘਬਰਾਹਟ ਹੋਈ। ਦੂਜੇ ਹੀ ਬਿੰਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਰਖਿਆ ਤੌਲੀਆ ਲਾਹਿਆ, ਰੁਕ ਸਿਰ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਉਸੇ ਬਿੰਦ ਫੇਰ ਲਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਫੜੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾਏ ਤੇ ਪੁੱਛੇ “ਫੁਰਮਾਓ, ਹੋਰ ਕੀ ਲਿਆਵਾਂ?” ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਕਰੇ। ਪਰ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਧਰੋਂ ਨਜ਼ਰ ਹਟਾ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਕੌੜਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਈਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਧਰ ਵੇਖਿਆ। ਐਂਗਲੋ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁੜੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, “ਮੇਥੀ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨੇ।”

“ਪਰ ਕੌੜੇ ਨੇ,” ਪੰਜਾਬਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਭੈੜਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਇਸ ਕਤੱਤਣ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਵਾਦ ਏ।” ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਜਾਂ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੌੜੀ ਜਾਂ ਤਿੱਖੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਹਰੀ ਮਿਰਚ ਦਾ।”

“ਹਰੀ ਮਿਰਚ ਯਾਨਿ ਸਾਡੀ ਪੋਇਟਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ!” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਠਹਾਕਾ ਮਾਰਿਆ। ਬਾਪ ਰੇ ਕਿੰਨੇ ਤਿੱਖੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਏ! ਜੇ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰੇਗਾ ਉਮਰ ਭਰ ਸੀ-ਸੀ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।”

ਬਾਕੀ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਹੱਸੀਆਂ।

“ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਆਹ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਨਰਮ ਪੈ ਜਾਏ,” ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਪਕੌੜੇ ਮੁੱਕਣ ‘ਤੇ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਸਲੀਮ ਮੇਜ਼ ਵਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਮੇਥੀ ਦੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦਾਦ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਏ।”

“ਸ਼ੁਕਰੀਆ,” ਸਲੀਮ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਿਆ।

“ਤਾਂ ਹੋਰ ਮੰਗਾਏ ਜਾਣ?” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ,” ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼?”

“ਹੋਰ? - ਹੋਰ ਸਮੇਸਿਆਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਚਿਰ ਰੁਕਣਾ ਪਏਗਾ। ਤਾਜ਼ਾ ਬਣ ਰਹੇ ਨੇ।”

“ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੇਹੀਆਂ ਨੇ ਕੀ?” ਪੰਜਾਬਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ,” ਸਲੀਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਲਖੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦਿਆਂ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਬੇਹੀ ਤਾਂ ਇਸ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।”

“ਤਾਂ ਜੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹੋ?”

“ਸੁੱਟਣ ਲਾਇਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਚਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ।”

“ਬੇਰ, ਦੇਰ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ,” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸਮੇਸੇ ਹੀ ਆਉਣ ਤੇ ਨਾਲ ਚਾਹ।”

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਜਰਾਤਣ ਤੇ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਹੀ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਸਲੀਮ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸਹੇਲੀ ਬਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਕੁੜੀ ਉਸ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਬਣਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੀ। ਆਖਰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਦੇਸਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀ? ਸਲੀਮ ਨੇ

ਸੋਚਿਆ। ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਦਮ ਵੱਖਰੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਫੇਰ ਵੀ, ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗਲਾਸ ਲਿਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਵਲ ਮੂੰਹ ਚੁਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਅੱਜ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ?”

“ਅੱਜ ਗੋਭੀ ਦੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹਾਂਗਾ।”

“ਮੇਥੀ ਦੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?” ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਲਿਆ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਜੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਸੁਆਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ।”

“ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਗਿਆ ਏ”, ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ। “ਸੋ ਗੋਭੀ ਦੇ ਹੀ ਲਿਆਉਣੇ। ਤੇ ਹਾਂ? ਕੋਲਿਆਂ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਕੀ?”

“ਕੋਲਿਆਂ ਦੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਕਦੇ।” ਸਲੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਤਾਂ ਕਦੇ ਕੋਲਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਬਣਾਓ।”

ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਇਕ ਬਿੰਦ ਚੁੱਪ ਰਹੀ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਇਸ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਕੌਣ ਏ?”

ਸਲੀਮ ਨੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ।

“ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੁਹਜ-ਸਵਾਦ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਬਣਾਇਆ ਏ।” ਉਸ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵੀ।

“ਬੇਸ਼ਕ,” ਸਲੀਮ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ। “ਹਰ ਚੀਜ਼ ’ਚੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸੁਹਜ-ਸਵਾਦ ਝਲਕਦਾ ਏ, ਫਰਨਿਸ਼ਿੰਗ ’ਚੋਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ’ਚੋਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ -ਉਹ ਚਾਣਚੱਕ ਰੁਕੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਸੀ, “ਬੈਰੇ ’ਚੋਂ ਵੀ।” ਅਜਿਹਾ ਸਲੀਮ ਦਾ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੋਟਲ ਦੇ ਬੈਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਾ ਕਿਉਂ ਹੈ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਕਦ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ?”

“ਜਦ ਤੋਂ ਇਹ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਏ,” ਸਲੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ ਤਦ ਤੋਂ ਹੀ ਏ,” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਫੇਰ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਸ਼ੁਗਲ ਸੀ?”

ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੰਕੋਚ ਹੋਇਆ। “ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸਾਂ,” ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਕੋਹੀ ਨੌਕਰੀ?”

“ਬਸ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਮਝੋ। ਉੱਜ...।”

ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ।

“ਉੱਜ,” ਸਲੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਮੈਂ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਂਕ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ।”

“ਕੀ?” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਇਹੋ ਅਫਸਾਨੇ ਵਗੈਰਾ।”

“ਮਤਲਬ?” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਅਫਸਾਨੇ ਲਫਜ਼ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕੀ।

“ਸਟੋਰੀਜ਼,” ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ।

“ਅਜੀਬ ਏ।” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਭਾਵ ਆਇਆ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਸਲੀਮ ਵਲ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮਿਸਟਰੀ ਸਟੋਰੀਜ਼?”

“ਨਹੀਂ ਸੋਸ਼ਲ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ।” ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਜਾਸੂਸੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮਾਜਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ।

“ਕਿੱਥੇ ਛਪਦੀਆਂ ਨੇ?” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ’ਤੇ ਹਾਲੀ ਵੀ ਉਹੋ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ।

ਸਲੀਮ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ’ਤੇ ਸੰਕੋਚ ਆਇਆ। “ਦਰਅਸਲ, ਹਾਲੀ ਤੀਕ ਕਿਤੇ ਛਪੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਛਪ ਨਹੀਂ ਸਕੀਆਂ।

ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤਲਾ ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਭਾਵ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।

“ਕੁਲ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਅਫਸਾਨੇ ਲਿਖੇ ਨੇ?” ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਹੋ ਕੋਈ ਬਾਰਾਂ-ਚੌਦਾਂ। ਉੱਜ ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ’ਚੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਅਫਸਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਇਕ ਨਾਵਲਿਟ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।”

“ਕੀ ਥੀਮ ਏ ਉਸ ਦਾ?”

ਸਲੀਮ ਨੇ ਇਕ ਬਿੰਦ ਸੋਚਿਆ, “ਉਹ ਇਕ ਬੱਚੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਮਾਂ ਕੱਲੀ ਏ ਯਾਨਿ ਉਸ ਦਾ ਖਾਵੰਦ ਨਹੀਂ ਏ ਤੇ ਪਾਗਲ ਏ ਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਲ-ਪੋਸ ਰਹੀ ਏ। ਫੇਰ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਵੱਜਦੀ ਏ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਾਗਲਪਨ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਤਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਾਇਆ ਬੱਚਾ ਲੱਗਦਾ ਏ।

....ਅਖੀਰ ਉਹ ਬੱਚਾ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਤੇ ਘਰੋਂ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਨਿਕਲਦਾ ਏ ਤੇ ਭਟਕਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ’ਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਏ। ਉਥੇ ਇਕ ਕੁੜੀ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ’ਚ ਇੰਜ ਆਉਂਦੀ ਏ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖੁਆਬ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਡਰਦਾ ਏ ਕਿ ਉਹ ਖੁਆਬ ਗਾਇਬ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਡਰਦਾ ਏ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਹ ਖੁਆਬ ਹਕੀਕਤ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ...।”

“ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਏ?”

“ਉੱਜ ਤਾਂ ਦੋ ਵਾਰ ਪੂਰਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਏ, ਪਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।”

“ਚੰਗਾ, ਤਾਂ ਹੁਣ ਪਕੌੜੇ ਆਉਣ,”

ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ।

ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਟੁਕ ਕੇ ਪਕੌੜੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਸਲੀਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਸਲੀਮ ਦਾ ਬੈਰਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਜਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਏ ਕਿ ਲੇਖਕ ਹੋਣਾ ਤੇ ਨਾਲ ਬੈਰੇ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਏ ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ। ਆਮ ਬੈਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਏ।

ਸਲੀਮ ਪਕੌੜੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਪਲੇਟ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਖਾਲੀ ਪਲੇਟਾਂ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਦੋਵਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਤੇ ਫੇਰ ਚਟਣੀ ਵਾਲੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਵੀ ਰੱਖੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਬਕਿਆ ਜਿਵੇਂ ਗਲਤੀ ਕਰ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਚਟਣੀ ਵਾਲੀ ਪਲੇਟ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਪਲੇਟ ਚੁੱਕ ਕੇ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ।

ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਆਈ। ਫੇਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚਟਣੀ ਏ, ਜੋ ਪਲੇਟਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ?”

“ਨਹੀਂ ਚਟਣੀ ਤਾਂ ਇਕੋ ਕਿਸਮ ਦੀ ਏ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ,” ਸਲੀਮ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਵਲ ਸੈਣਤ ਕੀਤੀ, “ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਡਬਲ ਚਟਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਡਬਲ ਚਟਣੀ ਵਾਲੀ ਪਲੇਟ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।”

“ਬੈਕ ਯੂ।” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਬਹੁਤ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਏ ਤੇਰਾ।” ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਸਲੀਮ ਦੇ ਜਾਣ ’ਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਧੀਆ ਟਿੱਪ ਦਿਆ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।”

“ਤਾਂ ਹੀ।”

ਸਲੀਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਕੁਝ ਪਰੇ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ ਪਰ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਹਰ ਵਾਰ ਗੱਲ ਟੁਕ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ-ਖਾਸ ਕਰ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ-ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਬੈਰਾ ਨਹੀਂ,

ਅਫਸਾਨਾ-ਨਿਗਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਮਾਣ ਮਹਸੂਸ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ਕਈ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਦੀਬਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਰਿਆਂ ਜਾਂ ਨੌਕਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦੀਬ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਅਦੀਬ ਬਣਾ ਜਾਵਾਂ। ਤਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਕੁੜੀ ਮੇਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਧੜ੍ਹੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਏ ਕਿ ਕਦੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਬੈਰੇ ਦੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਤਦ ਇਹ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕਦੇ ਇਸ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਪਕੌੜੇ ਖਾਧੇ ਸਨ ਤੇ ਚਾਹ ਪੀਤੀ ਸੀ। ਉੱਜ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਮੇਰੇ ਅਦੀਬ ਹੋਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਏ। ਤਦੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਏ। ਮੌਕਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਏ, ਕਿੱਥੇ

ਰਹਿੰਦੀ ਏ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ੌਂਕ ਰੱਖਦੀ ਏ? ਕਿਤੇ ਇਹ ਡਬਲ ਚਟਣੀ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਫੁੱਲੀ ਹੋਈ ਗੁਜਰਾਤਣ ਅੱਜ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਗੁਜਰਾਤਣ ਸਿਰਫ਼ ਜਿਸਮ ਦੀ ਹੀ ਮੋਟੀ ਨਹੀਂ, ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵੀ ਮੋਟੀ ਏ।...

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਟਕੀ ਵਜਾ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ’ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਕੀ ਜੀਭ ਨਹੀਂ ਏ ਮੂੰਹ ਵਿਚ? ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ। ਉੱਜ ਤਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਏ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਚੁਟਕੀ ਵਜਾਉਂਦੀ ਏ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਹੋਵਾਂ ਜਾਂ ਫੇਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਬੈਰਾ ਹੋਵਾਂ।

ਉਹ ਮੇਜ਼ ਕੋਲ ਖਲੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਚਾਹ ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਛੇਤੀ।”

ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਚਾਹ ਲੈਣ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦੋ ਦਿਨ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਛੁੱਟੀ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਤਾਂ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਸੁੰਨਾ-ਸੁੰਨਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਖਾਸ ਸੁੰਨਾ ਉਸ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਰਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਹੀ ਆਈ ਲੱਗਦੀ ਏ, ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ। ਘੱਟ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਏ, ਪਰ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਵਿਚ ਕਹਿ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਏ। ਸਉਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹੁਸਨ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਆਪਣੀ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਗੋਰੇ-ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਲੱਗਦਾ ਏ। ਕੁਝ ਹਕੀਕਤਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਖੁਆਬ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਖੁਆਬ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਹੁਣ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ ਏਨਾ ਪਸੰਦ ਏ, ਉਸ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦਾਦ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਏ। ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ’ਚੋਂ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਝਲਕਦੀ ਏ ਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸਾਦਗੀ ਜਿਸ ਤੇ ਆਦਮੀ

ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੇ ਸਲੀਮ ਉਹੀ ਸੁੰਵ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠਾ।

ਉਸ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਮਰਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹਾ ਹੁੰਮ ਭਰਿਆ ਕਮਰਾ ਸੀ। ਕਮਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੋਠੜੀ ਸੀ। ਪਰ ਸਲੀਮ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਕਮਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵਿਚ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰੈਸਤੋਰਾਂ ’ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੇ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਮਰੇ ’ਚੋਂ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ’ਤੇ ਹੁੰਦਾ। ਕਦੇ ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੋਚਦਾ, ਕਿਤੇ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਰੰਗ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਾਸ਼ ਕਿਤੇ ਇਸ ਦੀ

ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵੱਲ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਲੀਮ ਤੁਬਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁੜੀਆਂ ’ਚੋਂ ਇਕ ਤਾਂ ਉਹੋ ਪੰਜਾਬਣ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਸੀ।

ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਤੇ ਸਲੀਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਰ ਗਿਆ ਤੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਬੋਝਲ ਬਣ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗਲਾਸ ਲਿਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਿੰਮ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਆਏਗੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਪਿੱਛੇ ਰੁਕ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਸੋ ਉਹ ਬਾਰੀ ’ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸੜਕ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਦੀ ਚੁਟਕੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰਹੀ-ਸਹੀ ਆਸ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਆਰਡਰ ਲੈਣ ਉਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਵੱਲ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਉਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਗੁਜਰਾਤੀ ਕੁੜੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਨਾ ਹੀ ਗੁਜਰਾਤੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁੱਛਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਸਲੀਮ ਦੇ ਦਿਲ ’ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਅੱਜ ਖਾਸ ਤੌਰ ’ਤੇ ਕੋਲਿਆਂ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਦੇ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਂਡਿਆਂ ਦੇ ਸੈਂਡਵਿਚ ਤੇ ਚਾਹ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਲੀਮ ਆਰਡਰ ਲੈ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕਹੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਸੈਂਡਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦ ਉਹ ਚਾਹ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਮੇਜ਼ ’ਤੇ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਹਾਲ ਏ ‘ਫ਼ਸਾਨਿਆਂ ਦਾ?’”

“ਠੀਕ ਏ,” ਸਲੀਮ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹਾ ਕਿਹਾ।

“ਗੁੱਡ!” ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਕੱਪਾਂ ਵਿਚ ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੀ।

ਚਾਹ ਪੀਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਿਲ ਮੰਗਵਾਇਆ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਠ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਬਿੱਲ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ’ਚੋਂ ਜੋ ਪੈਸੇ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ’ਤੇ ਰੋਅਬ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਛੱਡੇ ਸਨ, ਉਹ ਟਿੱਪ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ ਉਹ ਕੁਝ ਘਟੀ।

ਪਰ ਉਹ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਈ? ਸਲੀਮ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਤੇ ਸਰਸਰੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਬਾਰੀ ’ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਭਲਕੇ ਆਏ। ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦੇ ਕਦੇ ਨਾ ਆਏ। ਪਰ ਕੋਲਿਆਂ ਦੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਕੇ ਗਈ ਏ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਏਗੀ। ਉੱਜ ਜੇ ਨਾ ਆਈ ਤਾਂ? ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁੰਨੀ ਜਿਹੀ ਲੱਗਦੀ ਏ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁੰਨੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇਗੀ। ਕੁਝ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਹਿਸਾਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ’ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਖਾਲੀ ਬਣਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਸਲੀਮ ਹੁਣ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ, ਦੁਪਹਿਰ ਹੋ ਜਾਏ ਤੇ ਤਦ-ਤਦ ਮੁਮਕਿਨ ਏ ਕਿ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਇਥੇ ਆਏ ਤੇ -

ਚਾਣਚੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ’ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਯਕੀਨ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਹਾਂ, ਉਹੀ ਏ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚਮਕੀਆਂ ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ’ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ’ਤੇ ਵੀ ਘੜੀ ਵੇਖੀ ਸੀ ਤੇ ਮੇਜ਼ ’ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਘੜੀ ਵੇਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸਲੀਮ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ।

ਸਲੀਮ ਟੁੱਟੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਰੱਖੀ ਉਸ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਗਲਾਸ ਮੇਜ਼ ’ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਨਿੰਮ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਆਈ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਕੁੜੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਘੜੀ ਵੇਖੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਆ। ਸਲੀਮ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ ਆਰਡਰ ਲੈਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰੇ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 'ਤੇ)

ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਤੇ ਸਲੀਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਰ ਗਿਆ ਤੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਬੋਝਲ ਬਣ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗਲਾਸ ਲਿਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਿੰਮ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਆਏਗੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਪਿੱਛੇ ਰੁਕ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਸੋ ਉਹ ਬਾਰੀ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸੜਕ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤਣ ਕੁੜੀ ਦੀ ਚੁਟਕੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰਹੀ-ਸਹੀ ਆਸ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਆਰਡਰ ਲੈਣ ਉਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਵੱਲ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਉਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਗੁਜਰਾਤੀ ਕੁੜੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਨਾ ਹੀ ਗੁਜਰਾਤੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁੱਛਿਆ।

ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਨਾ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ

"ਇਹਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ, ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਨਿੱਤ ਫਾਕੇ ਕੱਟਦੇ ਆਂ, ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਇਆ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਪਈ ਬਲੂਰ ਵਿਲਕਦੇ ਆ, ਮਣ-ਮਣ ਅੰਨ ਦੇ ਦਈਏ, ਹਿਸਾਬ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਜਾਉ। ਅੱਖੇ ਬੋਲੇ ਕੀਤੀ ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਭੁੱਲਦਾ? ਅਖੇ, ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਣਾ, ਸਾਲਾ ਰੱਬ, ਨਿਰਾ ਜੱਬੂ। ਹੋਬੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਫਰਿਆਦ ਨਾ ਸੁਣੇ? ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜਾਲਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਈ ਚੰਗੇ..." ਭਾਈਏ ਨੇ ਮਨ ਦੀ ਭੜਾਸ ਕੱਢਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਦੋ-ਟੁੱਕ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ

ਧੁੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲ ਦੌੜ-ਦੌੜ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਘੇਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੁਪਹਿਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛਟਣ ਦਾ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਠੰਢੀ-ਯੱਖ ਵਗਦੀ ਹਵਾ ਕਾਰਨ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਨਿਆਣੇ ਅਜੇ ਵੀ ਠੁਰ-ਠੁਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਫਰੀਹ (ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਜੀ ਘੰਟੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹੱਕੇ-ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ। ਮੇਰੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਆਪਣੀ ਡਾਕ-ਬੈਲੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਲਿਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਬੇਵਕਤੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਂ ਹੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਾਲਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਜੁੜੀ ਹੋਵੇ। ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਚੇਤ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਸਾਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਏ, "ਬੜੇ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਦੱਸ ਰਿਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਲਾਲ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜੀ ਕੱਲ੍ਹ (10 ਜਨਵਰੀ, 1966) ਤਾਸ਼ਕੰਦ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬੋੜਾ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਹਨ।"

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ-ਆਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਵਗਦੇ ਠੱਕੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਠੰਢੀ ਧੁੰਦ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪਰਤ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਬੇਹਰਕਤ ਖੜ੍ਹੇ ਬੁੱਤ ਲਗਦੇ ਸਨ।

ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ, "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜੀ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਵਾਰਾਨਸੀ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਤਰ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸਤੀ ਰਾਹੀਂ ਦੂਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਭਾਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਾਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਉਹ ਕਈ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਰਹੇ। ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਨਾਹਰਾ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਲਾਵਾਂਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ-ਜੈ ਜਵਾਨ ਜੈ ਕਿਸਾਨ", ਸ੍ਰੀ ਲਾਲ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਮਰ ਰਹੇ।"

ਹਾਜ਼ਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਤੇ ਭੈਣ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਨਾਹਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਠਾਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਲਾਰੀਆਂ। ਫਿਰ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਸਲਾਹ ਵਰਗਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ, "ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਦੇ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੋਨ ਰਖਾਂਗੇ!"

ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ-ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਾਸਟਰ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ 'ਵਿਸ਼ਰਾਮ' ਆਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸੋਗ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨੀ। ਭਰਿਆ ਸਕੂਲ ਪਲ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਝੋਲੇ-ਛੱਟੀਆਂ ਚੁੱਕੀ ਦੌੜਦੇ ਇਉਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਜੇਲ੍ਹਖਾਨੇ ਤੋਂ ਛੁੱਟੇ ਕੈਦੀ; ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪਿੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਛੁੱਟੀ ਵਕਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਦੌੜੇ ਸਨ।

ਖ਼ੈਰ, ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਤੁਰਿਆ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਕੋਲ ਪੈਸਿਆਂ ਖੁਣੇ ਕਿਸਤੀ ਰਾਹੀਂ ਨਦੀ ਨਾ ਪਾਰ

ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖਿਆਲ ਆਇਆ, 'ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਤ ਦਾ ਮਿਹਨਾ ਮਾਰਦੇ ਆ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਕਿਹੜਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ। ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ-ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਭਾਈਆ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਹਨ; ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਕੋਲ ਤਾਂ ਉਹ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਦੌਰਾਨ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਇਥੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।'

ਘਰ ਦਾ ਸਰਦਲ ਟੱਪਦਿਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਮਾਲ ਗੱਡੀ ਥਾਂ ਹੀ ਰੁਕ ਗਈ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਣ ਆਈ ਹੋਈ ਮੇਰੀ ਕਰਮੀ ਭੂਆ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਲਾਲ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚਿਰਕੋਈ ਹੰਝੂ ਵਹਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ। ਭੂਆ ਦੁਪੱਟੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਦੀ ਬੋਲੀ, 'ਰੱਬ ਉਹ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਬੈਰੀ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਨਾ ਦਖਾਲੇ-ਮਾਂਮਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਆਂ ਅਰਗੇ ਪੁੱਤ ਮਾਰਤੇ। ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋਧੀਆਂ ਬੱਢਾਂ ਤੀਆਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕੇ ਖੂਹਾਂ 'ਚ ਸਿੱਟਤਾ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇਂਦੀਆਂ।

ਭੂਆ ਨੇ ਫਿਰ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝੀਆਂ ਤੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ, 'ਸਾਡੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਕਈ ਬੰਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਮਰ-ਖਪ ਗਏ। ਲੋਥਾਂ ਦੇ ਦੇਖੇ ਢੇਰ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਮੋਹਰੇ ਆਉਂਦੇ ਆ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਬੀ ਨੀਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ... ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਵਸਦੇ-ਰਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕਿੱਦਾਂ ਪਾਣੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਹਦਾ ਕਈ ਚਿੱਤ-ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿੱਜ ਹੋਣਾ ਨਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਦਾ, ਨਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਏਦਾਂ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ...।'

ਭੂਆ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਜ਼ਾਰੋਜ਼ਾਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਵੀ ਭੁੱਬਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭੂਆ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਪਏ ਟੱਕ ਅਜੇ ਅੱਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਲ ਉਹਨੂੰ ਜਦੋਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿੱਸ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ, ਤੇ ਭੂਆ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, "ਬੀਬੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ-ਜੇ ਕਿਸਮਤ 'ਚ ਲਿਖਿਆ, ਉਹ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ..."

"ਜਦੋਂ ਆਉਨੀ ਆਂ, ਏਹੋ ਝੋਰਾ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਨੀ ਆਂ-ਤੂੰ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾ ਪਈ ਤੇਰਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।" ਦਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪੀ ਤੋਤੀ।

"ਮੈਂ ਰੋਨੀ ਆਂ ਪਈ ਹਿੰਦਸਤਾਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਰਾਜ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਰਹਿਣ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਾ' ਵੱਸਣ ਦੇਣ। ਇਕ-ਦੂਏ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲਈਏ ਆ ਲੜਾਈ ਛੇਤ ਕੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਂਮਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਇਸ ਕਲਹਿਣੀ ਕਲਾ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸੁੱਖਾਂ ਸੁਖਦੀ ਰਹੀ, ਪਈ ਮੇਰਾ ਭਰਾ-ਭਤੀਜਾ (ਮੇਰਾ ਤਾਇਆ ਦੀਵਾਨ ਚੰਦ ਤੇ ਵੱਡੇ ਤਾਏ ਦਾ ਪੁੱਤ ਮੋਹਨ ਲਾਲ) ਸੁੱਖ-ਸੁਖੀਲੀ ਨਾ' ਘਰ ਮੁੜ ਆਉਣ। ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਪਈ ਲੜਾਈ (ਸਤੰਬਰ, 1965 ਦੀ ਜੰਗ) ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ।" ਭੂਆ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਥਾਣੀਂ ਪਰਲ-ਪਰਲ ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਭਾਰੀ ਹੋਈ ਜ਼ੁਬਾਨ ਕਾਰਨ ਮਰਾ ਮਨ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਰ ਆਇਆ।

ਏਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈਏ ਨੇ ਬੋੜਾ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਕੇ ਦਲਾਨ ਦਾ ਬੂਹਾ ਲੰਘਦਿਆਂ ਆਏ ਦਾ ਬੋਰਾ ਦੁਵੱਲਿਓਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜ ਕੇ ਭੁੰਜੇ ਰੱਖਿਆ ਜੋ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ 'ਤੇ ਭੋਗਪੁਰ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਉਹਨੇ ਲੱਸੀ ਗਟਗਟ ਚਾੜ੍ਹਨ ਮਗਰੋਂ ਖਾਲੀ ਗਲਾਸ ਮਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮਰ ਜਾਣਾ ਦੁਨੀਆ ਨੇ ਲੜ-ਭਿੜ ਕੇ, ਕੁਛ ਹਮਲਿਆਂ (1947 ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵੰਡ ਵੀ ਹੋਈ) 'ਚ ਮਰ ਗਏ, ਕੁਛ ਪਲੇਗ

ਨਾ' ਮਰ ਗਏ। ਕੁਛ ਹਾਅ ਲੜਾਈ 'ਚ ਮਰ ਗਏ, ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ-ਖੁੰਹਦੇ ਪਰ੍ਹੂ ਦੀ ਪਈਊ ਔੜ-ਸੋਕੇ ਨਾ' ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਜਾਣੇ ਆ। ਖੂਹਾਂ ਦੇ ਤਲੇ ਸੁੱਕ ਗਏ। ਫਸਲਾਂ ਨੇ ਝਾੜ ਕੀ ਦੇਣਾ।"

ਘਰ ਬੈਠੇ ਦੀ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਨਬੀਏ ਅਰਾਈ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਵਕਤ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਚਲਾ ਗਿਆ) ਦੇ ਅੰਬ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਅੰਦਰ ਗਈ। ਨਿੱਤਰੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਗੋਲ ਚੱਕ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਚੌੜੀ ਚਿਣਾਈ ਦਿਸਣ ਲੱਗੀ। ਪੇਤਲੇ ਜਿਹੇ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ-ਬਹਾਰ ਕੁਝ ਸੁੱਕੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਪਿੰਜਰ ਵਰਗੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਸਕਿੰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਲਪਤ ਨਬੀਏ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈਆਂ।

ਭਾਈਏ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਫਿਰ ਆਖਿਆ, "ਸ਼ਹਿਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਲੋਕ ਦੱਸਦੇ ਸੀ, ਪਈ ਹਾਲਾਤ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਕਾਲ (1943) ਅਰਗੇ ਬਣਦੇ ਜਾਂਦੇ ਆ। ਉਦੋਂ ਟੱਬਰਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਮਰ ਗਏ - ਘਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਸ-ਦਸ ਕਿਲੋ ਆਟੇ ਬਦਲੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਬੇਚ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਿਆ ਸੀ। ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਘਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਧੰਦਾ ਕਰਨ ਲਾ'ਪਈਆਂ। ਟਾਵੀਆਂ-ਟਾਵੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਈਆਂ। ਹਾਅ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਲੰਛੇ (ਸਾਡੇ

ਜਦੋਂ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਚੇਤ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀਆਂ, ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੌਸਲਾ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਭਾਈਏ ਦਾ ਬਿਆਨ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਜਹਿਮਤ, ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਨਾ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ- ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁੜਾਂ-ਬੋੜਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਲਿਫ ਕੇ ਰਈਂਦੇ ਆ- ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਨਾ, ਭਲਕੇ ਸਾਡੀ ਔਲਾਦ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇ, ਧੋਣ ਅਕੜਾ ਕੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਤੁਰੇ - ਚਾਰ ਸਿਆੜ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜ-ਭਿੜ ਕੇ ਲਵੇ।

ਘਰ ਦੀ ਪਿਛਾਤੀ ਰਹਿੰਦਾ ਪਰਿਵਾਰ) ਨੇ ਨਹੀਂ ਬੰਗਾਲਣ ਲਿਆਂਦੀਊ...।"

ਭਾਈਏ ਦੀ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਸੀਸੇ 'ਤੇ 'ਭਾਈ ਰਾਣੀ', ਤਾਈ ਆਡੇ ਦੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਉਤੋਂ ਹੋਠਾਂ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਉਭਰੀ। ਉਹ ਪੱਕੇ ਰੰਗ ਦੀ ਗੁੰਦਵੇਂ ਤੇ ਗੱਦਰ ਸਰੀਰ ਦੀ ਉਚੀ ਲੰਮੀ ਜੁਆਨ, ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਕੱਪੜਾ ਪਾਉਂਦੀ। ਸੁਰਖੀ-ਬਿੰਦੀ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੋੜਾ ਹਿੰਦੀ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੀ ਜਾਂ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਚਿੱਟੇ ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਜਤਿਆ ਪੀੜੁ ਫੱਬਦਾ। ਭਾਈ ਰਾਣੀ ਦਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਤੋਂ ਅਕਸ ਉਦੋਂ ਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਬੂਹੇ ਤੋਂ ਮਰਦਾਨਾ ਤੇ ਜਨਾਨਾ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ।

ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਅਗੁਲਦੇ ਵਕਤ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਂ, ਭੂਆ ਤੇ ਦਾਦੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਡੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਕੋਈ ਤਾਜ਼ਾ ਸੋਗੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਹੋਵੇ। ਮਾਹੌਲ ਵਿਚਲੀ ਗਹਿਰੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਓਪਰਾ ਬੰਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਭੂਆ ਖੱਬੇ ਗੋਡੇ 'ਤੇ ਖੱਬੀ ਕੂਹਣੀ ਟਿਕਾ ਕੇ ਸਿਰ ਨੂੰ

ਹੱਥ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਬੈਠੀ ਸੱਚਮੁਚ ਕੋਈ ਅਹਿੰਲ ਮੂਰਤੀ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਲਗਦੀ ਸੀ।

ਪਲ ਭਰ ਦੀ ਇਸ ਰੁਕਣੀ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੇ ਬੂਹੇ ਵਲ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਤਰਲੇ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਪਈ। ਇਕ ਜੁਆਨ ਬੰਦੇ ਨੇ ਬੂਟਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਦੇ ਪੋਲੇ ਜਿਹੇ ਅਘੜ-ਦੁਘੜੇ ਲਪੇਟ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗਲ ਚਿੱਟਾ ਕੁੜਤਾ ਤੇ ਤੇਤ ਧੋਤੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਸੁਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਤੇ ਲਾਲ ਭਾਅ ਮਾਰਦਾ ਚਿਹਰਾ। ਉਹਨੇ ਬਹੁ-ਰੰਗੀ ਸਾੜ੍ਹੀ, ਤੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਗਰਮ ਸ਼ਾਲ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਲੱਕ ਦੁਆਲੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਗਹਿਣਾ ਨੁਮਾ ਪੇਟੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਨੰਗੇ ਡੌਲਿਆਂ, ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਗਿੱਟਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਮੋਟੇ ਗਜ਼ਰੇ, ਕੜੇ, ਛੱਲੇ ਤੇ ਕੱਛਣ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਚਣੀ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਇਕ ਬੱਚਾ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤੱਕਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਆਈ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਤਰਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, "ਬੀਬੀ ਦੇ-ਦੇ ਰੋਟੀਆਂ ਦੇ ਦੇ, ਯਾ ਆਟੇ ਕੀ ਦੇ ਮੁੱਠਾਂ ਦੇ ਦੇ-ਹਮ ਔਰ ਯੇਹ ਹਮਾਰੇ ਬੱਚੇ ਭੁੱਖੇ ਹੋ। ਸੋਕਾ ਪੜ ਰਹਾ ਹੈ-ਫਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ-ਹਮ ਮਾਂਗਨੇ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੈ-ਬੱਸ ਦੇ ਰੋਟੀਆਂ ਯਾ...।"

ਇਸ ਅਜਨਬੀ ਜੋੜੇ ਦੇ ਮਿੰਨਤਾਂ-ਤਰਲੇ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ। ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚੋਂ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਓਪਰੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਿਆਂ, ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਸਿਰ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਲਿਆ।

ਸਾਨੂੰ ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਦਲਾਨ ਅੰਦਰ ਵੜਦਿਆਂ ਦੇਖ ਭਾਈਏ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਫਿਰ ਤੋਰੀ,

ਸਫ਼ਰ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਦਾ

ਕਿਸੇ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ...। ਦੇਖੇ ਕਾਲ ਨੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਿਆਂ ਤੋਂ ਰੱਕ ਬਣਾ'ਤਾ।"

ਭੂਆ ਨੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਮਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ, ਤੇ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਪੈਰੀ ਜੁੱਤੀ ਪਾ ਕੇ ਹੱਥ 'ਚ ਸੋਟਾ ਫੜ ਲਿਆ।

"ਇਹਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ, ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਨਿੱਤ ਫਾਕੇ ਕੱਟਦੇ ਆਂ, ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਇਆ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਪਈ ਬਲੂਰ ਵਿਲਕਦੇ ਆ, ਮਣ-ਮਣ ਅੰਨ ਦੇ ਦਈਏ, ਹਿਸਾਬ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਜਾਉ। ਅੱਖੇ ਬੋਲੇ ਕੀਤੀ ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਭੁੱਲਦਾ? ਅਖੇ, ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਣਾ, ਸਾਲਾ ਰੱਬ, ਨਿਰਾ ਜੱਬੂ। ਹੋਬੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਫਰਿਆਦ ਨਾ ਸੁਣੇ? ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜਾਲਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਈ ਚੰਗੇ..." ਭਾਈਏ ਨੇ ਮਨ ਦੀ ਭੜਾਸ ਕੱਢਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਦੋ-ਟੁੱਕ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਮਾਂ ਨੂੰ ਚਾਣਚੱਕ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਚੇਤਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਆਉਣ ਲਈ ਹੱਥ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਸਿਲਵਰ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਵੱਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੂੰਹੋਂ ਆਖਿਆ, "ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਿਓ ਮੈਲ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਭਰਾ ਲਿਆ-ਇਹਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਮੁੱਕਣੀਆਂ।"

ਤਾਲੇਤਾਲ ਭਰੀ ਬਾਲਟੀ ਲਿਆਉਂਦਿਆਂ, ਤੇ ਉਹ ਦੇ ਲਸ਼ਕਣ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਉਤੇ ਮੈਲ ਡਿਗ ਪਈ, ਜਦੋਂ ਬਾਲਟੀ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਬਦਲਣ ਲੱਗਾ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਛਾਲੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਮਨ ਅਫਸੋਸ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ

ਭੁੱਬਦਾ-ਤਰਦਾ, ਦੁੱਖ ਮਨਾਉਂਦਾ, ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਤੇ ਤੀਬਰ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਜਮਾਤੀ ਜੱਟ ਮੁੰਡੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕਦੀ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਕਦੀ ਤਲਖੀ ਨਾਲ ਫਿਕਰੇ ਕੱਸਦੇ, "ਮੈਲ ਪੀਣ ਨਾਲ ਧੁਆਡੇ ਰੰਗ ਮੈਲ ਅਰਗੇ ਹੋਇਓ ਆ।... ਮੈਲ ਪੀਣੀ ਜਾਤ ਫੇ ਬੀ ਸਾਨੂੰ ਆਂਝੂ ਆਕੜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਆ... ਇਸ ਸਿਆਲ ਚੰਗਾ ਦਾਅ ਲੱਗਾ ਹੋਣਾ ਮਾਸ ਖਾਣ ਨੂੰ, ਬਖ਼ੇਰੇ ਕੱਟੇ-ਬੱਛੇ ਮਰਦੇ ਆ ਸੁੱਕੀ ਠੰਢ 'ਚ-ਕਿਉਂ ਗੁੱਡ?"

ਮੈਂ ਖਿੜ ਗਿਆ। ਮਨ ਸੜ-ਬਲ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਆਲੂਆਂ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਨਰਮ ਪੌਦੇ ਠੰਢ ਨਾਲ ਝੁਲਸ ਗਏ ਸਨ। ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਿਰ-ਮੱਥਾ ਇੱਟ-ਰੋੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਤ ਦਿਆਂ, ਤੇ ਕਹਾਂ ਸਾਡੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਆ, ਕੋਈ ਸੋਕ ਬੋੜ੍ਹੇ? ਧੁਆਨੂੰ ਸਾਡੀ ਭੁੱਖ ਦਾ ਕੀ ਦੁੱਖ! ਤੁਸੀਂ ਖਾ-ਖਾ ਪਾਟਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਆਂ, ਤੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕੇ ਲੱਗਦੇ ਜਾਂਦੇ ਆ, ਲਿੱਸੇ ਬੋਲਦਾ ਵਾਂਗੂ।

ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਹਲਟੀ ਦੀਆਂ ਟਿੱਡਾਂ ਦੀ ਮਾਲੂ ਵਾਂਗ ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੋਚਦਾ, ਬੱਸ ਬੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਜਾਤ ਦੇ ਮਿਹਣੇ ਸੁਣਨ ਤੇ ਝੱਲਣ ਦਾ। ਜਦੋਂ ਗੀਗਨਵਾਲ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪੈਣਾ, ਉਦੋਂ ਨਾ ਕੋਈ ਮੈਲ ਪੀਣ ਤੇ ਮਰੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਮਾਸ ਬਾਰੇ ਤਾਹਨੇ ਮਾਰੇਗਾ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਲਣ ਲਈ ਕੱਖ-ਪੱਤ ਹੁੰਝਦੇ ਨੂੰ ਦੇਖੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਚੇਤ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀਆਂ, ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੌਸਲਾ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਭਾਈਏ ਦਾ ਬਿਆਨ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਜਹਿਮਤ, ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਨਾ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ- ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁੜਾਂ-ਬੋੜਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਲਿਫ ਕੇ ਰਈਂਦੇ ਆ- ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਨਾ, ਭਲਕੇ ਸਾਡੀ ਔਲਾਦ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇ, ਧੋਣ ਅਕੜਾ ਕੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਤੁਰੇ - ਚਾਰ ਸਿਆੜ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜ-ਭਿੜ ਕੇ ਲਵੇ।

ਭਾਈਏ ਦੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਰਲੇ-ਮੱਛੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਕਿ ਦਿਨ ਪੁਰ ਦਿਨ ਮੇਰਾ ਰਾਹ ਰੋਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਮੈਂ ਅੰਬਰੋਂ ਤਾਰੇ ਤੋੜਨ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਨਾ ਬੱਕਦਾ।

ਰਿਸਕ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ‘ਚ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੰਨਗੀਆਂ

ਗਰਮੀ ਦੇ ਵੱਟ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕੱਟ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਿਊਣਾ ਬੇਹਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਇਹ ਸਭ ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਇਵੇਂ ਹੀ ਚੱਲੇਗਾ ਤੇ ਜਿਹੜੇ-ਜਿਹੜੇ ਕਿੱਤੇ ਠੰਢ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਇਉਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ

ਦਾ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ...ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਹੁੰਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਤੇ ਕਰਫਿਊ ਬਾਰੇ ਖਬਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਰੋਸ਼ਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ਉਹ ਚਮਤਕਾਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਹਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਭ ਨੇ ਆਖੀ

ਕਲਾਕਾਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਚੌਕਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਬੋਤੂ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਧਰਤੀ’ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਉਤਰ ਗਈ। ਫਿਲਮ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਰਹੀ, ਨਾ ਬਹੁਤੀ ਮਾਤੀ ਤੇ ਨਾ ਬਹੁਤਾ ਵੱਡਾ

ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ‘ਲਾਇਨ ਆਫ ਪੰਜਾਬ’ ਵਿਚ ਗੰਧਲੇ ਪਾਣੀ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਗੰਧਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਲੋਕਾਂ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ‘ਮੁਹੱਬਤ’ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਿੰਮੀ ਚੰਗਾ ਅਦਾਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਲਕੀ ਗੱਲ ਵੀ ਪਾਏਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਜਾਂਦੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ ‘ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ। ਤਿੰਨੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਿੰਦੇ-ਵਰਤੇ ਨੇ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਹੀਰੋ ਗਾਇਕੀ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਵੱਲ ਆਏ ਨੇ। ਤਿੰਨਾਂ ਅੰਦਰ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਕਰਨ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਬਿਪਤਾ ਦਾ ਡਰ ਵੀ। ਜਦੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ‘ਤੇ ਢਾਈ-ਢਾਈ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਡਰ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਵੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਵਾਲੀ ‘ਜੀਹਨੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਲੁੱਟਿਆ’, ਜਿਹੜੀ 29 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗਿੱਪੀ ਅਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਗਾਣੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹਿੱਟ ਹੁੰਦੇ ਆਏ ਨੇ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਗਿੱਪੀ ਦੀ ਜਿੰਮੀ ਨਾਲ ਆਈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ‘ਮੇਲ ਕਰਾ ਦੇ ਰੱਬਾ’ ਹਿੱਟ ਰਹੀ। ਤੀਜਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕੋਲ ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ ਵਰਗੀ ਹੀਰੋਇਨ ਹਾਲੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਚੌਥਾ, ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਥਾਂ ਹਾਸੇ-ਠੱਠੇ ਵਾਲੀ ਹਲਕੀ-ਫੁਲਕੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹਿੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗਿੱਪੀ ਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਰੇਟ ਤਾਂ ਵਧੇਗਾ ਹੀ, ਨੀਰੂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੀ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜੀ ਹੈ, ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਦੀ ‘ਯਾਰਾ ਓ

*ਫੋਨ: 91-98141-78883

ਦਿਲਦਾਰਾ’। ਹਰਭਜਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ‘ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ’ ‘ਟੀ ਸੀਰੀਜ਼’ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਇਸੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਹੈ। ‘ਜਗ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ’ ਵਾਲੀ ਹੀਰੋਇਨ ਟਿਊਲਿਪ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਹਰਭਜਨ ਦੀ ਸਾਥਣ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਿਊਲਿਪ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬਣ ਵੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਉਮੀਦਾਂ ਨੇ। ਕੁਝ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕਬੀਰ ਬੇਦੀ ਨੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਹਟ ਕੇ ਹੈ। ਹਰਭਜਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਹੈ ਤੇ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾਵੇਗਾ।

ਤੀਜੀ ਫਿਲਮ ਹੈ, ਸਰਬਜੀਤ ਚੀਮਾ ਦੀ ‘ਵੈਲਕਮ ਟੂ ਪੰਜਾਬ’। ਚੀਮਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ‘ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਆਪਣਾ ਦੇਸ’ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਗਏ ਤਾਂ ‘ਵੈਲਕਮ ਟੂ ਪੰਜਾਬ’ ਵੀ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਜਾਵੇਗੀ।

ਛੋਟ-ਪੁੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਨੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਧਿਆਨ ‘ਚ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਮੌਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ‘ਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਬਾਅਦ ‘ਚ ਵੀ ਵੱਡਾ ਮਾਅਰਕਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੀਆਂ।

ਪੰਜ-ਚਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀਰੋ, ਨਿਰਮਾਤਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਹੀਰੋਇਨ ਸਮੇਤ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਨਵਾਂ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਜੇ ਨਾ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਬਰਾਬਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਫਿਲਮ ਸਿਰ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਰਾਬਰ ਫਲਾਣੀ ਲੱਗ ਗਈ, ਏਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਦਰਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸਕੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜ ਬਹਿਣਗੇ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਮੁੱਦਾ ਨਾ ਉਠਦਾ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਸਿਨੇਮੇ ਵੱਲ ਭੱਜੇ ਆਉਣਾ ਸੀ।

ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੱਦਣ ਵਾਲੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਉਹ ਫੁਰਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਓਧਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਏਧਰ ਬੈਠੇ ਵਿਉਂਤਾਂ ਘੜ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ ‘ਨੀਲੀ ਛੱਤ ਵਾਲਾ’ ਜਾਣੇ ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰਮੀ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਰੌਣਕ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰੋਂ ਘਟਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਏ।

ਖੈਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਗਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੱਜ ਦਾ ਕਲਾਕਾਰ ਕੈਸਿਟ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ। ਕੈਸਿਟਾਂ ਦੀ ਰਿਲੀਜ਼ਿੰਗ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕੱਟਾਂ, ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਦੌਰ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਦੀ ਕੈਸਿਟ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਲੋਕ ਖਰੀਦਣਗੇ ਹੀ ਖਰੀਦਣਗੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਹੌਲ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸੁਖਾਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਏ ਪਰ ਐਨ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਐਸਾ ਮੁੱਦਾ ਆਣ ਖਲੋਦੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਉਦਮ ਦੀ ਥਾਂ ਚਲੰਤ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੈ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਾਰੀ ਬਣੀ-ਬਣਾਈ ਖੇਡ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ।

ਜਦੋਂ ਰੋਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਲੱਗਦੈ ਇਸ਼ਕ ਹੋ ਗਿਐ’ ਆਉਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਵਾਂ ਮਾਅਰਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਾਰੇਗੀ ਪਰ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਵੀਆਨਾ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ

ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰੋਸ਼ਨ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਵਧੀਆ ਕੀਤੀ ਏ।

ਸਲਾਮਨ ਖਾਨ ਦੀ ਬੋਤੂ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ ‘ਰੈਡੀ’ ਨੇ ਹੁਣ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਦੇ ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਵੱਲ ਨਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਸਲਾਮਨ ਦੇ ‘ਕਰੈਕਟਰ ਢੀਲਾ’ ਅਤੇ ‘ਡਿੱਕ ਚਿਕਾ’ ਗਾਣੇ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਮਸਾਲਾ ਲੱਭਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ‘ਯੋਗ ਗੁਰੂ ਬਨਾ ਰੋਗ ਗੁਰੂ’ ਵਰਗੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਚੌਕਿਆਂ-ਛੱਕਿਆਂ ਵੱਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਦੋਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਜਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ-ਅਸਫਲਤਾ ਦੀ ਕੀ ਤੁਕ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਕੈਸਿਟ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕੱਪ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੈਨਲਾਂ ‘ਤੇ ਚੱਲਿਆ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਵੈਸੇ ਹੀ ਹਲਕਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਦੂਜਾ ਵੀਡੀਓ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਕੈਸਿਟ ਫੇਰ ਨਾ ਹਿੱਲੀ ਤੇ ਗਾਇਕ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ‘ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਗਾਣਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਦੁੱਖ ਸਚਿਨ ਦੇ ਨੜਿੰਨਵੇਂ ‘ਤੇ ਆਉਣ ਹੋਣ ਦਾ ਏ...’ ਸਚਿਨ ਨੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਸੈਂਕੜਾ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਉਦੋਂ ਦਾ ਬਿਤਕਿਆ ਉਹ

ਧਮਾਕਾ। ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਅ ਵਾਲੀ ‘ਰਾਜਨੀਤੀ’ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਧਰਤੀ’ ਉਸ ਦੀ ਨਕਲ ਜਾਪੀ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਰਾਜਨੀਤੀ’ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ‘ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ’ ਵਾਲੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਵਾਲੀ ਜਾਪੀ।

ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਏ। ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰਓਂ

ਚੱਲਦੇ ਚੱਲਦੇ

ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦਾ ਵੱਡੀ ਫ਼ਾਲ ਮਾਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ‘ਚ ਗੋਡੇ-ਗਿੱਟੇ ਫਿਲਾ ਬੈਠਦੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਅਕਸਰ ਚੁੱਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸੀਜ਼ਨ ‘ਚ ਇੱਕ ਅਖੌਤੀ ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਕੈਸਿਟ ਕਰਾ ਲਈ। ਗਾਉਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਗੀਤਕਾਰ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ, ਵੀਡੀਓ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਪਨੀ ਮਾਲਕ ਸਭ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ-ਤੇਰਾਂ ਲੱਖ ਵੰਡ ਬੈਠਾ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਚੈਨਲਾਂ ‘ਤੇ ਬੋਤੂ-ਬਹੁਤ ਐਡ ਹੋਈ ਤੇ ਫੇਰ ਉਮੀਦਾਂ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ।

ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਖਰਚੇ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਿਲਣ ‘ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਸਿਟ ਤਿਆਰ ਕਰਾਉਣ ‘ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ, ਗੀਤਕਾਰ, ਵੀਡੀਓ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਧੋਖਾਦੇਹੀ ਦੇ ਪਰਚੇ ਕਰਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਨੇ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨੇ ਥਾਣੇ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਝਿੜਕ ਕੇ ਆਖਿਆ, ‘ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਗਾਉਣ ਕਿਉਂ ਲੱਗਿਆ...’

ਥਾਣੇ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ, ‘ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਗਾਉਣ ‘ਤੇ ਲਾ ਛੱਡੀ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਚਾਰ ਛਿੱਲਤ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਨੇ, ਉਹ ਤੂੰ ਪਰਚੇ ਕਰਾਉਣ ਬਦਲੇ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਆ-ਪਿਆ ਦੇਵੇਗਾ, ਸਿਆਣਾ ਬਣ ਤੇ ਜੋ ਹੋਇਆ, ਭੁੱਲ ਜਾਹ...’

ਸੁਣਨ ‘ਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਕਲਾਕਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖਾਨੇ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਟਿੱਪ

(ਸਫਾ 27 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆਈ ਤੇ ਉਸ ਪਰਚੇ ਵਾਲੀ ਕੰਧ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ।

ਕੁਝ ਹੀ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਕੋਲਿਆਂ ਦੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪਲੇਟ ਚੁੱਕੀ ਕੁਤੀ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਪਲੇਟ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ।

ਕੁਤੀ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਬਿਨਾਂ ਆਰਡਰ ਦੇ ਹੀ ਲੈ ਆਂਦੇ ਨੇ?”

“ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਨਾ,” ਸਲੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ?” ਕੁਤੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਆਈ।

“ਜੀ, ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਕੋਲਿਆਂ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਨਾ?”

“ਉਹ!” ਕੁਤੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਫੇਰ ਉਹ ਸਲੀਮ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਈ। ਤਦੇ ਉਸ ਨੇ ਘੜੀ ਵੇਖੀ।

ਸਲੀਮ ਨੇ ਚਟਾਣੀ ਵਾਲੀ ਪਲੇਟ ਸੌਂਸ ਦੀ ਬੋਤਲ ਕਾਂਟਾ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਆਦਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀਆਂ। ਫੇਰ ਕਿਹਾ, “ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼

ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫ਼ਰਮਾਉਣਾ।”

“ਹੋਰ? ਹੋਰ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨੀ ਏ ਅੱਜ?” ਕੁਤੀ ਨੇ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਮਾਂਹ ਦੀ ਦਾਲ ਦੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ।”

“ਪਕੌੜਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ?”

“ਵੈਜੀਟੇਬਲ ਸੈਂਡਵਿਚ ਦੀ।”

“ਇੰਨੀ ਭੁੱਖ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਏ।”

“ਤਾਂ ਫੇਰ-ਪਰ ਖਾ ਕੇ ਵੇਖੋ ਇਕ ਵਾਰ।

ਖਾਧਿਆਂ ਭੁੱਖ ਸਗੋਂ ਵਧ ਜਾਏਗੀ, ਤੇ ਖਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਢਿੱਡ ਬਿਲਕੁਲ ਬੋਝਲ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।”

“ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਬੂਲ ਏ। ਪਰ ਜ਼ਰਾ ਛੇਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ।”

“ਹੁਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ।”

ਕੁਤੀ ਪਕੌੜੇ ਖਾਣ ਲੱਗੀ। ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਉਠਣ ਵਾਲੀ ਮਹਿਕ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੀ ਹੋਈ ਖਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਲੀਮ ਸੈਂਡਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਡਬਲਰੋਟੀ ਦੇ ਪਤਲੇ-ਪਤਲੇ ਸੱਜਰੇ ਚਿੱਟੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਟਮਾਟਰ, ਕੱਕੜੀ ਆਦਿ ਦੇ ਟੋਟੇ ਤੇ ਸਲਾਦ ਦੇ ਪੱਤੇ ਝਾਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਚੌਰਸ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਿੰਨਾਂ ਟੋਟਿਆਂ ਵਿਚ ਕਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੁਤੀ ਕੁਝ ਬਿੰਦ ਜਿਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸੈਂਡਵਿਚ ਦਾ ਸਵਾਦ ਮਾਣਦੀ ਰਹੀ।

ਸਲੀਮ ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ

ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਕੁਤੀ ਨੇ ਸੈਂਡਵਿਚ ਖਾਂਦਿਆਂ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸੈਂਡਵਿਚ ਦਾਦ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਹਨ।”

“ਸ਼ੁਕਰੀਆ,” ਸਲੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ। “ਮੈਂ

ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਿਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸੈਂਡਵਿਚ ਦਾ ਇਕ ਥਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਏ।” ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਤੀ ਉਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੇ।

“ਅੱਛਾ!” ਕੁਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਸੈਂਡਵਿਚ ਦਾ

ਦੂਜਾ ਟੋਟਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਾਣ ਲੱਗੀ। ਤਦ ਨਾਵਲਿਟ ਸੰਬੰਧੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਪਰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਤੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਕੋਈ ਕੁਤੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ?”

“ਕੁਤੀ? ਨਹੀਂ ਤਾਂ।”

“ਮੇਰੀ ਅਪਾਇੰਟਮੈਂਟ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਇਥੇ।

ਪਰ ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਲੇਟ ਹੋ ਗਈ। ਸੁਨਹਿਰੇ ਫ਼ਰੇਮ ਦੀ ਐਨਕ ਲਾਉਂਦੀ ਏ ਉਹ।”

“ਨਹੀਂ ਪਿਛਲੇ ਘੰਟੇ ਭਰ ਤੋਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੁਤੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਇਥੇ ਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਏ ਐਨਕ ਵਾਲੀ ਕੁਤੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਈ।”

“ਬੇਰ।” ਕੁਤੀ ਨੇ ਘੜੀ ਵੇਖੀ। “ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਉਣ ਦੀ ਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਏ। ਟਾਈਮ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਏ। ਚੰਗਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਚਾਹ ਆ ਜਾਏ। ਜ਼ਰਾ ਛੇਤੀ।”

ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ ਕੁਤੀ ਨੇ ਸਲੀਮ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਸਮਤ ਚੁਗਤਾਈ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਤੇ ਕੈਥਰੀਨ ਮੈਨਸਫੀਲਡ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਰਾਏ ਹੈ? ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦ ਹੀ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਥਰੀਨ ਮੈਨਸਫੀਲਡ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਿਉਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਲੀਮ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਕ ਅਦੀਬ ਸੀ। ਇਸਮਤ ਚੁਗਤਾਈ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਚੰਦਰ ਤੇ ਮੰਟੋ-ਨਹੀਂ ਮੰਟੋ ਨਹੀਂ-ਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦੀ ਕੌਮ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਲੋਕ ਵੀ ਤਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ। ਬੇਦੀ ਤਾਂ ਸੁਣਿਐ ਡਾਕਖਾਨੇ ਦਾ ਬਾਬੂ ਸੀ। ਕੀ ਪਤਾ ਕਦੇ ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਅਦੀਬ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਤਦ ਇਹ ਕੁਤੀ ਸੋਚੇ...ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਕੀ ਪਤਾ ਇੱਕ ਦਿਨ-ਇਕ ਦਿਨ ਕੀ ਪਤਾ...ਆਖਰ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਏ।

ਕੁਤੀ ਨੇ ਬਿਲ ਮੰਗਵਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪਰਸ ਤੇ ਦੂਹਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਇਕ ਰਸਾਲਾ ਮੇਜ਼ ਤੋਂ ਚੁੱਕਿਆ।

ਸਲੀਮ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਬਿੱਲ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਆਇਆ। ਕੁਤੀ ਨੇ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਰਖਿਆ। ਸਲੀਮ ਬਾਕੀ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਪਰ ਪਲੇਟ ਕੁਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸੰਕੋਚ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਕੁਤੀ ਨੇ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਪਏ ਪੈਸਿਆਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆ। ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਭਾਨ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਟਿੱਪ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕੀ ਦੇਵੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਸਲੀਮ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਤੇ ਤਰਸ ਦਾ ਮਿਲਵਾਂ ਜਿਹਾ ਭਾਵ ਜਾਗਿਆ। ਤਦੇ ਉਹ ਪੈਸੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਰਸ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਠੀ ਤੇ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈ।

ਸਲੀਮ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੁਲਾਉਣ ਤੇ ਦੂਜੇ ਮੇਜ਼ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਚਾਣਚੱਕ ਮੁੜਿਆ ਤੇ ਕੁਤੀ ਨੂੰ ਰੈਸਤੋਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਫੇਰ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਰੀ ਦੇ ਕੱਚ ‘ਚੋਂ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤਦ ਤਕ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਓਝਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ।

ਉਹ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਅਹਿਸਾਸ ਛੱਡ ਗਈ ਸੀ। ਸਲੀਮ ਕੁਝ ਚਿਰ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਅਖੀਰ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਜ਼ ਵੱਲ ਗਈ ਤੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਪਈ ਪਲੇਟ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਪਿਆ ਸੀ, ਟਿੱਪ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ।

ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਵਧਦਾ-ਵਧਦਾ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਇਕ ਰੁਪਿਆ! ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਟਿੱਪ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕਦਾ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਜੰਮੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਕੁਤੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੈਰਾ ਸੀ-ਸਿਰਫ ਬੈਰਾ।

ਮੇਰਾ ਭਲਵਾਨੀ ਤੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ

ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ

ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮੈਂ 1952 ਵਿਚ ਮਦਰਾਸ ਵਿਚ ਲੜੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ 'ਦਿ ਵਰਲਡ'। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1954 ਵਿਚ 'ਪਹਿਲੀ ਝਲਕ' ਨਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਲੜੀ ਸੀ। ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਸੌਦਾਗਰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮਤਲਬ ਦਾਅ ਪੇਚ ਅਤੇ ਲੜਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਓਮ ਜੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਚਿਹਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਓਮ ਜੀ ਦਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਸੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਹੀਰੋਇਨ ਸੀ ਵੈਜੰਤੀ ਮਾਲਾ। 1956 ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਤੀ ਲੜੀ ਸੀ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰ ਭਗਵਾਨ ਦਾਦਾ ਨਾਲ, ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਦਾਦਾ ਦਾ ਡਬਲ ਕੀਤਾ

ਵਿਚ ਦੰਗਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਰਾਸ ਵਾਂਗ ਫਿਲਮ ਕਲਾਕਾਰ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਵੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ, ਨਰਗਿਸ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਥ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕਲਾਕਾਰ। ਇਕ ਦੰਗਲ ਵਿਚ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੰਗਲ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਚੈਰਿਟੀ ਫੰਡ ਵਾਸਤੇ ਸੀ। ਦੰਗਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ, ਦਲੀਪ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਤੇਰਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਤੋਂ ਤਜ਼ਰਬੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਤਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਤਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲੀ ਗਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸਿੱਖਣ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੈਸੇ ਤੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਫਿੱਟ ਹੈ।

ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਜੋ ਆਮ ਬੁੱਢਿਆਂ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਆਖਿਰ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਵੀ ਨਾ ਛੱਡੋ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਲਵਾਂ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇਵੀ ਸ਼ਰਮਾ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਭਈ ਵਾਹ! ਲੱਗ ਤੇ ਹਮਾਰੇ ਪੀਛੇ ਘੁਮ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਹਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮ ਮੇਂ ਕਾਮ ਦੇਂ, ਔਰ ਹਮ ਆਮ ਕੇ ਪੀਛੇ ਘੁਮ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਔਰ ਆਪ ਹਮਾਰੀ ਪਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਆਪ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਫਿਲਮ ਬਨਾਨਾ ਚਾਹਤੇ ਹੈਂ, ਯਾ ਫਿਲਮ ਬਨਾਨੇ ਕਾ ਖਿਆਲ ਰਖਤੇ ਹੈਂ।'

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਭਈ ਮੈਂ ਐਸਟੈਬਲਿਸ਼ਡ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਹੂੰ, ਔਰ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਬਨਾ ਚੁਕਾ ਹੂੰ। ਅਬ ਮੈਂ ਏਕ ਐਸੀ ਫਿਲਮ ਬਨਾਨਾ ਚਾਹਤਾ ਹੂੰ ਜੈਸੀ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਜੁਬਾਨ ਮੇਂ ਬਨੀ ਹੈ 'ਹਰਕਿਉਲੀਸ ਇਨ ਚੇਨਜ਼'।'

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੁਝੇ ਐਕਟਿੰਗ ਤੋ ਆਤੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਕਾ ਕਿਆ ਕਰੇਗੇ?'

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਹਮਾਰੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਾਬੂ ਭਾਈ ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਆਪ ਕੀ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਦੇਖੀ ਹੈਂ, ਉਨਕਾ ਕਹਿਨਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟਿੰਗ ਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ ਪਰ ਛੋੜ ਦੀ ਜਾਏ।'

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਫਿਰ ਮੁਝੇ ਕਾਮ ਕਰਨੇ ਸੇ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ।'

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਤੇ ਫਿਰ ਲੇਨੇ-ਦੇਨੇ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰ ਲੀ ਜਾਏ। ਮੈਂ ਸਾਈਨਿੰਗ ਅਮਾਊਟ ਸਾਬ ਲੈ ਕਰ ਆਇਆ ਹੂੰ।'

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਆਪ ਕੋ ਯੇ ਕੈਸੇ ਯਕੀਨ ਥਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਮ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਊਂਗਾ।'

ਕਹਿਨੇ ਲਗੇ, 'ਜਬ ਤੁਮਨੇ ਮੁਝਸੇ ਕਾਟੈਕਟ ਨਹੀਂ ਕੀਆ, ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਮਾਯੂਸ ਹੂਆ ਥਾ, ਪਰ ਨਾ ਜਾਨੇ ਕਿਉਂ, ਮੁਝੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਥਾ ਕਿ ਤੁਮ ਮੇਰੀ ਫਿਲਮ ਮੇਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਮ ਕਰੇਗੇ। ਅਬ ਆਖਿਰੀ ਬਾਤ ਤੈਅ ਕਰਲੋ ਤੇ ਇਤਮੀਨਾਨ ਹੋ ਜਾਏ।'

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੇ ਕਾਮ ਕਰਨੇ ਕੀ ਹਾਂ ਕਰ ਦੀ ਹੈ, ਅਬ ਲੇਨ-ਦੇਨੇ ਕੀ ਬਾਤ ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਕਰ ਲੇਂਗੇ', ਪਰ ਦੇਵੀ ਜੀ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲ ਲੈ ਸਨ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਠੀਕ ਹੈ, ਫੈਸਲਾ ਅਭੀ ਕੀਏ ਦੇਤੇ ਹੈਂ। ਆਪ ਕੀ ਫਿਲਮ ਮੇਂ ਮੁਝੇ ਕਿਤਨੇ ਦਿਨ ਕਾਮ ਕਰਨਾ ਹੋਗਾ?'

ਸੋਚ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਸਾਨ ਦਿਨ ਤੇ ਲਗ ਹੀ ਜਾਏਗੇ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਫਿਰ ਆਪ ਮੁਝੇ ਸਾਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਦੇ ਦੇਣਾ।' ਦੇਵੀ ਸ਼ਰਮਾ ਬੜੇ ਚਤੁਰ ਇਨਸਾਨ ਸਨ, ਭਾਪ ਗਏ ਕਿ 'ਮੈਨੇ ਤੇ ਸੀਧਾ ਦਿਨ ਕਾ ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਕੇ ਹਿਸਾਬ ਸੇ ਮਾਂਗੇ ਹੈਂ।' ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਅਗਰ ਕਾਮ ਕਮ ਦਿਨ ਕਾ ਹੋ ਤੇ?'

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਕਿਤਨੇ ਦਿਨ ਦਾ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ?'

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਅਗਰ ਕਾਮ ਪਚਾਸ ਦਿਨ ਕਾ ਹੋ ਤੇ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਠੀਕ ਹੈ, ਆਪ ਪਚਾਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦੇਣਾ।'

ਉਹ ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਅਗਰ ਕਾਮ ਚਾਲੀਸ ਦਿਨ ਕਾ ਹੋ ਤੇ?'

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਤੇ ਚਾਲੀਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦੇਣਾ,

ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਮੇਰੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤ ਲਿਖੇ...ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 'ਮੈਂ ਕੁਸ਼ਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਿਹਾ, ਬਾਕਾਇਦਾ ਜ਼ੋਰ ਜਾਰੀ ਹਨ' ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਆਈ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਘੁਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਆਇਆ ਕਿ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਮੈਂ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

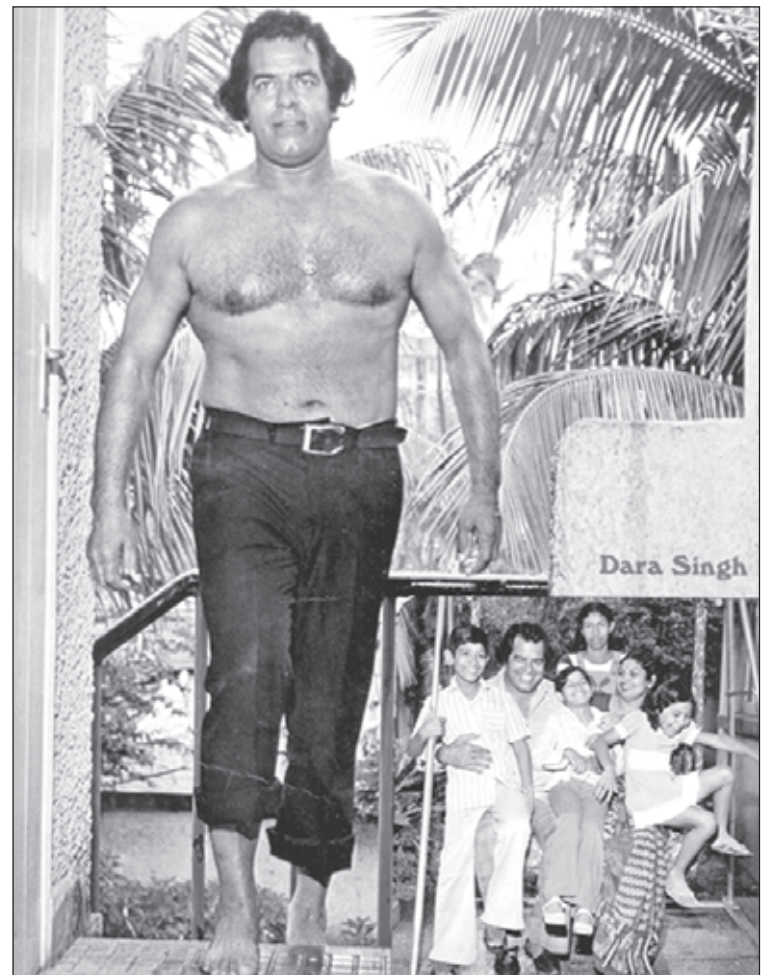
ਸੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕੁਸ਼ਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਰਿਹਰਸਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਕਦੇ ਗਲਤ ਤੇ ਕਦੇ ਠੀਕ ਵੀ ਬੋਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਵਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਟ ਓ.ਕੇ. ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਡੱਬ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਘੋਲ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਅਸਟੋਰੀਆ, ਚਰਚ ਗੇਟ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਰਾਤ ਭਰ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਈ। ਅਜੀਤ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਭਈ ਮੈਂ ਬੋਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਲਫਜ਼ ਪਸੰਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਵਿਚੋਂ ਕਹਿ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਯੇ ਠੀਕ ਹੈ। ਅਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾ ਤੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌ ਜਾਓ; ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ, ਜਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ। ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ ਐਨਾ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗਲਤ। ਗਲਤੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ, ਇਹ ਉਹ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਕੇ ਤੇ ਇਸ ਗਲਤੀ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਰਦੂ ਜ਼ੁਬਾਨ ਪੜ੍ਹੀ ਤੇ ਬੋਲਣੀ ਸਿਖੀ। ਉਸਤਾਦ ਹਸਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਸਮਝਾਏ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਪਈ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਦਾ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਇੰਜ ਸਨ-ਛੋੜ ਦੋ, ਯੇ ਤੁਮ ਕਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਤਾਰ ਮੈਂ ਠੀਕ ਬੋਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਯੇ, ਜੇ ਅਤੇ ਜੇ ਦੇ ਫਰਕ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਤਾਂ 'ਜੇ ਕਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ' ਬੋਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਜੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬੋਲਦਾ ਤਾਂ 'ਜੇ ਕਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਰਿਹਰਸਲ ਵਿਚ 'ਯੇ ਕਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ' ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕਹਿ ਉਠਦੇ, "ਹਾਂ, ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਇੰਜ ਹੀ ਬੋਲ ਦਿਓ", ਪਰ ਕੈਮਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਫਿਰ 'ਜੇ' ਜਾਂ 'ਜੇ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਖ਼ੈਰ, ਇਸ ਫਿਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮਗਰੋਂ ਲਾਹਿਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਕਿਹੜਾ ਐਕਟਰ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਉਪਰਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਾਮਿਲ ਫਿਲਮ 'ਪੂਨੀ' ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਂ ਕੁਸ਼ਤੀ ਲੜੀ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਿੰਗਕਾਂਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਤਾਮਿਲ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮਜਾਹੀਆ ਐਕਟਰ ਬਲਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਲੜੀ ਸੀ।

1960 ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਦਾਅਵਤ ਮਿਲੀ। ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਬੰਬਈ (ਮੁੰਬਈ) ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕਰ ਲਓ ਮਖੌਲ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ, ਸੱਚ ਕਹਿ ਰਿਹਾ। ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਵਕਤ ਭੁਲ-ਭੁਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਗਰੁਪ ਵਿਚੋਂ ਸੌਦਾਗਰ ਨੂੰ ਖ਼ੁਬਸੂਰਤ ਮੰਨਦੇ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਐਕਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਸੌਦਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਈ, ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ?'

ਮੈਂ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਕੁਸ਼ਤੀ ਘੁਲ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਦਲਜੀਤ ਰਾਓ ਅਤੇ ਮੈਂ ਬੰਬਈ ਹੋਟਲ ਦੇ ਇਕੋ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਪਤਾ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਲਵੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ ਇਹ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਐਵੇਂ ਗੱਪਾਂ-ਸ਼ੱਪਾਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮਦਰਾਸ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਨਾ ਆਈ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜੀਅ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮਨ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲ ਗਈ ਤਾਂ ਬੁਢਾਪੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਲਈ ਕੰਮ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਤਾਂ ਜਵਾਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਧਰੇ ਗਾਮੇ ਪਹਿਲਵਾਨ

ਉਸਤਾਦ ਹਸਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਸਮਝਾਏ, ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਪਈ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਦਾ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਇੰਜ ਸਨ-ਛੋੜ ਦੋ, ਯੇ ਤੁਮ ਕਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਤਾਰ ਮੈਂ ਠੀਕ ਬੋਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਯੇ, ਜੇ ਅਤੇ ਜੇ ਦੇ ਫਰਕ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਤਾਂ 'ਜੇ ਕਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ' ਬੋਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਜੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬੋਲਦਾ ਤਾਂ 'ਜੇ ਕਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮਗਰ ਇਸ ਸੇ ਕਮ ਨਹੀਂ ਲੂੰਗਾ, ਕਾਮ ਚਾਹੇ 30 ਦਿਨ ਕਾ ਹੋ।'

ਬੜੇ ਚਲਾਕ ਨਿਕਲੇ ਉਹ। ਕਹਿਣੇ ਲੱਗੇ, 'ਪਾਂਚ ਹਜ਼ਾਰ ਆਪ ਯੇ ਪਕੜੀਏ ਜੇ ਮੈਂ ਲੇ ਕਰ ਆਇਆ ਹੂੰ। ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੀ ਸੂਟਿੰਗ ਪਰ ਲੇਤੇ ਜਾਨਾ। ਅਗਰ ਤੋ ਕਾਮ 30 ਦਿਨ ਮੇਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੇ ਆਪ ਕੋ ਮਿਲ ਗਏ 35 ਹਜ਼ਾਰ ਔਰ ਅਗਰ ਕਾਮ ਚਾਲੀਸ ਦਿਨੋਂ ਮੇਂ ਖ਼ਤਮ ਹੂਆ ਤੇ ਆਪ ਕੋ ਮਿਲ ਗਏ 45 ਹਜ਼ਾਰ।'

ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਸੋਦਣਗੇ ਤਾਂ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਆਦਿ ਦਾ ਖ਼ਰਚਾ ਵੀ ਇਹ ਦੇਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਬਈ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਤਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਦੇਵੀ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ 'ਕਿੰਗਕਾਂਗ'। ਇਹ ਨਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਫਿਲਮ 'ਕਿੰਗਕਾਂਗ' ਦੇਖ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਪਹਿਲਵਾਨ ਕਿੰਗਕਾਂਗ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਇਸ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਫਿਲਮ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਅਤੇ ਕਿੰਗਕਾਂਗ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਮੇ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਿੰਗਕਾਂਗ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਮ ਐਮਲ ਜਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੇਵੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਜੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਮ 'ਕਿੰਗਕਾਂਗ' ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਵਾਨ 'ਕਿੰਗਕਾਂਗ' ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਲਵੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਪਹਿਲਵਾਨ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

1962 ਦੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਕਿੰਗਕਾਂਗ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਐਨੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸੂਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਲਲਿਤ ਸੀ. ਦੋਸ਼ੀ ਜੋ ਲਲਿਤ ਭਾਈ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਸੈਕਟਰੀ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਪਰ ਬੰਬਈ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਟਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸੈਕਟਰੀਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਮੇਰੇ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਅਜੀਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਦੇਖਦੇ ਸਨ। ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਮੇਰੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤ ਲਿਖੇ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖ਼ਤ

ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਭਰੀ ਲੰਬੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ। ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਬੋਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ, 'ਤੁਮ ਭਾਰਤ ਕੇ ਭੀਮ ਹੋ, ਬਜਾਤੇ ਕਿਉਂ ਬੀਨ ਹੋ' ਇਤਿਆਦਿ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 'ਮੈਂ ਕੁਸ਼ਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਿਹਾ, ਬਾਕਾਇਦਾ ਜ਼ੋਰ ਜਾਰੀ ਹਨ' ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਆਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਅਤੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਭੁਲਾ ਦੇਵੇਗਾ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸੀ। ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੰਗੀਨੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਜਾਂਦਾ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਘੁਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਆਇਆ ਕਿ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਮੈਂ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

'ਏਕ ਥਾ ਅਲੀ ਬਾਬਾ' ਦੇ ਇਕ ਸੀਨ ਦੀ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੀ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਰਬੰਸ ਬਜ਼ਿਦ ਸੀ ਕਿ ਆਵਾਜ਼ ਮੇਰੀ ਹੀ ਰਹੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਹੀ ਬੁਲਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਖ਼ਲਨਾਇਕ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੀਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਫਜ਼ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਕਹਿਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਸੀ, "ਖ਼ਾਦਿਮ ਕੋ ਅੰਦਰ ਆਨੋ ਕੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ?"

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੂਟਿੰਗ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕੋ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਦਾਸ ਵੇਖ ਕੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਤੇ ਉਦਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਨਵੇਂ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਅੱਜ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।'

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਹੌਂਸਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਭਈ ਕੀ ਪਤਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗੂੰ ਮੈਂ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਇੰਨਾ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਸਿਖਾਵਾਂ। ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਫਿੱਲੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸੀ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ, 'ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡ, ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਬੋਲਣਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੈ।'

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society Cincinnati, Ohio

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

31 ਜੁਲਾਈ 2011, ਐਤਵਾਰ

(ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦਿਨ ਛਿਪਣ ਤੱਕ)

At VOA Park

7850 Voa Park Drive, West Chester, Oh 45069

Free SNACKS, TEA & LUNCH

ਖੇਡਾਂ

ਕਬੱਡੀ - (ਓਪਨ, 18 ਸਾਲ ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ)

ਵਾਲੀਬਾਲ - (ਮਰਦਾਂ, ਔਰਤਾਂ, 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ)

ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚ

ਆਦਮੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਥਲੈਟਿਕ ਮੁਕਾਬਲੇ

(Races, Water Balloons, Three Leg Race, Limbo, Face Painting, Jump Rope, Shot Put and Other Kids Activities)

ਮੇਲੇ ਦਾ ਖਾਸ ਆਕਰਸ਼ਣ ਮਿਸ ਪੂਜਾ, ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਤੇ ਰਮਨਦੀਪ ਦੀ ਗਾਇਕੀ

SPORTS:

Kabaddi: (Teams from all over U.S.A)

1st Place \$5100 & 2nd Prize \$3100

Contact: Amrik Tiwana (513) 410-4101

Jasdev Gill (419) 604-9275

Happy Matot (513) 484-7879

Volleyball: Entry Fee \$100

1st Prize \$4100 & 2nd Prize \$2100

Volleyball: Entry Fee \$100, Over 40yrs old

1st Prize \$700 & 2nd Prize \$500

Contact: Happy Mundi 513-304-0711

Tirath Toor (513) 545-9661

Sukhi Bains (513) 325-4251

Cricket: Entry Fee \$50, **1st Prize \$1100**

Contact: Gaurav Bhatara (513) 684-1600

Deepak Bhatara (513) 641-7626

Ravneet Mann (513) 347-9091

Choudhry Jawad Akhtar (513) 237-4158

For Athletics contact:

Ravneet Kaur 513-885-3274, Pardeep

Tiwana (Madhu), Sawarn Kaur, Sohan S.

Bilkhu, Avtar S Springfield, Parbhpreet

Tiwana, Harvinder Singh

Web Site: www.sherepunjabcincy.com

E-mail: sherepunjabcincy@gmail.com

ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਅਮਰਜੀਤ ਤੱਖਰ ਅਮਰੀਕ ਟਿਵਾਣਾ ਅਮਰਜੀਤ ਅਗਰਵਾਲ ਪਵਨਦੀਪ ਨਿਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬਲਵਿੰਦਰ
(ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ) (ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ) (ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ) (ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ) (ਮੈਚ ਸੰਚਾਲਕ) (ਗਾਇਕ) ਕੁਮੈਂਟਰ ਸਿੰਘ ਫਿੱਡੂ

Society Members

Harvinder S. Walia 917-862-5000
(President)

Jaswant S. Jassi 513-235-4828
(Vice President)

Surinder S. Cheema 513 324-9043
(Secretary)

Surjeet S. Mavi 513- 616-4530
(Treasurer)

Jasdev S. Gill 419-604-9275

Baljit Singh 937-369-3086

Parminder S. Takhar 937-469-0202

Gurminder S. Sandhu, 513-550-6134

Sushil Aggarwal 937-673-8004

Kumar Pawandeep 937-838-3767

Balbair S. Bath 513-292-2517

Diamond Sponsors: Amarjit Aggarwal, Amarjit S. Takhar, Amrik S. Tiwana, Harvinder S. Walia, Harinder S. Kang

Gold Sponsors: Surjeet S. Mavi, Surinder S. Cheema, Jaswant S. Jassi, Baljit S. Maharaja, Jasdev S. Gill, Narinder S. Thind, Vaneet Gupta, Sushil Aggarwal, Parminder Takhar

Silver Sponsors: Sohan S. Bilkhu, Inderjit Singh (KY), Gurminder S. Sandhu, Happy Matot, J&S Petroleum (Lima), Jagtar S. Fantu, Jagpal Grewal, Happy Mundi, Jay Bedi (Elements), Tariq Khan, Piara S. Bhatti Family, Lakhvir Bassi & Harjit Singh, Pinder Butter & Raju Gill (Prince Art Video), Jasbir S. Ahluwalia, Balbir S. Bath, Palwinder S. Gill, Satwant S. Deol, Kumar Pawandeep, Palwinder S. Dhillon, Jasbir S. Mohi, Sudesh Jain (New York Life Insurance)

Sponsors: Dr. Ravi Mann, Raj Patel, Ajaib S. Gill, Satnam Singh, Amandeep Singh, Avtar Singh (Springfield), LCS Petroleum LLC, Gurmeet S. Bhatti, Balbir S. Gill, Jass (Ambar India Restaurant), Jaswant Singh, Om Anjaneyam LLC, Punjab Ventures Inc, Sunrise Oil Corp, Jagdev S. Grewal, Prabhpreet S. Tiwana, Gurcharan S. Kang, Rajesh Rawal, Gurvir S. Heera, Charanjit S. Brar, Jimmy S. Brar, Vijay Sharma, Happy and Ruby, Surjit Singh and Lakhwinder Singh (Jeet India), Balwant Singh (New Krishna), Pritam Paul Singh, Sukhwinder Singh (Columbus)

(Special Support From Louisville Kentucky)

Supports: Amarjit Singh, Angan Restaurant, Aurdeep Sahota, Avtar S. Takhar, Balihar Singh, Baljinder Singh (PT), Baljinder S. Mavi, Baljit Mangat, Balkar S. Bath, Bombay Grocers, Brij Mohan Indian Sweets, Budh Singh, Charanjit S. Kaler, Darshan Kumar, Deepak Arora, Devinder S. Kahlon, Dilbag Singh (Raja India), Dilpreet Singh, DJ Soni, Dr. Satinder S. Bharaj, Hardeep Singh (India Bistro), Harjit Singh, Harpreet Kaur, Harvinder Singh, Harvinder S. Kang, J D Singh, Jagdish S. Gill, Jagjit S. Toor, Jagroop S. Tiwana, Jagtar Singh (Xenia Food Mart Inc), Jas (Ambar India Restaurant), Khan Sign, Kuldeep Singh, Kuljit S. Tuli, Lakhwinder Singh (Dayton), Meenu Sharma, Mehar Singh, Monte W Zinj, Nardip S. Mavi, Nirmal S. Benipal, Nirmal Singh, Parmjit S. Buttar, Patel Brothers, Rashpal S. Sahota, Satprakh Singh (Royal Taj), Sawarn Kaur, Sohan Singh, Sue Kaur (Fancy Cuts), Sukhi Bains, Sukhwinder Singh, Tarlok Singh

PEOPLE'S PARTY OF PUNJAB, NEW YORK INC.

ਅਫਸਰਸਾਹੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਜੜੇ ਮਿੱਟਾਉਣ ਲਈ ਝੰਡਾ ਸੋਚ ਸੁਚੱਜੀ ਦਾ
ਘਰ ਘਰ ਲਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮੰਨਪਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੋਹਰੀ ਬੱਣਕੇ
ਤੁਰਿਆ ਏ ਸਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੁੱਪਨੇ ਵੱਰਗਾ ਪੰਜਾਬ ਬਣਾਉਣ ਲਈ
ਦੀਪ ਮੰਗਲੀ

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਅਤੇ ਉਲਟ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ
ਆਸ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਿਰਨ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਆਗੂ

ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੋ
11 ਅਗਸਤ, 2011, ਸ਼ਾਮੀ 6 - 9 ਵਜੇ

ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸ: ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸ: ਕੁਸ਼ਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋ, ਸ: ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ,
ਸ੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਸ: ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖੀ ਵੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ।

11 AUGUST 6 PM to 9 PM, GUJARATI SAMAJ OF NEW YORK ਵਿਖੇ
173-15 Horace Harding Expwy., Fresh Meadows, NY 11365

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਉਭਰੇ ਸੱਚੇ ਤੇ ਬੇਦਾਗ ਆਗੂ **ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ**

ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਨਿਯੁ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ
ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤੇ ਆਓ ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਈਏ ਕਿ
ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਮੁੜ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਰੰਭੇ ਗਏ
“ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯੁ ਯਾਰਕ ਇੰਕ.” ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਂ।

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸਾ-347-249-2473 • ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੰਬੜ-646-239-6541 • ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ-917-709-4663 • ਹਿਮੰਤ ਸਿੰਘ-646-358-7745
ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਟਰੋਟ ਨਿਉ ਜਰਸੀ-201-889-3504 • ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ-718-503-4444 • ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ-917-214-0057

Party Co-ordinator: Bhangwant Mann Tel: 001-91-9815923450 E-mail: bhagwantmann@gmail.com

Media Co-ordinator (Punjab): Arunjot Singh Sodhi Tel: 001-91-9814100400, 9780900400 E-mail: arunjotsodhi@manpreetbadal.com

Head Office: # MLA Flat No. 9, Sector 3, Chandigarh (INDIA) Website: www.manpreetbadal.com E-mail: ppp@manpreetbadal.com

Email: peoplepartyny@hotmail.com